

Послання апостола Павла до

галатів

ПОСІБНИК ДЛЯ УЧНЯ

ПОСЛАННЯ АПОСТОЛА ПАВЛА ДО ГАЛАТІВ

ПОСІБНИК ДЛЯ УЧНЯ

Усі права збережені © 2010 Тимоті Дж. Келлер та Пресвітеріанська церква Відкупителя.
Усі права збережені. Відповідно до обмежень щодо авторських прав, жодну частину цього матеріалу не можна відтворювати в будь-який спосіб або зберігати будь-яким засобом без дозволу *Пресвітеріанської церкви Відкупителя* (Redeemer Presbyterian Church 271 Madison Ave., Suite 1600 New York, NY 10016)

www.kraynebo.com
Видавництво «Крайнебо»

Переклад українською мовою.
Усі права збережені © 2019 Видавництво «Крайнебо»
Версія 1.01 – 1 серпня 2019 р.

Як користуватися цим матеріалом

Це вивчення Послання до галатів розбите на тринадцять занять. Кожне заняття складається з двох розділів: вивчення Біблії та розділу з вправами або роздумами. Перший розділ розбирає уривок з Послання до галатів, а другий містить концепції з Послання, які допомагають краще зрозуміти його (через роздуми) та застосувати до життя (через вправи).

Щоб зростати у Христі, цей матеріал можна використовувати трьома способами. Наводжу їх у порядку зростання їхньої ефективності.

Особисто. Ви можете використовувати цей посібник разом із найкращими коментарями до Послання. Я рекомендую коментарі Джона Р. В. Стотта «Послання до галатів» (*The Message of Galatians from The Bible Speaks Today Series* (Downers Grove, Ill.: InterVarsity Press, 1968). Читаючи матеріали цього посібника разом із коментарями, ви зможете пройти його самостійно.

У неформальній малій групі. Це групка з двох або трьох людей, які захочуть разом пройти цей матеріал. У такому випадку Вам треба придбати коментарі Стотта і розбирати заняття, періодично збираючись разом, щоб поділитися основними моментами, які ви вивчили. Цей спосіб значно кращий від попереднього, бо він вносить деяку відповідальність, а також залучає спільноту, як фактор занять.

У домашній біблійній групі із навченим лідером. Це найкращий контекст для цього посібника. Зміна євангельського життя найкраще відбувається у спільноті, де є баланс поклоніння, дружби та вивчення. Концепції, наведені у цьому посібнику, можуть стати причиною змін у житті, однак вимагають ретельних роздумів. Найкраще це відбувається у спільноті малої групи, яка збирається регулярно. Якщо Ви насправді хочете зрозуміти цей матеріал і зростати через нього, тоді такий спосіб – найкращий!

Послання апостола Павла до галатів

Зміст

Як користуватися цим матеріалом	3
Історичний контекст послання до галатів	5
Заняття 1 Галатів 1:1-9	
Унікальність Євангелія	7
<i>Читання та роздуми.</i>	
Вступ Мартіна Лютера до Послання до галатів	9
Заняття 2 Галатів 1:20-24	
Життя, що його змінило Євангеліє	13
<i>Вправа.</i> Свідчення	15
Заняття 3 Галатів 2:1-10	
Єдність у Євангелії	19
<i>Читання та роздуми.</i> Два блудні сини	21
Заняття 4 Галатів 2:11-21	
Жити Євангелієм	29
<i>Вправа.</i> Ходити «рівно» за Євангелієм	33
Заняття 5 Галатів 3:1-14	
Євангеліє та віра	39
<i>Читання та роздуми.</i>	
Благодать і зростання	41
Заняття 6 Галатів 3:15-25	
Євангеліє та Закон	45
<i>Вправа.</i> Діла, слова та серце	47
Заняття 7 Галатів 3:26 - 4:7	
Божі діти	53
<i>Читання та роздуми.</i> Усиновлення у Христі	55
Заняття 8 Галатів 4:8-20	
Місія, що ґрунтується на Євангелії	63
<i>Вправа.</i> Ідоли серця	65
Заняття 9 Галатів 4:21-31	
Благодать неплідній	73
<i>Вправа.</i> Євангельське прощення	75
Заняття 10 Галатів 5:1-15	
Свобода Євангелія	85
<i>Вправа.</i> Сини чи раби?	87
Заняття 11 Галатів 5:16-25	
Євангельський характер	91
<i>Вправа.</i> Плід Духа	93
Заняття 12 Галатів 5:26-6:5	
Євангельські стосунки	99
<i>Вправа.</i> Євангельські стосунки	101
Заняття 13 Галатів 6:6-18	
Що посієш – те й пожнеш	107
<i>Читання та роздуми.</i>	
Ще одне слово Лютера	109

ІСТОРИЧНИЙ КОНТЕКСТ ПОСЛАННЯ ДО ГАЛАТІВ

Апостол Павло був місіонером, який засновував нові церкви. Успішно заснувавши церкву, він ішов із того регіону, але продовжував наглядати за спільнотою через свої листи. Одним із таких листів є Послання до християнських церков галатського регіону Малої Азії. Більшість вчених схиляються до думки, що цього листа апостол Павло написав приблизно 50 р. н. е. (Всього лиш через 15-20 років після смерті Христа). Краще зрозуміти суть цього послання допоможуть нам три історичні передумови.

- У цьому посланні Павло порушує тему соціального та расового поділу галатських церков. Перші християни в Єрусалимі були євреями, але коли Євангеліє почало поширюватися, то все більше і більше язичників почали приймати Христа. У галатському регіоні була група вчителів, які почали наполягати, що язичникам потрібно дотримуватися ритуальних законів Мойсея, як це робили євреї. Вони навчали, що язичникам треба дотримуватися єврейських приписів щодо їжі, а також робити обрізання задля «повного прийняття» і Божої ласки.
- Хоча сьогодні ми можемо бути далекими від цього протиріччя, але у відповіді Павла є незмінна і важлива істина. Він навчав, що культурний поділ та відсутність єдності у галатських церквах ставалися через нерозуміння природи Євангелія. Наполягаючи на формулі «Христос *плюс* ще щось», яка дає нам повне прийняття Богом, ці вчителі представляли абсолютно інший спосіб доступу до Бога («інше Євангеліє», 1:6), ніж той, який представив їм Павло («те, що ми благовістили»). Саме це «інше Євангеліє» створювало культурний поділ та ворожнечу. Павло завзято та безкомпромісно боровся з «іншим Євангелієм», оскільки втратити справжнє Євангеліє означало втратити самого Христа (1:6). Тому в цій суперечці на карту було поставлено все.
- Факт історичного контексту, який є найочевиднішим, часто залишається знехтуваним. У Посланні до галатів Павло детально роз'яснює Євангеліє і те, як воно працює. Однак першими читачами цього пояснення є віруючі *християни*. І якраз віруючі, а не ті, хто не є християнином, мають ще раз вчитися і ще раз застосовувати Євангеліє до свого життя.

НЕЗМІННА ВАЖЛИВІСТЬ ЄВАНГЕЛІЯ

У християнських колах є поширеною думка, що «євангеліє» – це щось лише для невірних. Ми припускаємо, що Євангеліє – це така собі «абетка», ази християнства, яку «зрілі» християни не мають потреби переглядати чи чути ще раз. Натомість таким християнам начебто треба переходити до «вищої математики» християнства. Але це велике проголошення Євангелія галатам було написано віруючим, які не бачили, як застосувати Євангеліє у тих життєвих проблемах, із якими стикалися. Тому Павло відповідає на відсутність єдності та расовий поділ не просто закликком «будьте кращими християнами», але закликаючи їх жити згідно з Євангелієм. Це означає, що християни потребують Євангелія такою ж мірою, як і нехристияни. Проблеми

виникають через те, що вони схильні втрачати значення та забувати Євангеліє. Поступу можна досягнути, лише якщо знову і знову глибше і глибше осягати та застосовувати Євангеліє.

Євангеліє показує нам, що наша духовна проблема це не просто невміння бути слухняними Богові, але також у тому, що ми *покладаємося* на свій власний послух у тому, щоб нас прийняв Бог, щоб ми самі себе прийняли, а також нас прийняли інші. Кожна хиба характеру виходить із цього природного імпульсу – своєю поведінкою та досягненнями самому бути своїм особистим «спасителем». З одного боку, горді та самовпевнені особистості вибудовують свою ідентичність на ґрунті власних досягнень (думаючи, що їм все вдається). З іншого боку, підґрунтям ідентичності знеохочених та депресивних людей *також* є їхня поведінка (адже вони думають, що їм нічого не вдається).

Тому віра в Євангеліє – це не просто спосіб входження до Божого Царства. Це також спосіб дати собі раду з будь-якими перешкодами та зростати у будь-якій сфері. Євангеліє – це ази християнства, але це також і «початок та кінець» християнського життя. Євангеліє – це спосіб оновити і перетворити будь-що через Христа – серце, стосунки, церкву, спільноту. Всі наші проблеми виникають тому, що ми недостатньо зосереджені на Євангелії. Якщо говорити у позитивному світлі, то Євангеліє змінює наші серця, наші думки та наше ставлення до абсолютно всього у житті.

Євангеліє виправдальної віри означає, що хоча християни у своїй суті все ще є грішними та продовжують грішити, однак Бог у Христі їх прийняв і вони є праведними у Божих очах. Тому можна сказати, що *ми є більш грішними, ніж можемо це собі уявити, але водночас і більше любленими та прийнятими у Христі, ніж коли-небудь могли б сподіватися*. Це закладає абсолютно нову динаміку для особистого розвитку. Це означає, що більше ми бачитимемо свої вади та гріхи, то ціннішою, життєдайнішою і дивовижнішою здаватиметься нам благодать. Водночас, що більше ми розумітимемо Божу благодать та прийняття у Христі, то краще нам вдаватиметься не заперечувати та не захищати свій гріх – і ми зможемо визнати те, яким він є насправді.

Це закладає також цілковито нову динаміку для дисципліни та послуху. По-перше, знання про наше прийняття у Христі *полегшує* нам визнання того, що ми є грішними (адже ми знаємо, що нас не відкинуть, якщо ми визнаємо справжню глибину свого гріха). По-друге, Божий Закон перестає бути тягарем і перетворюється на щось прекрасне. Ми можемо використовувати його, щоб насолоджуватися та наслідувати Того, Хто спас нас, замість того, щоб завойовувати Його увагу та Його ласку. Тепер ми змагаємося «заради радості, яка перед нами», а не «через страх, який позаду нас».

Що з цього короткого історичного огляду було найкориснішим? Чому?

Послання апостола Павла до галатів

Унікальність Євангелія

Заняття 1 | Галатів 1:1-9

У більшості своїх послань до церков Павло після привітання висловлює вдячність за життя людей. Але новини, які він почув про церкву в Галатії, глибоко його засмутили. Його емоції починають проявлятися майже одразу.

ПРОЧИТАЙТЕ ГАЛАТІВ 1:1-9

1. Опишіть тон Павла (чи настрій), яким він писав це послання. Що спричинило таке ставлення? Чи є воно виправданим?

2. Павло називає себе «апостолом». Чого з віршів 1-9 можна навчитися про те, ким усе-таки є апостол і що він робить?

3. Павло пропонує короткий огляд Євангелія у перших віршах. Жоден огляд не є повним, але чи складаються всі ці частини в одне ціле?

4. Згідно з віршами 6-7 будь-яка зміна Євангелія анулює його та робить недійсним. Чому?

5. Як люди «додають до Євангелія» сьогодні, применшуючи його силу?

6. Яким є ставлення Павла до тих, хто спотворює Євангеліє (вірші 8-9)? Як ми можемо впевнитися, що Євангеліє, в яке ми віримо, є «істинним»?

7. Опишіть Євангеліє своїми словами так, як ви його розумієте зараз. Поділіться з іншими та обговоріть. Пізніше поверніться до цього запитання та порівняйте своє розуміння наприкінці цього курсу.

Послання апостола Павла до галатів

Вступ Мартіна Лютера до Послання до галатів¹

Заняття 1 | Читання та роздуми

(Скорочено та адаптовано Тимоті Келлером)

Читайте з олівцем

«!» – щось, що було для вас корисним.

«?» – є запитання.

1. Найважливіше у світі

Одна доктрина, яку я найбільше бережу в серці, – це віра у Христа, від Якого, через Якого і до Якого скеровано всі мої теологічні роздуми вдень і вночі. Доктрину виправдання через віру можна назвати саме тієї скелею, яку зрушив сатана у раю, переконавши наших прабатьків, що вони самі своєю мудрістю та силою можуть бути немов боги. З того часу увесь світ вигадує собі численні релігії та способи, через які без Христа, своїми силами хоче відкупити себе від зла та гріхів.

Коли Павло обговорював біблійну доктрину виправдання вірою, то він пояснював, що є кілька видів «праведності». По-перше, є політична, або *соціальна праведність* – це закони держави, яких можуть навчати і які можуть захищати юристи та правники. По-друге, є *культурна праведність*, – це стандарти нашої сім'ї, соціальної групи чи класу, яких можуть навчати батьки та вчителі. По-третє, є *етична праведність* – Десять заповідей та Божий Закон, яких може вчити Церква, але тільки у світлі *Христової праведності*. Усі вони не становлять загрози, якщо тільки ми не приписуємо їм силу спокутування гріхів, щоб задобрити Бога чи щоб заслужити благодать... Такі види праведності є Божими дарами, як і всі добрі речі, якими ми насолоджуємося.

Однак є ще одна праведність, що стоїть понад усіма іншими. Це та, яку апостол Павло називає «праведністю віри» – Христова праведність. Бог приписує її нам незалежно від наших діл. Іншими словами – це *пасивна праведність*, адже всі інші є *активними*. Бо ми нічого не можемо *зробити*, щоб її отримати, і нічого не можемо *віддати* замість неї. Ми можемо лише отримати її.

2. Потреба у Христовій праведності

Ця «пасивна» праведність є таємницею, яку світ не може зрозуміти. Навіть більше, самі християни ніколи до кінця не розуміють її, а тому не користуються нею, коли стикаються з труднощами чи спокусами. Тому ми маємо постійно навчати про неї, повторювати її та втілювати її у життя. Того, хто не розуміє цієї праведності чи не цінує її в своєму серці, будуть постійно переповнювати страх і депресія. *Ніщо не дає такого миру, як пасивна праведність.*

Йдучи за своєю природою, люди, стикнувшись із небезпекою чи навіть смертю, обов'язково оцінять власну значущість. Ми захищаємо себе від усіх небезпек, апелюючи до своїх добрих вчинків і моральних зусиль. Але тоді спогади про наші гріхи та недоліки починають переважати і невідворотно розривають нас на шматки. Ми думаємо собі: «Скільки помилок і зла я накоїв!» Будь ласка, Боже, дозволь мені жити, щоб я міг виправити заподіяне».

Ми стаємо одержимими своєю *активною* праведністю та жахаємося власних недоліків. Однак справжнє зло полягає в тому, що ми довіряємо своїй власній силі бути праведними і не хочемо підвести очі догори, щоб побачити, що Христос помер за нас... Тому для обтяженої совісті немає кращого ліку від відчаю та відчуття негідності, окрім ухопитися за прощення гріхів *благодаттю*, безкоштовно даною в Ісусі Христі. Це і є та пасивна Христова праведність... Якщо б я намагався виконати Закон самотужки, то не міг би довіритися власним зусиллям, а також не міг би встояти на суді перед Богом. Тому ... *Я спочину лише на Христовій праведності... яку я не можу здобути, лише отримати. Бог Отець безкоштовно дає її нам через Ісуса Христа.*

3. Закон і благодать

Це абсолютне та унікальне вчення для всього світу. Завдяки Христу ми можемо жити так, ніби немає Закону, чи гніву, чи покарання. В певному сенсі ці речі більше не існують для християн, а лише цілковита благодать та милосердя заради Христа. Коли ми перебуваємо у Христі, то Закон стає для нашого життя найкращим поводитирем, але до того моменту, як Христова праведність осінить нас, усе, що може зробити Закон – це вказати на нашу гріховність і засудити нас. Навіть більше, тим, хто є поза Христовою праведністю, Закон потрібно дуже ретельно роз'яснювати. Чому? Щоб Закон упокорив людей, які вважають, що мають силу бути праведними перед Богом, і вони зрозуміли, що є грішниками.

Саме тому треба дуже обачно застосовувати Закон. Якщо ми використовуємо Закон для того, щоб Бог прийняв нас за нашу слухняність, тоді в нашому розумінні Христова праведність змішується із заробленою (моральною) праведністю. Якщо ми намагаємося заслужити свою праведність, *роблячи* багато добрих справ, то насправді нам не вдається зробити нічого. Ми не задовольняємо Бога своєю системою «діла – праведність», а також ми не поважаємо тієї мети, заради якої Закон узагалі було дано. Але якщо спочатку ми отримаємо Христову праведність, тоді можемо користуватися також і Законом. Не для того, щоб отримати спасіння, але задля Його честі та слави і щоб у любові висловити Йому свою вдячність.

Невже нам нічого не треба робити, щоб здобути праведність? Так, *анічогісінько!* Бо ця праведність дається просто так, не через слухання чи знання, але радше через знання і віру тільки у те, що Христос сидить по правиці Отця не щоб бути нашим Суддею, але щоб *замість* нас бути нашою мудрістю, нашою праведністю, нашою святістю, нашим спасінням! Тепер Бог не бачить у нас гріха, бо у цій небесній святості немає місця для гріха. Тому тепер ми з упевненістю можемо думати: «Хоча я все ще грішу, я не падаю духом, бо Христос живе, Він є моєю праведністю та вічним життям». У цій праведності я не маю гріха, страху, сумління, яке мені докоряє, та страху смерті. У цьому житті та в цій своїй праведності я є грішником, але у мене є інше життя, інша праведність, що перевершує це життя, – вона у Христі, Сині Божому, Який не знає ні гріха, ні смерті, але є вічною праведністю та вічним життям.

4. Жити Євангелієм

Доки ми житимемо на землі, нас обвинувачуватимуть, ми зіткнемося зі спокусами, опинимося під тиском тягарів та суму, нас битиме Закон зі своїми вимогами активної праведності. Саме тому в Посланні до галатів апостол Павло залишає нам пояснення, щоб навчити нас, утішити нас та щоб ми постійно пам'ятали про цю Христову праведність. Бо якщо загубити істину про *виправдання лише Христом* (а не нашими ділами), тоді всі християнські істини також загубляться. Не існує жодного компромісу між християнською праведністю та схемою «діла – праведність». Немає іншої альтернативи християнській праведності, яка не вкладалася б у схему «діла – праведність»: якщо ми не будемо своєю впевненістю на ділах Христа, то, напевно, будемо її на впевненості у власних вчинках. На цій істині та *тільки* на цій істині Церква побудована та стоїть.

Цю різницю легко висловити, але дуже важко нею жити. Тому я кидаю вам виклик постійно вправлятися у цьому через навчання, читання, роздуми про Слово та у молитві, щоб у часи випробування ви змогли *розказати* та *утішити* як свою совість, так і ближніх, привести їх від Закону до благодаті, від праведності вчинків до Христової праведності. У часи боротьби диявол намагатиметься залякати нас, використовуючи проти нас наше минуле та гнів і Закон Божий. Тому якщо ми не бачимо різниці між цими двома видами праведності і якщо вірою ми не тримаємося Христа, Який сидить по правиці Отця (Євреїв 7:25) та заступається за нас, грішників, перед Отцем, тоді ми перебуваємо під Законом, а не під благодаттю. Христос тоді є не Спасителем, а законодавцем, і ми тоді маємо не спасіння, а лише вічний відчай.

Тому навчіться «розповідати Євангеліє» своєму серцю. Наприклад, коли Закон підкрадається у вашу совість, навчіться бути хитрим логіком. Навчіться використовувати проти нього аргументи Євангелія. Скажіть:

О, Законе! Ти пробрався у царство моєї совісті і правив би там, осуджував би мене за гріх і викрадав би з мого серця радість, яку я маю через віру в Христа, і заганяв би мене у відчай, щоб я жив без надії. Але ти перейшов свою межу. Знай своє місце! Ти є дороговказом для моїх учинків, але ти не є Спасителем і Господом мого серця. Бо я охристився і через Євангеліє я покликаний отримати праведність та вічне життя... *Тому не турбуй мене!* Бо я не дозволю тобі, о нестерпний тиране та мучителю, владарювати у моєму серці та совісті, бо вони є трон і храмом Христа, Сина Божого, Який є Царем праведності та миру та моїм найсолодшим Спасителем і Посередником. Він вбереже спокій та радість у моїй совісті через чисту істину Євангелія, через знання незаслуженої небесної благодаті.

Коли ми будемо певні цієї праведності, то не лише бадьоро та добре працюватимемо у своєму покликанні, але й упокоримося перед усілякими тягарями та небезпеками у цьому теперішньому житті, бо ми знаємо, що такою є воля Божа і що цей послух є для Нього приємним. Саме цей аргумент Павло роз'яснює в цьому Посланні та протиставляє лжевчителям, які затьмарили розуміння галатів щодо праведності через віру.

ДЛЯ ОБГОВОРЕННЯ

- 1. Якою є ключова різниця між Христовою праведністю та іншими видами праведності?**
- 2. Що таке пасивна праведність?**
- 3. Чому різниця між пасивною та активною праведністю є настільки важливою?**
- 4. Назвіть щось одне, що найкраще запам'яталося вам від Лютера? Як це може змінити Вас, якщо Ви збагнете і застосуєте це у своєму житті?**

¹ Мартін Лютер, вступ до «Коментарів до Послання до галатів», 1535 р.

Послання апостола Павла до галатів

Життя, що його змінило Євангеліє

Заняття 2 | Галатів 1:20-24

Галатів 1:10-2:21 часто називають автобіографічною частиною Послання, бо Павло детально згадує про події свого навернення та ранній християнський досвід. Але Павло не ділиться своїм свідченням заради загального натхнення. Минулого разу ми побачили, що «деякі» (1:7) з-поміж галатських християн прийшли з певними твердженнями та вченням, що суперечили тому навчанню, яке Павло дав їм раніше. У цій частині він використовує своє власне свідчення, щоб спростувати деякі з цих тверджень.

ПРОЧИТАЙТЕ ГАЛАТІВ 1:10-24; ТАКОЖ ПРОЧИТАЙТЕ ДІЇ 9:1-9

1. Які заяви або твердження Павло спростує у розповіді про своє навернення та про ранній християнський досвід?

2. Павлова розповідь не просто встановлює його авторитет як учителя Євангелія. Вона також ілюструє деякі аспекти того, що таке Євангеліє. Як саме?

3. Як Павло пояснює, що Божа благодать діяла в його житті до навернення? Які є ознаки, що Бог працював у вашому житті до навернення?

4. Які події після навернення Павла пришвидшили його зростання як віруючого та належно підготували його до місії? Як ці фактори стосуються нас?

5. Прочитайте вірші 10 та 23-24. Які результати бачимо у житті, що його змінило Євангеліє?

6. Чому Павло поділився цим свідченням? Як Павло може допомогти нам дізнатися, навіщо, коли і як потрібно ділитися своїм свідченням про Божу благодать?

Послання апостола Павла до галатів

Свідчення

Заняття 2 | Вправа

Читайте з олівцем

«!» – щось, що було для вас корисним.

«?» – є запитання.

ДОКТРИНА ПРО «ТВОРИВО»

У християнстві є щось дуже славне – це впевненість, що «...ми Його твориво, створені в Христі Ісусі на добрі діла, які Бог наперед приготував, щоб ми в них перебували» (Ефесян 2:10). Це твердження Павла, що ми «створені», не стосується лише нашого фізичного формування, бо Бог створив усіх людей (див. Буття 1:26-27). Тут Павло говорить про «створення у Христі». Це означає, що кожна людина, яка вірить у Христа, вірить завдяки тому, що є об'єктом Божого «духовного творіння». Слово «твориво» дуже важливе. Це грецьке слово *“роета”*, звідки й маємо слово «поезія». Це означає, що кожен віруючий – це витвір мистецтва – Божого мистецтва! Подумайте, як працюють митці – письменники, музиканти, художники, скульптори тощо. Вони довго й ретельно працюють, віддаючи своєму творінню багато уваги. Інколи вони роблять небагато – додають штрихи то тут, то там. Іншого разу – роблять масштабні зміни. Але завжди у них мета перетворити неочищений матеріал на мистецтво. Отже, Павло говорить нам, що Бог працює над усіма віруючими впродовж усього їхнього життя, втручаючись у нього та ведучи нас, надаючи нам форми, – Він робить це, щоб привести нас до того бачення, яке Він Сам має для нас. Це також згадується у Посланні до ефесян 2:10: «створені на добрі діла, які Бог наперед приготував, щоб ми в них перебували». Отже, у Бога є конкретний набір «добрих діл» для нас, до яких Він нас готує ціле наше життя.

ПОГЛЯД НА НАШЕ ЖИТТЯ

Саме тому дуже важливо озиратися на своє життя і бачити все, що з нами трапилося, крізь своєрідну «призму»:

- **Бог працює, впливаючи на різні сфери нашого життя** («Створені у Христі»). Наша сім'я, друзі, досвід і труднощі – усе є інструментом у руках Митця, Який творить і формує нас. Він працює ціле наше життя.
- **Бог працює, щоб зробити нас прекрасними («твориво»)**. Бог працює над тим, щоб зробити з нас щось велике, щоб дати нам характер любові, радості, миру, довготерпіння, лагідності, милосердя, смирення та здержливості.
- **Бог працює, щоб зробити нас корисними («добрі діла, які Він наперед приготував»)**. Бог також працює над тим, щоб наша *праця* була великою – щоб зробити нас корисними та щоб ми могли служити іншим в особливий спосіб.

«Доктрина творива» для Павла – це наче окуляри, крізь які він дивиться на все своє життя. У Галатів 1:13-23 він показує нам, що бачить, як Бог працює впродовж усього нашого життя («Бог, що вибрав мене від утроби

матері моєї і покликав благодаттю Своєю). По-друге, тепер він бачить, як Бог використав Євангеліє, щоб зробити з нього щось прекрасне. Він був зятим фанатиком, який поводився зверхньо, самоправедно та критикував інших («Божу Церкву жорстоко я переслідував та руйнував її... буди запеклим прихильником моїх отцівських передань», вірші 13-14). Але Бог дав йому смирення і показав йому, що без незаслуженої благодаті він – ніхто («і покликав благодаттю Своєю, уподобав виявити мною Сина Свого»), і тепер він любить вести людей до прославлення та вдячності («І славили Бога вони через мене!» вірш 24). По-третє, він усвідомлює, що хоча його надмірне вивчення Писання та теології («передання») було вмотивоване самоправедністю та бажанням вирізнитися, але завдяки цьому він став унікально спорядженим християнським проповідником, учителем і місіонером («щоб благовістив я Його між поганями»). Його освіта та знання Біблії дали йому змогу побудувати міст між християнством і різними язичницькими філософіями та релігіями.

ОБГОВОРЕННЯ

1. Що було для Вас найкориснішим? Де ви поставили [!] знаки оклику?

2. Які запитання у Вас виникли? Де ви поставили [?] знаки запитання?

ПЕРЕВІРТЕ СВОЄ ЖИТТЯ

Знайдіть час, щоб поглянути на своє життя крізь призму тих трьох запитань, що ґрунтуються на вченні Павла. Присвятіть кілька хвилин, щоб індивідуально відповісти на кожне з них. Тоді обговоріть кожне запитання у групі. Запросіть охочих поділитися своїми відповідями.

Озираючись на своє життя, як Ви бачите, що Бог працював (хоча Ви не помічали цього тоді), щоб:

- а) захистити Вас?
- б) пробудити Вас до того, чого Ви не хотіли?
- в) показати Вам ваші слабкості та вади?
- г) показати Вам, наскільки Ви є цінними для Нього?

(Зверніть увагу: ці категорії можуть перегукуватися (наприклад, Бог міг пробудити Вас, щоб показати Вам ваду Вашого характеру).

3. Як Бог допоміг Вам побачити, що спасіння дається благодаттю, а не добрими справами? (Або як Він це робить? Ви все ще можете бути у процесі розуміння!)

4. Які конкретні зміни у Вашому характері відбулися завдяки Божій благодаті? (Тобто наскільки іншою людиною Ви б були, якби Бог не виявив Вам Своєї любові?)

5. Як Бог готує Вас бути корисним і служити іншим? Як Він вас спорядив у Вашому служінні Богові, вашим близьким і людям навколо Вас?

^дивіться відомий опис Роберта Галдана Послання Римлян та його коментар до вірша 7 розділу 1. «*Опис Послання до римлян*» (*Exposition of the Epistle to the Romans* (Edinburgh/Carlisle, Pa: Banner of Truth Trust, 1996).

^у «Вторгненні» К. С. Льюїс пише: «Це одна із причин, чому я вірю в християнство. Це релігія, яку годі передбачити... Це не те, що можна було б вигадати». «Просто християнство» (*Mere Christianity* (New York: Macmillan, 1960), с. 47-48.

Послання апостола Павла до галатів

Єдність у Євангелії

Заняття 3 | Галатів 2:1-10

Обряд обрізання є частиною того, що зараз називають «ритуальним законом» Старого Завіту. Це не те, що ми можемо назвати *моральними принципами* Старого Завіту на зразок Десяти заповідей, наприклад, «не вбий», «не чини перелюбу», «не свідчи неправдиво». Це були дуже детальні приписи щодо їжі, одягу та інших щоденних справ. За Мойсеевим Законом все це робило людину «ритуально чистою» та достойною Божої присутності у храмі. Такі приписи називалися «законами чистоти». Через те, що зазвичай язичники не дотримувалися цих постанов, то їх вважали «нечистими» та не гідними Божої присутності аж доти, доки вони не приймали всього Закону Мойсея про щоденне життя, зокрема й обрізання.

Ритуальний закон мав дві практичні мети. По-перше, він був для того, щоб культурно відокремити євреїв від інших груп й запобігти асимілюванню з більшими, язичницькими культурами, які їх оточували. Це був «культурний» бік закону, щоб євреям було важче укласти партнерство та шлюби з невіруючими. Отже, ці правила були «межами», які робили євреїв культурно та етнічно іншими. По-друге, ритуальний закон служив для того, щоб показати, що Бог є Святим Богом і ми можемо ввійти у Його присутність, якщо омиємося від нечистого. Цей бік Закону був «дидактичним», щоб навчити нас, що від природи ми не є чистими чи прийнятними в Божих очах.

ПРОЧИТАЙТЕ ГАЛАТІВ 2:1-10

1. Якщо Павлові не треба було людського дозволу на проповідання Євангелія, то чому він представляв своє Євангеліє лідерам у Єрусалимі? (2:1-2)

2. Чому було так важливо, щоб від Тита (не єврея) єрусалимські лідери не вимагали прийняття єврейського знаку обрізання у 2:3-5? Які наслідки цього?

3. Що ж тоді було поставлено на карту під час цієї зустрічі в Єрусалимі? Як можна було втратити «правду Євангелії» (2:5)? Уявіть собі все те погане, що могло статися, щоб оцінити, що Бог зробив для нас того дня.

4. о говорить, що лжевчителі ставили під загрозу «вільність, яку ми маємо в Христі Ісусі» (2:4). Як саме Євангеліє дає нам таку свободу, якої не дають інші релігії, в яких потрібно «заробляти» спасіння.

5. Як люди сьогодні втрачають «свободу» Євангелія та як зазвичай «додають до» Євангелія (2:6)?

6. У 2:7-10 ми бачимо, що має бути єдність не лише між євангельськими віруючими, а й єдність між проповідниками Євангелія. Як виявляється така єдність?

7. Чому, на Вашу думку, єрусалимські апостоли наголосили, щоб Павло «пам'ятав про вбогих» (2:10)? Чи відображено це у Вашому особистому житті?

Послання апостола Павла до галатів

Два блудні сини

Заняття 3 | Читання та роздуми

Читайте з олівцем

«!» – щось, що було для вас корисним.

«?» – є запитання.

ЛУКИ 15:1-3, 11-32

(Проповідь Тима Келлера)

Вступ

Майже завжди цю притчу називають «притчею про блудного сина», але не Ісус. Спочатку Він говорить: «У чоловіка одного було два сини» (вірш 11), тому історія порівнює та виводить відмінності між обома братами. Ми занадто драматизуємо цю притчу, бо майже завжди зосереджуємося на середині притчі, яка стосується молодшого брата. Ми уявляємо, як схлипують розчулені першослухачі, почувши, що Бог завжди любить і приймає нас, незалежно від того, що ми накоїли. Але якщо ми справді зрозуміємо, чому Ісус розповів цю притчу і що Він мав на увазі, то побачимо, що Його першослухачі були шоковані, ображені та розлючені. Мета Ісуса полягала тут не в тому, щоб зігріти людські серця, а щоб зруйнувати усталені людські категорії про доступ до Бога. Він робить це, розповідаючи історію про двох людей, тобто про два види загубленості і два види втечі від Бога, але, попри це, про один шлях додому.

Два види людей

На початку розділу Лука дає нам контекст притчі. Фарисеї та вчителі Закону нарікали і скаржилися на Ісуса (вірш 2), але «наближались до Нього всі митники й грішники, щоб послухати Його» (вірш 1). Ці два типи людей – це двоє братів у притчі. Митники та грішники – це молодший брат. Вони ведуть аморальне, нерелігійне «марнотратне життя» (вірш 13). Вони відкинули традиційні норми моралі своїх сімей. Фарисеї та вчителі Закону – це старший брат. Вони дотримуються традиційних норм моралі свого виховання. Їхнє посвячення навчанню та послуху Слову Божому є дуже глибоким. Вони моляться і постійно поклоняються.

Релігійні та моральні брати були шоковані служінням Ісуса. Граматичний час грецького дієслова «наближались», а також контекст вказує на те, що головним трендом Ісусового служіння було приваблювати людей, які найбільше ненавиділи та зневажали релігію! Ісус не звертав уваги на моральних людей, але ті, хто був морально і соціально відкинутим, тягнулися до Нього. Ми бачимо це у різних фрагментах цілого Євангелія. Де б ми не читали про когось релігійного, там завжди є хтось, хто зазнавав гонінь – політичних (Закхей, Луки 19), сексуальних («грішна» жінка, Луки 7) чи расових (самарянка, Івана 4), «молодший брат» завжди примирюється з Ісусом, а «старший брат» – ні.

Ісус постійно говорить поважним і доброчесним: «Поправді кажу вам, що митники та блудодійки випереджують вас у Боже Царство» (Матвія 21:31). Отже, немає нічого дивного в тому, що моральні та релігійні люди були шоковані. Вони говорили: «Чому ці люди *ніколи* не приходять на

наші служіння? Вони ненавидять наші зібрання та організацію. Вони взагалі не люблять релігію. Тому з цим щось не так. Напевно, Він *просто* каже їм те, що вони хочуть почути!»

У чому ж суть? Коли послання Євангелія є зрозумілим, то моральні люди схильні не сприймати його, а нерелігійних людей воно інтригує та приваблює. Якщо «молодші брати» будуть більше тягнутися до нас, ніж «старші брати», це допоможе нам дізнатися, чи ми живемо тим самим Євангелієм і проповідуємо те саме Євангеліє, яким жив і яке проповідував Ісус. Це дуже викривальний тест, адже здебільшого наші церкви такими не є. Ми не приваблюємо тих людей, яких приваблював Ісус. Ми приваблюємо консервативних, порядних, моральних людей. «Розгнудані», «вільнодумці», зламані, люди з вулиці часто зневажають нас. Це може означати тільки одне. Ми думаємо, що розуміємо Євангеліє Ісуса, але це не так. Якщо ми не бачимо такого ж ефекту, який бачив Ісус, тоді нам бракує того ж послання, яке мав Ісус: якщо наші церкви не повняться «молодшими братами», тоді ми, напевно, є старшим братом більше, ніж нам здається.

Два підходи

Історія Ісуса про двох синів руйнує стандартні людські категорії спасіння та доступу до Бога. У світі є лише дві категорії розуміння духовного (хоча існує безліч варіацій кожної з них!). По-перше, є *моралістична* категорія. Згідно з нею «спасіння» досягається через виконання Закону або ж дотримання певних стандартів. І хоча Бог пробачає, якщо наше покаяття є дуже щирим, ми все одно міряємо себе своєю добротою. Друга категорія – *релятивістська*. Вона говорить, що «спасіння» – це знайти себе, слухаючи своє серце і йдучи за його покликом. У такій системі Бог може бути, Його може не бути, але якщо Він є, то Він завжди прийме нас, якщо ми щиро будемо шукати того, що за нашими відчуття є нашими принципами.

Ці дві категорії ділять світ на дві основні групи. Одні дивляться добре на одних, а на інших погано – і навпаки. Моралістична категорія бачитиме релігійних людей як «своїх», а аморальних – як «чужих». А релятивістська категорія сприйматиме вільнодумців «своїми», а людей, які їх осуджують – «чужими».

Як історія Ісуса співвідноситься з цими категоріями? Якщо забрати з тексту останні вісім віршів, то цю притчу сприймають і моралісти, і релятивісти, підтверджуючи свої категорії! Релятивістська категорія може взяти її на озброєння, сказавши: «Ага, бачите! Син повернувся додому після стількох гріхів – і батько його прийняв. Не потрібно було покарання, відкуплення чи відплати. Ось ключ – Бог приймає нас, незалежно від того, що ми робимо». Моралістична категорія також могла б узяти таку історію на озброєння: «Бачите, син зруйнував своє життя, коли не корився волі батька, але коли прийшов, щоб жити добрим життям, то був прийнятий. Ось ключ – Бог прийме тебе, якщо ти добрий».

Але закінчення притчі цілковито змінює все. Історія сміливо кидає виклик урбаністичній категорії «вільності», яка вбачає зло в обмеженні особистої свободи. Історія показує нам руїну такого життя. І, зрештою, є ще один фінальний прихований аргумент проти релятивістської категорії, про яку поговоримо трохи згодом.

Проте основна ціль Ісуса тут – це моралістична категорія. І ось шокуюча суть притчі. Ісус показує, що у батька було *два* сини, і вони *обидва* однаково відчужені від батьківського серця. Один проявляє це відчуження, утікаючи з дому, але й старший брат такий же розлючений і так само не любить батька. Батько має «вийти» до обох, щоб запросити їх додому (вірш 20, 28). І тут починається диво. Один брат є поганою людиною, але саме він, зрештою, приходить на бенкет батька, а добрий брат відмовляється ввійти. Першослухачі знали, що це означало. Вони були буквально приголомшені. Це був повний переверот усього, у що вони вірили. Можна навіть уявити, як вони витріщили очі наприкінці історії. Любитель повій входить у Боже Царство, а моральний чоловік – ні.

Однак зверніть увагу, що не дає старшому брату увійти? Він говорить: «Ото, стільки років служу я тобі, і ніколи наказу твого не порушив» (вірш 29). Його стримує не зло, а «доброта». У фіналі історії старший брат виявляється блудним – і не попри свої добрі справи, а якраз через них. Тепер ми починаємо розуміти, чим Євангеліє відрізняється від моральної категорії. Джон Герстнер так про це написав: «Ніщо так не стоїть між Богом і грішником, як “добрі справи” грішника... Усе, що треба – це потребувати. Усе, що треба мати – це нічого. Але як же важко грішникові розлучитися зі своїми “чеснотами”».¹

Євангеліє – це не просто релігія чи її відсутність. Це не просто моральність чи аморальність. Багато вважають, що моралістична категорія – це християнська категорія, однак Євангеліє – це радикально інший підхід. Моралістична категорія говорить: «Приймаються тільки добрі, а погані не приймаються», а релятивістська категорія каже: «Приймаються тільки вільні, а не приймаються раби». Але Євангеліє говорить: «Приймаються смиренні, а не приймаються горді». Ісус говорить нам тут (як ми й бачимо в Євангеліях), що коли старші і молодші брати чують нове Євангеліє, то молодші брати зазвичай відкритіші й не так ображаються. Саме тому справжнє Євангеліє – це те, яке недолюблюють релігійні люди.

Два види втечі

Тож якою є євангельська категорія доступу до Бога? Притча про двох блудних синів дає нам кілька важливих критеріїв.

По-перше, ми дізнаємося, що, на відміну від двох інших категорій, Євангеліє дає радикально глибинний погляд на гріх. Всі знають, що релятивістський погляд на гріх є досить поверхневим, але, зрештою, він не надто відрізняється від моралістичного.

Обидві категорії вважають гріхом «порушення правил» – вони відрізняються лише правилами! Але основний лейтмотив у цій притчі (та й у всіх історіях розділу 15 Луки) полягає в тому, що *гріх – це втеча від Бога: уникання, забуття, фрази «Ти мені не потрібен»*.

Це набагато ґрунтовніша концепція, аніж просто «порушення правил». Чому? Фланнері О'Коннор зрозуміла це, написавши про одного зі своїх персонажів: «Він відчував беззвучне темне переконання, що спосіб уникнути Ісуса – це уникати гріха».² Як таке може бути? Ось чоловік, який знає, що єдиний спосіб уникнути Ісуса як *Спасителя* – це уникати гріха. Якщо я вважаю, що я добра

людина, то можу дивитися на Ісуса як на приклад, на помічника, на силу... Але мені не потрібно буде цілковито покладатися на Нього у кожному своєму подиху та слухатися Його безумовно. Якщо я є доброю людиною, тоді у мене є права: Ісус у боргу переді мною і мусить вислуховувати мої молитви, захищати та винагороджувати мене.

Таким є ставлення старшого брата. Чому він так злиться на свого батька? Він відчуває, що має право вказувати батькові, що робити з одягом, перснями, телятами. Це показує, що він такий же озлоблений на батьківський контроль над маєтком, як і молодший брат. Молодший брат пішов геть, втікаючи від батьківського контролю над своїм багатством, але старший брат залишився вдома і «ніколи не ослуhavся» – це інший спосіб вчинити те саме. Їхні серця були однаковими. Обидва намагалися втекти від влади батька, обидва зневажали його контроль й обидва збунтувалися. Але один зробив це через порушення усіх батьківських правил, а інший – через дотримання їх.

Тепер ми бачимо, що «втеча від Бога» є значно глибшим визначенням гріха, ніж просто «порушення Божих правил», бо *ми можемо уникати Бога, порушуючи Його правила або дотримуючись їх*. Різниця між релігійною людиною та справжнім християнином у тому, що релігійна людина слухається Бога, щоб встановити контроль над Богом і отримати від Бога свою частку, а християнин слухається Бога, щоб мати *Бога*. Релігійні люди слухаються, щоб отримати вплив на Бога, контролювати Його, поставити Його у становище, де, на їхню думку, Він їм заборгував. Саме тому, попри їхню моральну ревність, вони намагаються самі бути для себе спасителями. Християни, які знають, що спасенні лише благодаттю і ніколи не зможуть контролювати Бога, слухаються Його через любов, вдячність і прагнення перебувати ближче до Того, Хто їх спас.

Це ще можна розуміти так: «Чому ми слухаємося або грішимо?» Якщо Євангеліє не змінить наші серця, то основна причина для обох вчинків є однаковою. Основною метою для молодшого і старшого брата було багатство батька. Вони хотіли його речей, але не його самого. Гріхи молодшого брата дозволили йому отримати свої гроші та робити з ними, що йому заманеться. Рушіями праведності старшого брата були такі ж причини. Тому насправді вони довіряли не батькові, а речам, які давали їм найбільшу радість. Їхня справжня радість і відчуття гідності перебували у цих речах, а не у батькові. Тому гріхи проти батьківської волі та «добрі справи», щоб отримати контроль над батьком – і одне, і друге – це способи отримати щось інше, але не Бога. Це способи, якими люди самі стають спасителями і господами себе самих.

Тепер ми бачимо ще одну причину, чому «молодші брати» загалом є відкритішими до Євангелія, аніж «старші брати». «Молодші брати» втікають від батька буквально – фізично та морально. Їм легше побачити свою потребу. Старші брати так не чинять. Вони втікають від Бога, проте фізично і морально залишаються поруч. Тому релігійним людям дуже важко повірити, що вони втікають від Бога! Але так воно і є.

Євангеліє не погоджується з думкою, що у світі є два типи людей: добрі та погані. Воно стверджує, що є дві різні втечі від Бога. Можна втікати від Бога, порушуючи Його правила або ж дотримуючись їх. Однак це – все одно втеча.

Два види загубленості

Євангеліє не тільки дає нам глибше визначення гріха, воно також глибше пояснює «загубленість». Люди зазвичай думають про «загублених» людей як про якихось шаленців або людей, які не контролюють себе. І такі люди, тіла й душі яких є зламаними диким і бунтівним життям, дійсно є. Взявши цей текст, зовсім не важко буде глянути на зруйноване життя молодшого сина і придумати розв'язання проблеми «загубленості молодшого сина».

Але оскільки є два види втеч від Бога, є так само і два види «загубленості». Ми зосередимося на «загубленості старшого сина», адже вона є набагато підступнішою та незрозумілішою. У церквах не лише повно-повнісінько людей, які не є християнами тому, що є «старшими братами», є ще також багато християн, які перебувають під впливом «старшого брата». Це люди, які не зовсім збагнули Євангеліє, які залишаються у моралістичній системі координат, крізь яку оцінюють себе і читають Біблію. Річард Ловлейс говорить, що багато християн «покладаються на своє освячення у своєму виправданні»³, а тому вони є дуже вразливими, нещасливими і тривожними. Нам потрібно усвідомлювати ознаки «загубленості старшого брата».

Однією з ознак «старшого брата» є те, що *він переповнений гнівом на плин свого життя* (вірш 28 «розгнівався»). Одна з ознак моралістичного життя – це відчуття, що Бог заборгував мені добре та комфортне життя, якщо я житиму згідно з Його стандартами. Це завжди призводитиме до гніву, коли життя повертатиме «не туди». Якщо ми відчуваємо, що жили правильно, то будемо гніватися на Бога. Якщо ж відчуваємо, що не жили правильно, то будемо гніватися на себе. Так чи інакше наше життя буде сповнене гнівом, бо своєю добротою ми намагаємося контролювати Бога.

Другою ознакою «старшого брата» є *безрадісний, механічний послух*. Зверніть увагу, як старший брат «знімає маску», кажучи: «Стільки років служу я тобі» (вірш 29). Погляньте на це ось так: можна слухати Моцарта у два способи. Можна слухати Моцарта, тому що так можна отримати щось інше – те, що вам подобається. Наприклад, ви можете слухати Моцарта, щоб отримати «відмінно» з музики, а відтак – отримати диплом і добру роботу.

Або ж можна слухати Моцарта, щоб почуватися (та виглядати) культурною людиною. Але також можна слухати музику Моцарта заради неї самої, бо вона гарна. Вона дає нам насолоду просто з огляду на те, чим вона є. Послух старшого брата демонструє ставлення до Бога як до засобу, щоб отримати щось інше. Ми робимо добро не тому, що насолоджуємось добротою. Ми робимо це без радості та з обов'язку. Але християни є зачудованими Божою благодаттю, а тому слухаються Його, насолоджуючись у Ньому заради Нього Самого.

Третя ознака «старшого брата» – це *холод та сухість у ставленні до «молодших братів»*. «Старші брати» є особливо презирливими та неефективними в євангелізації. Старший син навіть не визнає свого брата братом, кажучи: «Коли ж син твій вернувся оцей» (вірш 30). Людина, яку змінило справжнє Євангеліє, завжди захоплена євангелізацією. Якщо ми вважаємо себе грішниками, спасеними лише благодаттю, то не зможемо принаймні зверхньо ставитися до інших – до інших культур, рас, релігій –

або ж вивищуватися перед аморальними людьми. Ми будемо сприймати таких людей з повагою (бо знаємо, що наша моральність є такою ж грішною і такою ж втечею від Бога, як і їхня аморальність). По-друге, якщо ми розуміємо Євангеліє, то будемо ставитися до інших з надією. Ми ніколи не будемо дивитися на когось і казати: «Оцей ніколи не стане християнином» (тому що тепер ми знаємо, що всі люди однаковою мірою не можуть самі знайти Бога). По-третє, якщо ми розуміємо Євангеліє, то ми будемо дуже сміливими у своєму свідченні. Нас не сковуватиме те, що про нас думають інші люди.

Четверта ознака «старшого брата» – це *брак запевнення батьківської любові*. Син каже: «А мені ти ніколи вечірки не влаштовував!» (вірш 29). У стосунках старшого сина з батьком немає святкування чи танців. Якщо ми намагаємося вислужити своє спасіння, силкуючись контролювати Бога своєю добротою, то ніколи не будемо певними, що «нам вдалося». У наших стосунках завжди буде тривога, страх і невизначеність. Не дивно, що в молитовному житті старшого брата немає близькості. Немає радості, хоча старший брат може бути навіть дуже ретельним у «промовлянні молитов».

П'ята ознака «старшого брата» – це *дух непростення й осуду*. Якщо ми є старшим братом, то, щоб пробачати, нам бракує двох речей. По-перше, нам не вистачає емоційного смирення, щоб сказати: «Я такий самий». Ми починаємо дивитися на грішника і казати: «Я б ніколи такого не зробив!» По-друге, нам бракує емоційної «щедрості», щоб сказати: «Мій батько настільки любить і прощає мене – невже це має значення, що якась людина мене скривдила?»

Один шлях додому

Якщо є два види втечі та два види загубленості, то чи є два шляхи додому? Ні, є лише один, хоча застосовувати його доведеться по-різному. Є не лише одна дорога додому для молодшого і старшого брата (обидва з яких не є християнами), а й один шлях для віруючих, щоб вирости з незрілості та «фальшивих категорій», які все ще нас турбують.

По-перше, потрібно, щоб батько вийшов до нас. Навіть молодший брат отримує поцілунок батька *до того*, як розкаюється (вірш 20). Поцілунок батька – це не відповідь на наше покаяння, а дія, яка спонукає до нього.

У випадку зі старшим братом батько мусить вийти і просити його (вірш 28) – сьогодні Він так само просить затверділих релігійних людей. Нам усім потрібно, щоб Божа благодать прийшла до нас першою. Нам потрібно, щоб Він шукав нас, бо ми самі Його ніколи не почнемо шукати.

По-друге, ми маємо покаятися не лише у своїх гріхах, але й у своїй праведності. Нам потрібно глибше й масштабніше покаяння. Ми мусимо визнати, що *причини* наших діл праведності і причини наших гріхів – це одні й ті самі причини. Ми повинні визнати, що не Бог, а щось зовсім інше є для нас джерелом нашої довіри та радості, та що наш головний гріх – це наші спроби спасти себе самотужки, бути самим спасителями для себе. Покаятися – означає визнати, що ми чинили добро з однієї причини – щоб загнати Бога у борг та мати змогу отримати те життя, на яке ми «заслужуємо», а також продовжувати контролювати його.

По-третє, ми маємо покладатися та радіти у тому, що батько дав нам у нашому спасінні. Ми сказали раніше, що, на перший погляд, прийняття молодшого брата виглядає дуже «легким». Немає ні покарання, ні відкуплення – його просто запрошують! Чи це означає, що релятивісти мають рацію, кажучи, що, коли ми шкодуємо про свої вчинки, Бог приймає нас, незалежно від того, що ми робимо? Ні. Подумайте: як молодшого сина приймають у сім'ю? Він отримує одяг, перстень, нове місце у спадку. Але все це дорого коштує батькові. Все це – за рахунок багатства старшого брата. Молодший син уже забрав свій спадок, а тому кожна копійка, яку має батько, за правом належить старшому братові. Коли батько каже: «І все моє то твоє» (вірш 31), він буквально каже правду. Кожна одежина, кожен перстень, кожне вгодоване теля належить старшому братові. Спасіння молодшого брата не є безкоштовним – воно дуже дорого обходиться. Батько *не може* його дати якось по-іншому – тільки за рахунок старшого сина.

Невже ми зайшли у глухий кут? Ні, не зайшли. Бо у нас є інший старший брат. В цьому й суть притчі. Ісус показує фарисеям їхнє становище: вони цілковито застрягли у своїй самоправедності, у цілковитому відчуженні від благодатного серця батька. Але не Ісус. У Євреїв 2:11-12 написано: «Бо Хто освячує, і ті, хто освячується усі від Одного. З цієї причини не соромиться Він [Ісус] звати братами їх, кажучи: сповіщу про Ім'я Твоє браттям Своїм». Ісус Христос є правдивим старшим братом. Його явлено нам на протиположності зі старшим братом із притчі. Він прийшов на землю, правдиво слухався Отця і ніколи не порушив Його наказів. Він справді має право на все, чим володіє Отець. Однак Він вийшов шукати нас і знайшов нас у свинарнику, і приніс додому на Своїх плечах, співаючи з радості. І дав нам одягу, Свій перстень, Своє місце, Своє багатство – усе за Свій рахунок.

Ця істина є революційною і дуже суттєвою, якщо її збагнути. Ми ніколи не перестанемо бути старшими братами, допоки не почнемо радіти у тому, що зробив істинний Старший Брат.

ОБГОВОРЕННЯ

1. Своїми думками та життям кого Ви більше нагадуєте – молодшого чи старшого брата?

2. Що найбільше промовило до Вас у цій проповіді?

3. Що найбільше допомогло Вам?

4. Які у Вас виникли запитання?

^Aжон Р. В. Стотт «Послання Книги Дії апостолів» (*The Message of Acts* (Downers Grove, Ill.: InterVarsity Press, 1990), p. 241.

^Aональд Гутрі «Послання до галатів» (*Galatians* (London: Thomas Nelson & Sons, 1969), p. 86.

¹ Джон Герстнер «Теологія для всіх» (*Theology for Everyman* (Chicago: Moody Press, 1965), p. 72.

² Фланнері О'Коннор «Мудра кров» (*Wise Blood* (New York: Farrar, Straus and Giroux, 1949, 2007), p. 16.

³ Річард Ловлейс «Динаміка духовного життя» (*Dynamics of Spiritual Life* (Downers Grove, Ill.: InterVarsity Press, 1979), p. 101.

Послання апостола Павла до галатів

Жити Євангелієм

Заняття 4 | Галатів 2:11-21

У цьому уривку Павло вперше викладає своє Євангеліє «виправдання вірою». Він впроваджує принцип, який здивує багатьох: християни потребують Євангелія так само, як і нехристияни. У 2:14 він наполягає, що віруючі повинні перевіряти, наскільки їхнє життя «у згоді» з Євангелієм.

ПРОЧИТАЙТЕ ГАЛАТІВ 2:11-21

1. Прочитайте Дії 11:1-18. Чому Петро спочатку почав «їсти з язичниками» (вірш 12)? Що змусило його зупинитися (вірш 12)?

2. Що, на Вашу думку, мав на увазі Павло, коли сказав, що Петро «не йде рівно за євангельською правдою» (вірш 14)?

3. Чому Петро був особливо «лицемірним» у своєму ставленні до язичницьких християн (вірші 13-14)?

4. Як ми можемо допускати таку ж помилку, як і Петро? Як ми можемо зосереджуватися на неважливому? Як нам не вдається «їсти» з іншими християнами?

5. Як націоналізм/расизм не відповідає Євангелію? Чому важливо, що Павло займає таку позицію, а не просто говорить, що це погано?

6. У віршах 15-16 Павло починає говорити про «виправдання» у Христі. Як дискусія щодо Петра прояснює значення слова «виправдання»?

7. Що, на Вашу думку, означає, що Павло «вмер» для Закону? Що, на Вашу думку, означає, що він Законом вмер для Закону? Хоча він був законослухняним фарисеєм, чому лише після «смерті для Закону» Павло почав жити для Бога?

8. Перекажіть вірші 20-21 своїми словами. Яке, на перший погляд, протиріччя є у двох реченнях вірша 20? Яких помилок це «протиріччя» допомагає нам уникати у християнському житті?

9. Що було найцікавішим і найкориснішим із сьогоднішнього заняття? Який вірш для Вас є особливим? Чому?

Додаток

Саме слово «виправдання» є юридичним терміном, а тому висловлює іншу точку зору на спасіння у Христі. Антонімом слова «чистий» є «брудний», а тому цей термін не підходить, щоб повністю передати те, що Христос зробив для нас. Було б легко думати, що Бог приймає нас, бо Христос «змиває» з нас бруд і позбавляє нас грішних думок і звичок. Іншими словами, ми можемо зробити висновок, що Бог приймає нас, бо ми стаємо праведними. Але антонімом слова «виправданий» є слово «засуджений». Це означає, що у Христі ми, хоч і є грішниками, однак не є засудженими. Бог приймає нас, незважаючи на наш гріх. Тому Бог приймає нас не через те, що ми стаємо праведними. Ми, власне, стаємо праведними, тому що Бог нас приймає. Ось як це пояснюють Джон Стотт та Дж. І. Пакер.

«Виправдання» – це юридичний термін, запозичений із зали суду. Його значення є абсолютною протилежним до «засудження» (порівняй Повторення Закону 25:1; Приповіді 17:15; Римлян 8:33-34). «Засуджувати» – це оголошувати когось винним. «Виправдовувати» – це оголошувати когось невинним, або праведним. У Біблії це стосується акту Божої незаслуженої ласки, через яку Бог примирюється з грішником, не лише пробачаючи йому, а й приймаючи його та визнаючи праведним.

«Виправдовувати», згідно з Біблією, означає проголошувати, що підсудна людина не підпадає під жодне звинувачення, але має отримати всі привілеї того, хто дотримався закону. Виправдання – це діяння судді, який проголошує вирок, протилежний до засудження, надаючи людині виправдання та юридичний імунітет.

Послання апостола Павла до галатів

Ходити «рівно» за Євангелієм

Заняття 4 | Вправа

Читайте з олівцем

«!» – щось, що було для вас корисним.

«?» – є запитання.

ПРИНЦИП

У Галатів 2:14 Павло викладає потужний принцип. Він відповідає на расову гординю та боягузтво Петра, говорячи, що той не «не йде рівно за євангельською правдою». З цього бачимо, що християнське життя – це *процес оновлення кожної сфери нашого життя: духовної, психологічної, суспільної, соціальної з огляду на те, що Євангеліє принесло в наше життя*. Євангеліє треба застосовувати у кожній сфері думок, почуттів, стосунків і вчинків. З Галатів 2:14 випливає багато висновків, які можна широко застосовувати.

НАСЛІДКИ

Наслідок 1: сила Євангелія

По-перше, Павло показує нам, що ми змінюємося силою Бога, коли в кожній сфері свого життя застосовуємо євангельську істину. Біблія описує Євангеліє найдивовижнішими словами. Ангели постійно бажають на нього дивитися (1 Петра 1:12). Воно не просто дає нам силу, але це є *сила самого Бога*, адже Павло каже: «Бо я не соромлюсь Євангелії, бо ж вона сила Божа на спасіння» (Римлян 1:16). Це також *благословення Боже*, яке дає нагороду всім, хто наблизиться до нього (1 Коринтян 9:23). Його навіть названо *світлом слави Божої* (2 Коринтян 4:4, 6). Зрештою, Євангеліє має *життя Бога*. Павло навіть каже коринтянам: «а я вас породив у Христі Ісусі через Євангелію...» (1 Коринтян 4:15).

Наслідок 2: достатність Євангелія

По-друге, Павло показує, що ми ніколи «не переростаємо Євангеліє» у християнському житті й не переходимо на «вищий рівень». Це не просто вступний урок, але увесь матеріал християнства. Євангеліє – це не просто мінімальний набір доктрин, щоб увійти до Царства, але спосіб, яким ми взагалі прогресуємо у Царстві. Ми не примирюємося з Богом через віру в Євангеліє, а далі освячуємося та дорослішаємо вже просто докладаючи моральних зусиль. Віра у Євангелія – це *також* спосіб зростати (Галатів 3:1-3; Колосян 1:3-6). Часто можна почути таке: «Євангеліє для невіруючих. Якщо ми є спасеними, то нам треба зростати працею та послухом». Але праця, яка не «ходить рівно» за Євангелієм, не буде освячувати – вона задушить. Усі наші проблеми породжені невмінням застосувати Євангеліє. Євангеліє змінює кожну сферу нашого життя. Як?

ЗАСТОСУВАННЯ

Два «розбійники» Євангелія

Оскільки Павло говорить про те, що треба «ходити рівно» за Євангелієм, ми можемо розширити цю метафору і сказати, що євангельське оновлення відбувається тоді, коли ми не відхиляємося від заданого

курсу ні вправо, ні вліво. Ключ у тому, щоб зрозуміти наслідки Євангелія, як «третій» варіант між двома хибними протилежностями. Однак це не означає, що Євангеліє є компромісною серединою між двома крайностями. Євангеліє не є «чимось посередині», але чимось відмінним від обох варіантів. Говорячи конкретніше, Євангеліє критикує як релігійність, так і нерелігійність (Матвія 21:31; 22:10).

Як і Христос був розп'ятий між двома розбійниками, так і доктрина про виправдання «розп'ята» між двома протилежними помилками. Тобто є два основні хибні способи мислення, кожен з яких «краде» силу та винятковість Євангелія, відтягуючи нас або ліворуч, або праворуч. Цих розбійників можна, з одного боку, назвати *моралізмом* і *законництвом*, а з іншого – *гедонізмом* і *релятивізмом*. Іншими словами, можна сказати, що Євангеліє протистоїть як *релігійності*, так і *нерелігійності*. З одного боку, «моралізм/релігія» наполягає на істині без благодаті, бо стверджує, що ми повинні підкорятися правді, щоб бути спасеними. З іншого боку, «релятивізм/нерелігійність» наполягає на благодаті без правди, бо стверджує, що ми всі прийняті, але самі маємо вирішити, що для нас є правдивим. Але «правда» без благодаті насправді не є правдою, а «благодать» без правди насправді не є благодаттю. Будь-яка філософія життя, яка втрачає один із елементів, впадає або в законництво, або в надмірну вільність. Так чи інакше або один, або інший розбійник краде радість, силу та «звільнення» Євангелія.

Євангеліє вчить нас казати:

«У мене більше недоліків та гріхів, ніж я можу собі уявити»
(на противагу *антиноміанізму*).

«Я прийнятий і люблений більше, ніж можу на це сподіватися»
(на противагу *законництву*).

Чим «розбійники» відрізняються один від одного

Як моралізм/релігія крадуть радість і силу?

Моралізм – це погляд, що ми прийняті (Богом, світом, іншими людьми, самим собою) завдяки якимось нашим досягненням. Моралісти не обов'язково є релігійними, але таке часто трапляється. Коли вони є релігійними, то їхня релігія доволі консервативна, у ній повно правил про те, як правильно поводитися. Моралісти часто сприймають Бога як дуже святого та справедливого. Це призведе або до ненависті до себе (бо ми не можемо жити згідно зі своїми стандартами), або ж до «самоінфляції» (бо ми думаємо, що нам вдається жити згідно зі своїми стандартами). Іронія в тому, щоб усвідомити, що комплекс неповноцінності та комплекс зверхності мають один і той самий корінь! Чи буде мораліст зарозумілим і зверхнім, чи ж розбитим і пригніченим, просто залежить від планки стандартів і природних переваг людини (тобто сім'ї, розуму, зовнішності, сили волі). Моралістичні люди можуть бути глибоко релігійними, але без радості та сили до змін.

Як релятивізм краде радість і силу?

Релятивісти є зазвичай нерелігійними і надають перевагу «ліберальній» релігії. На перший погляд, вони є часто толерантнішими, ніж моралістичні/релігійні люди. Вони вірять, що кожен має сам визначити, що добре, а що

погано. Часто вони бачать Бога як люблячу та безособистісну силу. Вони можуть багато говорити про Божу любов, але оскільки вони не вважають себе грішниками, то розуміють Божу любов до нас як таку, яка нічого Йому не коштує. Якщо Бог приймає нас, то це тому, що Він або дуже привітний, або ми не такі вже й погані. Євангельська концепція Божої любові є набагато багатшою, глибшою та сильнішою.

У чому обидва «розбійники» є однаковими

Вони обидва намагаються уникнути Ісуса як Спасителя та утримати контроль над своїм життям. Нерелігійні люди, звісно, стають господом самі для себе. («Ніхто не може мені вказувати, як жити чи що робити. Я сам визначаю, що добре, а що погано!») Але моралістичні релігійні люди таємно роблять те ж саме. Вони самі для себе стають «спасителями». («Я моральніший та духовніший, ніж інші люди, тому Бог повинен слухати мої молитви і взяти мене до раю. Бог не може допустити, щоб зі мною щось трапилося – Він заборгував мені щасливе життя. Я на це заслужив»).

Обидва ці погляди базуються на спотворених поглядах про справжнього Бога. Нерелігійна людина втрачає розуміння Закону та Божої святості, а релігійна людина втрачає розуміння любові та Божої благодаті. Лише євангельське послання, що ми є настільки грішними, що потребуємо спасіння лише через благодать, дає людині змогу побачити Бога Таким, Яким Він є насправді. Євангеліє показує нам, що Бог є набагато святішим, ніж це може уявити собі законник (Ісус мусив померти, бо ми не могли задовольнити святих вимог Бога), але набагато милосерднішим, ніж це може уявити собі гуманіст (Ісус мусив померти, бо полюбив нас).

На противагу обом, християни – це ті, які прийняли зовсім іншу систему доступу до Бога. У них могли бути релігійні й нерелігійні періоди у житті, але вони зрозуміли, що і в основі одного, і підґрунтям іншого була одна і та ж хибна причина! Християни усвідомлюють, що і своїми гріхами, і своїми добрими справами вони прагнули уникати Ісуса як Спасителя. Християнин говорить: «Хоча мені часто не вдавалося виконати моральний Закон, глибша проблема була в тому, чому я намагався його виконати. Навіть мої зусилля, щоб його виконати, були спрямовані на те, щоб просто самому бути спасителем самого себе. З таким мисленням, навіть якщо я буду слухатися чи попрошу прощення, то я насправді противлюсь Євангелію і ставлю себе на місце Спасителя». Збагнути Євангеліє – це відмовитися від самовиправдання, щоб утвердитися в тому, що зробив Ісус заради моїх стосунків із Богом. Нерелігійні люди не каються взагалі, а релігійні каються лише у гріхах. Але християни, окрім гріхів, також каються у власній праведності. Ось у чому різниця між цими трьома групами – християнами, моралістами (релігійними) та прагматиками (нерелігійними).

ТЕМАТИЧНІ СПОСТЕРЕЖЕННЯ

Павло, по суті, наполягає на тому, що ми не просто маємо перевірити кожну сферу свого життя і запитати: «А як було б правильно зробити тут?», але запитати: «Що зробити, щоб ходити рівно за Євангелієм?» Треба постійно практикувати Євангеліє у своєму житті, щоб застерегти себе від поведінкового моралізму та індивідуальних напрямків. Усе має йти «рівно» за Євангелієм.

ТЕМАТИЧНЕ СПОСТЕРЕЖЕННЯ 1: РАСИЗМ

Моралістичні люди схильні бути гордими за свою культуру. Вони легко впадають у культурний імперіалізм. Вони намагаються надавати духовної ваги своїм культурним стилям, щоб поставити себе морально вище щодо інших людей. Це відбувається через те, що моралістичні люди перебувають у постійній тривозі, адже дуже акцентують на зовнішньому Законі, глибоко в душі знаючи, що не зможуть його дотриматися. Вони використовують культурні відмінності, щоб «підтримати» своє почуття праведності.

Релятивісти/гедоністи схильні не до культурного імперіалізму, а до культурного релятивізму. Такий підхід говорить: «Традиційні люди – расисти, бо вірять в абсолютну істину. Однак правда є відносною. Кожна культура є прекрасною сама по собі, тому її треба приймати такою, яка вона є». Це, однак, робить неможливим розрізнення зла і добра в культурі. **[Зверніть увагу:** релятивісти у своїй суті є моралістами, адже підґрунтям їхньої ідентичності (як і будь-кого, хто не розуміє Євангеліє) є якісь людські риси чи досягнення. Вони можуть поважати лише тих, хто також вірить, що все відносно! Вони зі зверхністю сприйматимуть усіх, хто, на їхню думку, не є «відкритими». Але християни не можуть ставитися зверхньо до релятивістів, моралістів чи когось іншого!]

Євангельський погляд на раси. Коріння расизму – це невіра в благодать. Євангеліє спонукає критично ставитися до *всіх* культур, зокрема і до своєї власної культури (оскільки істина все ж існує), але не допускає зверхнього ставлення до будь-кого. Зрештою, всі ми спасенні лише благодаттю, а тому невіруючий ближній може бути моральнішим і мудрішим за нас. Це дає християнину радикально інше ставлення до людей, ніж у моралістів чи релятивістів.

ТЕМАТИЧНЕ СПОСТЕРЕЖЕННЯ 2: СТРАЖДАННЯ

Моралісти важко переживають страждання, коли вони приходять. Чому? Уся суть моралізму зводиться до того, щоб зробити Бога боржником. Моралістичні люди відчують, що Бог заборгував їм безпечне життя за їхню доброту. Коли приходить страждання, моралістичне серце мусить або відчувати сильний гнів на Бога (якщо людина вважає, що жила згідно з моральними стандартами), або ж сильний гнів щодо себе (якщо людина вважає, що не жила згідно з стандартами). Така людина казатиме: «я ненавиджу Бога» чи «я ненавиджу себе». Або ж коливатиметься між одним та іншим.

Релятивісти/гедоністи більше схильні тримати образ на життя або Бога, оскільки вони відчують, що не заслужили труднощів у своєму житті.

Євангельський підхід до страждання є цілковито іншим. З одного боку, Євангеліє вгамовує наш гнів на Бога. Ісус, Який був найкращою людиною з-поміж тих, які коли-небудь жили, жажливо страждав. Це заперечує думку, що добрі люди повинні мати добре життя, а погані – погане. Якщо Сам Бог був готовий жажливо страждати через Свою любов до нас, то не варто робити виняток для себе. З іншого боку, Євангеліє стримує нас від того, щоб ми звинувачували себе чи гнівалися на себе. Ісус постраждав і помер за нас, «коли ми були ще грішниками». Труднощі, які ми переживаємо в цей момент, можуть

бути призначені, щоб пробудити нас, але це не покарання за наші гріхи, як зуб за зуб. Ісус взяв на Себе покарання за наші гріхи. Якщо ми усвідомлюємо, що є прийнятими у Христі, тоді (і лише тоді) страждання дасть нам смирення та силу, а не гіркоту та слабкість. Як було влучно сказано: Ісус постраждав не для того, щоб ми не страждали, але, щоб коли прийдуть страждання, ми ставали схожими на Нього.

Висновок

Основна проблема у християнському житті полягає в тому, що ми не досягнули глибоких наслідків Євангелія. Нам не вдалося його цілковито збагнути та повністю повірити в нього. Лютер сказав: «Євангельська істина – це принципова стаття всієї християнської доктрини... Тому надважливо, щоб ми знали її добре, навчали її інших та постійно вкладали її собі у голови». Ми живемо біля євангельської істини, але чомусь «не в'їжджаємо» в неї. Тому ключ до постійного глибокого духовного оновлення – це *постійне переосмислення Євангелія*.

ОБГОВОРЕННЯ

1. Назагал, що було для Вас корисним? Що спантеличило Вас?

2. Подумайте про якусь одну особисту проблему у своєму житті. Впродовж тижня моліться, розмірковуюйте та дайте відповіді на такі запитання:

а) Як із цією проблемою впорався б моралізм?

б) Як із цією проблемою впорався б гедонізм?

в) Як із цією проблемою впоралося б Євангеліє?

Послання апостола Павла до галатів

Євангеліє та віра

Заняття 5 | Галатів 3:1-14

Перші два розділи Послання до галатів називають ще «самозахистом Павла». До цих розділів входять переважно фрагменти з його особистої історії, а також із історії ранньої Церкви, які допомогли йому довести, що Євангеліє, яке він проповідує, є прямим одкровенням від Бога, а не результатом його власної мудрості чи вчення інших. Тепер у розділах 3 та 4 читаємо «теологічний захист» Євангелія. Тут він докладно пояснює основний зміст послання та захищає його кількома аргументами.

ПРОЧИТАЙТЕ ГАЛАТІВ 3:1-5

1. Чого ми можемо навчитися з 3:1-3 про те, як галати з язичництва навернулися до Христа? (Що було їм представлено? Як вони відгукнулися? До яких наслідків це призвело?)

2. Чого ми можемо навчитися з віршів 3:3-5 про те, як галати мають зростати духовно тепер, коли вони – християни?

3. Павло застерігає галатських християн, що дуже легко знову впасти у систему «діла – праведність», намагаючись подолати гріх і жити християнським життям. Наведіть кілька прикладів того, як треба долати гріх «вірою в Євангеліє», а не просто «людськими зусиллями».

ПРОЧИТАЙТЕ ГАЛАТІВ 3:6-14

4. Прочитайте Буття 15:1-19, щоб зрозуміти контекст вірша 6. Що означає, що Авраамова віра йому «зарахувалася»? На основі чого Бог зарахував Авраамові праведність?

5. У чому спасальна віра Авраама є для нас зразком

6. Як досвід євангельської віри протиставляється спробам заробити Боже прийняття (вірші 10-12)?

7. Якщо у вірші 10 написано правду, то як тоді Бог може зараховувати нам праведність, не стаючи при цьому несправедливим (вірші 13-14)? Що означає, що Ісус не просто взяв наше прокляття, але «став прокляттям» за нас?

Послання апостола Павла до галатів

Благодать і зростання

Заняття 5 | Читання та роздуми

Читайте з олівцем

«!» – щось, що було для вас корисним.

«?» – є запитання.

Ці матеріали Тимоті Келлер адаптував за книгою «*Динаміка духовного життя*» Річарда Ловлейса. Щоб полегшити використання, подаємо скорочену версію.

1. Виправдання та освячення

У Новому Завіті *виправдання* (прийняття віруючих як праведних в очах Божих через праведність Ісуса Христа, яка їм зараховується) та *освячення* (прогрес у власне святості, що виявляється у їхньому житті) часто є тісно пов'язаними... Однак між ними є суттєва відмінність: виправдання – це досконала праведність Христа, що приписується нам, покриваючи всі недосконалості у нашому житті, і є наче одежею непорочної святості. Освячення – це процес видалення цих недосконалостей, коли ми щораз більше здатні скинути кайдани гріха і зодягнутися в нове життя у Христі (с. 98).

2. Виправдання плутають із освяченням

а) Мізерно мало таких християн, які у своєму житті практикують виправдальну працю Христа. У багатьох розуміння Божої святості та масштабності своїх гріхів є настільки слабким, що вони свідомо бачать мало потреби у виправданні, хоча, якщо копнути глибше, то їхнім життям керує провина й невпевненість. Є чимало й таких, які мають теоретичне розуміння цієї доктрини, але у щоденному житті покладаються на своє освячення, а не виправдання, черпаючи впевненість у тому, що Бог їх прийняв, із власної щирості, свого попереднього досвіду навернення та попередньої релігійної поведінки або ж спираючись на те, що вони відносно нечасто свідомо і добровільно допускали непослух. Мало хто знає достатньо, щоб починати кожен свій день із вихідної точки Лютера: «*Ти прийнятий, сягаючи вірою далеко і заявляючи, що цілком невласлива нам праведність Христа є єдиним підґрунтям для прийняття, спочиваючи у тій якісній довірі, яка зрощуватиме освячення, оскільки віра є активною у любові та вдячності*» (с. 101).

б) Совість, яка не повністю збагнула серйозності свого стану перед Богом, а також величі Божого милосердного забезпечення відкуплення, буде невідворотно впадати у тривогу, гордість, вразливість і в інші прояви несвідомого відчаю, які К'єркегор назвав «хворобою аж до смерті» (с. 102). «[Тож] кожен свій день ми починаємо, отримуючи особисту безпеку не у жертві Христа, а у сьогочасних почуттях чи нещодавніх досягненнях... Оскільки такі аргументи не вгамують людську совість, то ми невідворотно впадаємо або у знеохочення та апатію, або у самоправедність, що дає фальшиве почуття миру» (с. 211).

3. Виправдання як основа для всього освячення.

а) Те, що ми називаємо дефектом освячення людей у Церкві, насправді є наслідком тривалої втрати того, що стосується освячення. Християни, які втрачають упевненість, що Бог любить і приймає їх у Христі без їхніх теперішніх духовних досягнень, підсвідомо є дуже невпевненими людьми, навіть ще більше невпевненими, ніж невіруючі, адже постійно отримують повідомлення зі свого християнського оточення про святість Бога та про праведність, яку вони повинні мати. Їхня невпевненість проявляється у гордості, лютій захисній позиції власної праведності та в оборонній критиці інших. Вони природно ненавидять інші культурні стилі та інші раси, щоб «роздути» відчуття власної безпеки та випустити свій придушений гнів. Вони відчайдушно тягнуться до законницької, фарисейської праведності, але з їхньої фундаментальної невпевненості проростають заздрість, ревнивість та інші розгалуження гріха (с. 211-212).

б) Сьогодні дуже часто чути у колах, які змішують популярну психологію з християнством, що нам треба спочатку полюбити себе, щоб мати свободу любити інших... Але жодна реальна людина не скаже, що легко любити себе чи прощати собі, а тому їхнє прийняття себе мусить бути вкорінене у їхньому усвідомленні, що Бог приймає їх у Христі.... «[Існує так багато доказів із нашого досвіду, які кажуть нам, що ми не є Божими дітьми, але] віра, що перевершує ці докази, може запалитися від полум'я Божої любові, замість того, щоб потайки черпати любов і прийняття себе з інших джерел, – це і є корінням святості». (с. 212-213).

в) Навіть сама вимога освячення, представлена у такому контексті, стає Доброю новиною. Вона дає розуміння про пута, які спотворили наше життя, та про обіцянку звільнення до життя краси та свободи Духа. Місії, які розв'язують проблему гріха лише на поверхні й не можуть вкоренити духовне зростання у союз Христа та віруючого, здатні породити лише самоправедність і відчай... (с. 214).

ОБГОВОРЕННЯ**1. Що допомогло Вам найбільше? Які запитання виникли у Вас після прочитаного?**

2. У пункті 2а Ловлейс згадує два рівнозначні, але протилежні шляхи того, як нам не вдається черпати переваги виправдання. Назвіть їх. [Зверніть увагу: їх також згадано наприкінці пунктів 2б та 3в].

3. Як конкретно ми «перевертаємо» виправдання та освячення? (Тобто перекручуємо Євангеліє).

4. З яких джерел Ви намагаєтеся «потайки черпати любов і прийняття» замість того, щоб «зігрівати себе у полум'ї Божої любові» (3б)? Як ці речі «спотворюють наше життя» та забирають у нас «свободу Духа» (3в)?

Послання апостола Павла до галатів

Євангеліє та Закон

Заняття 6 | Галатів 3:15-25

ВСТУП

Жодне запитання так не кидає виклик християнину, як запитання про взаємини віруючого та Божого Закону. Коли ми чуємо радикальні заяви про спасіння благодаттю, ми відразу ж запитуємо: «Якщо ми є вільними від Закону, чи це означає, що я можу не коритися Божому Закону?» Або ж: «Навіщо тоді мені намагатися жити святим життям?» Яка природа мого зобов'язання (якщо таке є) перед Божим Законом? Саме на ці важливі запитання Павло відповідає у цьому уривку.

ПРОЧИТАЙТЕ ГАЛАТІВ 3:15-25

1. Який принцип закладено у вірші 18? Порівняйте, що означає «отримати щось за обітницею» на противагу «отримати щось за законом».

2. Чому Закон Мойсея не міг відкинути чи додати щось до обіцянки, даної Авраамові? (Можливо, Вам треба буде перечитати Буття 15:9-18).

3. Яка ж тоді мета Закону? (Вірші 19-22). (Підказка: що, на Вашу думку, означає, що ми є «в'язнями гріха»?)

4. Як у віршах 23-25 Павло пояснює, що Закон веде людину до Христа?

5. Якщо ми не під «виховником» (вірш 25), чи означає це, що ми можемо жити, як забажаємо? Охарактеризуйте стосунки із Законом на основі спасіння благодаттю, на відміну від спасіння добрими справами.

Послання апостола Павла до галатів

Діла, слова та серце

Заняття 6 | Вправа

Читайте з олівцем

«!» – щось, що було для вас корисним.

«?» – є запитання.

Ця вправа впроваджує важливу концепцію: наші гріхи *поведінки* приховують фундаментальну відмову від спочинку у Христовому спасінні, а також стимул знайти власне спасіння. У цьому полягає суть читання від Ловлейса на цей тиждень.

«ГРІХ ПІД ГРІХАМИ»

Ось уривок із трактату Мартіна Лютера «Про добрі справи», 1520 р.:

«Усі ті, хто у своїй праці чи стражданнях, у житті чи смерті, не довіряє Його [Божій] ласці, благодаті та добрій волі, але натомість шукає Його ласки в інших речах, або й у самому собі, порушують [першу] заповідь і займаються справжнім ідолопоклонством, навіть якщо й виконали всі інші заповіді, а на додачу мали ще й усі молитви, пости, терплячість і невинність усіх святих разом узятих» (Проповідь 1, Частина X).

Коментар: Лютер говорить, що якщо основою наших стосунків із Богом ми зробимо свої добрі справи, то ми порушуємо першу з десяти заповідей: «Хай не буде тобі інших Богів, окрім Мене». Якщо нам не вдається збагнути та повірити у Євангеліє безкоштовного виправдання завдяки зусиллям Христа, то ми порушуємо першу заповідь. Як таке може бути?

«Якщо ми сумніваємося, чи не віримо, що Бог має щодо нас благодать і що Він задоволений нами, або ж якщо ми презирливо очікуємо, що зможемо задовольнити Його через наші... діла, тоді це [наша згода із Законом] є абсолютним обманом. Ззовні ми шануємо Бога, але всередині встановлюємо себе фальшивим [спасителем]... Поміркуйте, наскільки далекими одне від одного є дотримання першої заповіді лише через зовнішні вчинки та виконання її зсередини [виправдальна віра]. Оце останнє робить нас справжніми, живими Божими дітьми, а інше робить із нас іще гіршого ідолопоклонника та найпримхливішого лицеміра на землі»... (Частина XI та XII).

Коментар: Лютер говорить, що слухаючись Божого Закону без віри, що ми вже прийняті та люблені у Христі, то у всіх наших «добрих справах» ми шукаємо чогось більшого за Ісуса, яке стало б *справжнім* джерелом нашого життєвого сенсу та щастя. Ми покладаємося на свої намагання бути добрим батьком, добрим чоловіком/дружиною, або ж довіряємо власним моральним принципам, своїй релігійній поведінці, служінню іншим – що б це не було, але саме воно стає нашим *справжнім* «спасителем». Якщо ми не впевнені, що Бог справді любить нас у Христі, то ми будемо шукати чогось іншого, щоб отримати фундаментальну значущість і гідність. Саме тому Лютер говорить, що ми вчинятимемо ідолопоклонство (порушення першої заповіді), якщо не будемо щиро довіряти Христу, що ми прийняті, навіть якщо й будемо моральними і слухняними перед Богом.

«А оскільки це заповідь найперша, найвища і найкраща – та, з якої всі інші походять, у якій існують, якою скеровуються та вимірюються, то так само і її плід – віра або ж упевненість у Божій ласці завжди – це те найперше, найвище і найкраще, з якого усе інше має походити, в чому існувати, яким залишатися, направлятися та вимірюватися...» (Частина IX)

Коментар: усі люди грішать насамперед тому, що є грішниками, але чому ми грішимо в конкретних випадках? Лютер вказує, що перша заповідь є фундаментальною для всіх інших. Чому? Бо ми не порушуватимемо заповіді 2-10, якщо хоча б якось не порушимо першої заповіді, тобто не будемо служити якомусь ідолу. Кожен гріх вкорінений у непорядкованому бажанні чогось. Це відбувається, бо замість Христа ми покладаємося на це щось у своїй праведності та спасінні. В момент гріха ми шукаємо щось таке, що може дати нам тільки Ісус. Під будь-яким конкретним гріхом є загальний гріх відмови від шляху «Христос – спасіння» та насолода від того, що ми спасаємо себе самі.

ТЕМАТИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ: БРЕХНЯ

Що, якщо Ви помітите, що у вас є звичка брехати? Як Ви їй зарадите?

Моралістичні способи перестати брехати.

Страх: «Мені треба перестати робити це, бо Бог мене покарає. Він мене не благословить».

Гордість: «Мені треба перестати робити це, бо я добрий християнин. Я не хочу бути такою людиною, яка бреше».

Загалом Ви побачите: що більше біблійних принципів Ви вкладатимете в своє серце, то більше воно буде їм противитися. (У Римлян 7:21: «Коли я хочу робити добро, то знаходжу, що зло лежить у мені»).

Євангельський спосіб перестати брехати.

По-перше, запитайте себе: «Чому я брешу в цій конкретній ситуації?» Ми брешемо (чи вчиняємо будь-який інший гріх), бо в цей момент відчуваємо, що є щось, що ми *неодмінно мусимо* мати, тому й брешемо. Однією з типових причин брехні (хоча це зовсім не єдина причина) є та, що ми дуже боїмося втратити свій статус або чиєсь схвалення. Це означає, що «гріх під гріхом» брехні – це ідолопоклонство (в ту мить) людському схваленню. Якщо ми порушуємо заповідь про «неправдиве свідчення», то це тому, що порушуємо першу заповідь про ідолопоклонство. Людського схвалення як джерела власної гідності, значущості та щастя ми прагнемо більше, ніж Ісуса. Під гріхом брехні криється якась невіра серця у Євангеліє (що б ми не говорили собі своїм розумом). Як ми побачимо нижче, все, що ми додаємо до Ісуса Христа як до необхідності мати щасливе життя, стає фальшивим спасінням, псевдоспасителем. Воно буде нас контролювати. Це може бути влада, схвалення, комфорт чи контроль. Єдиний спосіб викоринити свою звичку – це повірити в Євангеліє та визнати, що ми не можемо спастися та бути прийнятими через служіння цьому ідолу, а лише через благодать Ісуса Христа.

Подумайте над цим тематичним дослідженням у світлі цього уривка з Бельгійського Катехизму (1561 р.):

«Саме тому те, що ця виправдальна віра робить [нас] непридатними у... святому житті – це неправда, навпаки, без неї [ми] ніколи нічого не зробили б із любові до Бога, а лише з любові до себе або зі страху засудження» (Стаття 24).

Коментар: доки ми не повіримо в Євангеліє, нашим рушієм у *всьому*, що ми робимо – послух чи непослуху – буде або гордість («любов до себе»), або страх («засудження»). Тільки моральні зусилля без Євангелія можуть просто *стримати* серце, але не можуть по-справжньому *змінити* його. Моральні зусилля – це всього лише «косметичний ремонт» злого серця, щоб воно виробляло моральну поведінку заради власних інтересів. Можна використати страх і гордість, щоб мотивувати людину бути чесною, але оскільки страх та гордість – це також коріння брехні, то це лише справа часу, коли наш «ремонт» дасть тріщину. Лютер мав рацію. Якщо ми виконуємо Закон без глибокої радості у тому, що прийняті у Христі, то ми не слухаємося Бога *заради Бога*. Ми поводимося морально, щоб почуватися в безпеці у своїй «праведності», намагаючись таким чином зробити Бога боржником, щоб Він дав нам комфортне життя. Ми поводимося морально, служачи своєму спасінню самого себе через страх і гордість, які виникли без ідентичності, збудованої на Христі у Євангелії.

ІНШІ СЛОВЕСНІ ГРІХИ ТА ЩО ВОНИ ВИЯВЛЯЮТЬ

1. З якими з цих трьох видів «гріхів язика» Ви маєте найбільше проблем? У якій сфері Вам найважче?

- Розмови про себе: ми захищаємося, замість того, щоб вдячно прийняти критику. Ми хвалимося, замість того, щоб зосередитися на компліментах іншим. (Поміркуйте над Галатів 6:14: «...нехай нічим не хвалюся, хіба тільки хрестом Господа нашого Ісуса Христа»).
- Розмови про інших: ми негарно говоримо про інших частіше, ніж щиро хвалимо їх. Наша критика різка і саркастична. (Поміркуйте над Галатів 5:15: «Коли ж ви гризете та їсте один одного, то глядіть, щоб не знищили ви один одного!»)
- Розмови про життя: нарікання та бурчання замість вдячності та похвали. Більше наголосу на несправедливості, ніж на милосерді у житті. (Поміркуйте над Галатів 5:22-23: «А плід Духа: любов, радість, мир, довготерпіння... лагідність...»).

2. Розгляньте таку цитату від Річарда Ловлейса:

«Коріння святості в тому, що віра, яка перевершує ці докази, може запалитися від полум'я Божої любові, замість того, щоб таємно черпати любов і прийняття себе з інших джерел».¹

Без глибокого осягнення Євангелія ми віримо, що спасіння/щастя/благословення залежить від того, ким ми є, чи що ми робимо. Тому кожен «будує свою ідентичність» на чомусь, окрім Ісуса.

Розгляньте подану нижче таблицю категорій, в якій один психолог подає чотири основні способи пошуку значущості та прийняття себе. Кожна з цих чотирьох може стати тим, що ми будемо використовувати, щоб віднайти власну гідність, замість того, щоб покладатися на Ісуса.

Те, що ми шукаємо	Ціна, яку ми платимо	Найбільший страх	Інші часто відчують	Проблемна емоція
КОМФОРТ (приватність, відсутність стресу, свобода)	Знижена продуктивність	Стрес, вимоги	Біль	Нудьга
СХВАЛЕННЯ (визнання, любов, стосунки)	Менше незалежності	Відмова	Надмірну увагу	Боягузливість
КОНТРОЛЬ (самодисципліна, впевненість, стандарти)	Самотність; спонтанність	Невизначеність	Осудження	Хвилювання
ВЛАДА (успіх, перемога, вплив)	Обтяження; відповідальність	Прийиження	Що їх використали	Гнів

3. Тепер погляньте на обставини, які супроводжують Ваші звичні «гріхи язика». Дайте відповідь на запитання: «Коли я вчиняю цей конкретний гріх, чого я насправді шукаю? Що, за моїми відчуттями, я повинен мати, щоб відчувати себе прийнятим?»

а) Коли Ви захищаєтеся від критики, то чому саме в такий спосіб «зіграєте себе»? (Щоб отримати комфорт, схвалення, контроль, владу чи щось інше?)

б) Коли Ви очорнюєте інших людей, то чому саме в такий спосіб «зігріваєте себе»? (Щоб отримати комфорт, схвалення, контроль, владу чи щось інше?)

в) Коли Ви не можете бути вдячними та щасливими, коли життя не йде згідно з Вашим планом, то чому саме в такий спосіб «зігріваєте себе»? (Щоб отримати комфорт, схвалення, контроль, владу чи заради чогось інше?)

4. Подумайте та уявіть собі способи, через які ви зможете черпати свою надію та ґрунт під ногами у Христі і, зрештою, вистояти, коли приходять такі спокуси.

¹ Річард Ф. Ловлейс «Динаміка духовного життя» (Richard F. Lovelace, *Dynamics of Spiritual Life*, Downers Grove, Ill.: InterVarsity Press, 1979), с. 213.

Послання апостола Павла до галатів

Божі діти

Заняття 7 | Галатів 3:26 - 4:7

Павло починає свій теологічний захист Євангелія у розділі 3, демонструючи як Закон Мойсея не суперечив обіцянці спасіння благодаттю, яку Бог дав Аврааму. Закон підготував нас до благодаті, показуючи нам, наскільки ми потребуємо спасіння через Божу обіцянку, а не добрими справами. Тепер у цьому уривку Павло показує, що Закон та Євангеліє – етапи не лише історії відкуплення світу, але також етапи на шляху спасіння кожного у Христі.

ПРОЧИТАЙТЕ ГАЛАТІВ 3:26-4:7

1. Що ми дізнаємося про «синівство» з уривка 3:26-27, а також із опису в 4:1-2?

2. У 3:27 написано, що всі християни «зодягнулися» у Христа. Поміркуйте над такою ілюстрацією. Які є наслідки цього? Що це говорить нам про ходіння у Христі?

3. У віршах 4:1-2 Павло змальовує дитину-спадкоємця із дуже заможної сім'ї. Поміркуйте про цей образ. Як він ілюструє стан людини, яка «під Законом»?

4. Що Павло говорить у вірші 28? Як ця радикальна єдність у вірші 28 плавно впливає з вірша 26?

5. Які дві основні речі Бог послав Ісуса сповнити відповідно до Галатів 4:4-5? У чому ці дві речі є схожими? Що буде, якщо ми пам'ятатимемо першу, але забудемо другу?

6. Про які привілеї синівства читаємо у Галатів 4:6-7?

7. У чому полягала місія Духа відповідно Галатів 4:6-7? Як вона відрізняється від місії Сина? (Прочитайте паралельний уривок у Римлян 8:15-16).

8. Як пов'язані дії Сина і Духа (вірш 6)? Як ми можемо відчувати більше дії Духа? Поділіться своїм досвідом цієї дії Духа.

Послання апостола Павла до галатів

Усиновлення у Христі

Заняття 7 | Читання та роздуми

Читайте з олівцем

«!» – щось, що було для вас корисним.

«?» – є запитання.

ЧАСТИНА 1. РОЗУМІННЯ НАШОГО УСИНОВЛЕННЯ

А. Важливість усиновлення

Поняття, що ми є Божими дітьми, Його рідними синами та дочками, є центральним рушієм християнського життя. «Наше синівство для Бога є вершиною Творіння та метою відкуплення».

– Сінклер Фергюсон «Діти Бога Живого»¹

Якщо Ви хочете оцінити, наскільки добре людина розуміє християнство, запитайте її, що вона думає про Божих дітей і Бога як Батька. Якщо така думка не спонукає та не контролює її поклоніння та молитви, а також не є визначальною для світогляду всього її життя, то це означає, що така людина зовсім не розуміє християнства...

[Усиновлення] – це найвищий привілей, який пропонує Євангеліє... Я чув доволі серйозні аргументи, що думка про Божественне батьківство нічого не означає для тієї людини, земний батько якої був недобрим, немудрим, нелюблячим, а також для людини, яку виховували без батька...

Але це безглуздо. Твердження, що порівняння перешкоджають формуванню позитивних концепцій, – це просто неправда... Правда в тому, що в усіх нас є позитивне уявлення про ідеал батька, завдяки якому ми оцінюємо наших земних батьків і батьків інших людей [як же ще ми можемо бути нещасливими через поганих батьків?]. Можна з упевненістю сказати, що немає такої людини, яку думка про досконалого Небесного Батька відштовхувала б чи здавалася б безглуздою».

– Дж. І. Пакер «Знати Бога»²

Б. Заперечення та спотворення усиновлення.

У Біблії немає ідеї, що ми всі є Божими дітьми... Подарунок синівства – це подарунок Бога. Він стає нашим не тоді, коли ми народжуємося, а коли народжуємося згори. "А всім, що Його прийняли, їм владу дало дітьми Божими стати, тим, що вірять у Ймення Його, що не з крові, ані з пожадливості тіла, ані з пожадливості мужа, але народились від Бога" (Івана 1:12-13). Тому синівство для Бога – це подарунок благодаті. Це не природне, але усиновлене синівство і Новий Завіт яскраво його зображає».

– Дж. І. Пакер «Знати Бога»³

В. Визначення усиновлення

Усиновлення – це не зміна природи, а зміна статусу. Якщо ми не зможемо збагнути цю істину, то втратимо значення свого усиновлення... Усиновлення – це декларація Бога щодо нас. Її неможливо скасувати, вона цілком залежить від Його благодатного вибору. Він каже: «Ти – син Мій, сьогодні Я привів тебе у Свою сім'ю».

– Сінклер Фергюсон «Діти Бога Живого»⁴

«Глибока істина римського усиновлення полягала в тому, що приймака [того, кого усиновлювали] позбавляли його попереднього стану та вводили у нові стосунки – стосунки сина і батька...Усі його старі борги скасовувалися. В певному сенсі починалося його нове життя у складі нової сім'ї. [З одного боку, новий батько] володів усім маєтком [нового сина], контролював його особисті стосунки і мав право дисциплінувати його. З іншого боку, батько був відповідальним за всі його дії, а також обидва були зобов'язані взаємно підтримувати один одного».

– Френсіс Лаял «Раби, громадяни та сини»⁵

Г. Біблійна теологія усиновлення

«Бог і релігія не стали меншими, ніж були. Старозавітне одкровення Божої святості та вимоги до упокорення людини постійно зустрічаються в історії. Але щось було додано. З'явився новий фактор. Новозавітні віруючі ставляться до Бога як до свого Батька».

– Дж. І. Пакер «Знати Бога»⁶

«За свідченням нашого Господа, в Євангеліє від Івана, батьківські стосунки Бога з Ним охоплювали такі чотири напрямки: [1] по-перше, батьківство передбачає владу. Батько велить і розпоряджається. Те, до чого Він закликає Свого Сина, передбачає цілковитий послух волі Отця. (6:38; 17:4; 5:19; 4:34). [2] По-друге, батьківство містить у собі любов. «Отець любить Сина», «Отець полюбив Мене» (5:20; 15:9-10). [3] По-третє, у батьківство входить спілкування. «Я не один, бо зі Мною Отець». «Той, Хто послав Мене, не залишив Мене Самого» (16:32; 8:29). [4] По-четверте, батьківство охоплює славу. Бог хоче звеличувати Свого Сина. «Отче, прослав Сина Свого». «Отець увесь суд віддав Синові, щоб усі шанували Сина» (17:1; 5:22-23). Усе це поширюється і на Божих усиновлених дітей. В Ісусі, через Ісуса та під Ісусом, своїм Господом, вони мають любов, керування, опіку та славу від свого небесного Батька. [«Отче, [прагну] щоб пізнав світ, що послав Мене Ти, і що їх полюбив Ти, як Мене полюбив. Бажаю Я, Отче, щоб і ті, кого дав Ти Мені, там зо Мною були, де знаходжусь Я, щоб бачили славу Мою, яку дав Ти Мені, бо Ти полюбив Мене перше закладин світу» (Івана 17:23-24)].

– Дж. І. Пакер «Знати Бога»⁷

ЧАСТИНА 2. ВІДЧУТТЯ СВОГО УСИНОВЛЕННЯ

А. Статус, який мають християни

«Бог послав Свого Сина, що родився від жони, та став під Законом, щоб викупити підзаконних, щоб усиновлення ми прийняли» (Галатів 4:45).

Б. Досвід, який можуть мати християни

«А що ви сини, Бог послав у ваші серця Духа Сина Свого, що викликає: Авва, Отче!» (Галатів 4:6).

«Бо не взяли ви духа неволі знов на страх, але взяли ви Духа синівства, що через Нього кличемо: Авва, Отче! Сам Цей Дух свідчить разом із духом нашим, що ми діти Божі» (Римлян 8:15-16).

В. Яким є відчуття синівства?

«[Ми всі від природи] не здатні повірити, що спасіння дано нам тільки з благодаті та любові Бога... Ми часто не усвідомлюємо наслідки цього. Ми є синами, але над нами висить загроза, щоб думати так, як наймані слуги. І ця небезпека є навіть більшою, бо якщо диявол не зможе нічого більше вдіяти, щоб зіпсувати нашу

радість у Христі, то він намагатиметься нав'язати нам те, що наші праотці називали "неволею рабського духу"... Саме тому [Бог послав нам] Духа усиновлення. Що це? Павло говорить:

«Бо не взяли ви духа неволі знов на страх, але взяли ви Духа синівства, що через Нього кличемо: Авва, Отче! Сам Цей Дух свідчить разом із духом нашим, що ми діти Божі» (Римлян 8:15-16).

Павло каже про Духа Святого, Який приводить нас до глибоко вкоріненого переконання, що ми насправді є Божими синами. Якщо це факт, що Бог усиновив нас у Свою сім'ю, то Дух запевняє нас у цій істині та дає нам змогу жити у задоволенні від такого рясного духовного благословення... Бог посилає Свого Духа у наші серця, даючи нам глибоку духовну та психологічну безпеку, яка ґрунтується на об'єктивному факті, що наші гріхи прощено і що ми належимо Господеві».

– Сінклер Фергюсон «Діти Бога Живого»⁸

«Авва» – це слово, яким діти кликали свого батька. Дитина не часто називає батька «батько», вона вживає такі слова, як «тато», «татко», «татусь». Саме це значення представлено у слові «Авва». Це слово, яке могло зрини з уст малої дитини... Але також зверніть увагу на слово «викликуємо». Ми викликуємо «Авва, Отче». Це дуже сильне слово і цілком очевидно, що апостол навмисно його вживає. Воно означає «гучний плач». Воно виявляє глибокі емоції. Що ж тоді воно означає? Найімовірніше, йдеться про те, щоб знати Бога по-справжньому. Бог більше не є далеким Богом... Він не просто Бог, у Якого ми віримо лише розумом, теологією, теорією чи доктринами. Усе це роблять ті, хто зовсім не є дітьми Божими. Наше поклоніння та молитви є спонтанними. Як дитина, яка, побачивши батька, вигукує "Авва!" Але окрім такої спонтанності є ще також і впевненість! Маленька дитина має впевненість. Вона цього не аналізує, але вона знає, що «Авва» – її тато. Дорослі можуть стояти осторонь, поводитися офіційно, а мале дитя біжить, поспішає і обіймає тата за ноги. У дитини є право, якого немає більше ні в кого. Це все відбувається інстинктивно. Ми викликуємо «Авва, Отче».⁹

– Д. М. Ллойд-Джонс «Послання до Римлян 8:5-17»

Г. Приклад відчуття («духу») синівства

Проблема: я не вірила, що Бог полюбив мене з огляду на життя, смерть і воскресіння Христа і...

Результат: [тому] я не могла повстати віч-на-віч перед ризиком усвідомлення, що мої гріхи є моєю відповідальністю. Отож, [1] намагаючись очистити свою совість, звинувачуючи інших, я [2] «ввімкнула додаткові двигуни» і завалила себе роботою та обов'язками. Або ж, говорячи мовою Лютера: я була сповненою активної праведності. Я займалася зовнішньою діяльністю і черпала з неї добре відчуття про себе, а також судила інших за моїми власними стандартами.

Поворот: але тепер я зрозуміла, про що говорив Лютер: «У праведності віри ми нічого не можемо зробити. Ми не даємо Богові нічого, ми можемо тільки прийняти від Нього щось і дозволити Йому працювати у нас». Це те, що він назвав «пасивною праведністю» – тією праведністю, яка зараховується нам через віру. Це була Христова праведність, куплена за ціну Його крові на хресті. Це я отримала вірою. Мені важко було мати особисту віру в Христа, бо я не відчувала цілковитого прощення. Але тепер я віддала свої справжні гріхи разом зі своїм ставленням до покладання на себе, а також перекладанням вини на інших – усе це я віддала справжньому Спасителю, і Він простив їх усі... Як чудово відчувати безумовну любов Святого і праведного Бога».¹⁰

– Роуз Марі Міллер «Від страху до свободи»

ЧАСТИНА 3. ВТІЛЮВАТИ СВОЄ УСИНОВЛЕННЯ В ЖИТТІ

«Жити вірою» – це не просто мати загальне «позитивістське ставлення» до життя. Це – навмисні спроби запалити серце знанням про те, ким ми є у Христі, та жити відповідно до цього. Пакер підсумовує: «Синівство має бути основною думкою у кожній сфері».¹¹ Ось усі відповідальності та обов'язки християнського життя, які впливають із синівства.

А. Відповідальності усиновлених дітей

1. Нова мотивація

«Якщо не батьківська любов, то що спонукатиме дитину насолоджуватися ним?»

– Джон Оуен «Спільність з Богом»¹²

«Досконала людина ніколи не діяла б через відчуття обов'язку. Вона завжди хотіла б чогось доброго більше, ніж чогось поганого. Обов'язок – це такий же заміник любові (любові Божої та інших людей), як і милиця є заміником ноги. Більшості з нас час від часу може бути потрібна милиця, але безглуздо користуватися милицями, якщо наші ноги (любов, смаки, звички тощо) можуть самі здолати шлях».

– К. С. Люїс «Листи»¹³

2. Послух

[Нагірна проповідь] навчає християнської поведінки, не даючи масштабної схеми правил і казуїстики, щоб можна було виконати все механічно. Вона вказує на шлях, на Дух, напрямки, принципи та ідеали, за допомогою яких християнин має визначати свій життєвий курс. Часто зазначають, що це цілком відрізняється від меркантильно-консультативних вказівок єврейських законників та книжників часів Ісуса. Це також те, що батьки постійно намагаються прищепити своїм дітям: конкретні, образні вказівки, наочні уроки – усе це для того, щоб діти цінували та поділяли ставлення батьків до життя. Всеохоплюючі принципи поведінки: [1] наслідувати Отця... (Матвія 5:44-45-48), [2] прославляти Отця [віддавати Йому честь і славу понад усе інше] (Матвія 5:16; 6:9) ... [3] догоджати Отцю (Матвія 6:1).

– Дж. І. Пакер «Знати Бога»¹⁴

3. Схожість із сім'єю

«Євангельська святість» – пуританська стенограма справжнього християнського життя, у якому буває любов до Бога і вдячність Йому, на відміну від підробленої «офіційної» святості, що складається переважно з формальностей, рутинних звичок і зовнішнього вигляду – усім цим керує наше его... [Євангельська святість] – це коли дитина Божа просто є сама собою, [наслідуючи Батька]..., виявляючи своє усиновлення у житті... І хоча це правда, що виправдання назавжди звільняє нас від потреби виконувати Закон... як спосіб отримати життя, правда також є у тому, що усиновлення [зобов'язує] нас дотримуватися Закону як способу догоджати нашому новому Батькові. Дотримання Закону тепер є інакшим – тепер це сімейні риси дітей Божих...

[Тепер] гріхи Божих дітей не знищують їхнього виправдання і не анулюють їхнього усиновлення, але вони псують спілкування [та нові сімейні риси] дітей зі своїм Батьком».

– Дж. І. Пакер «Знати Бога»¹⁵

4. Довіра

«Усі християни покликані до життя вірою, тобто щоб іти за Божою волею, чого б це їм не коштувало, а наслідки такого життя – довіряти Богові. Але всі впадають у спокусу... ставити свій статус та безпеку понад вірність Божому покликанню, а далі, якщо встоять у спокусі, то опиняються перед спокусою перейматися своїм статусом перед Богом... Тим, хто у житті вірою впадає у спокусу, Ісус дає правду про їхнє усиновлення: “Не турбуйтеся про ваше життя... [бо знає Отець ваш Небесний, чого вам потрібно]”» (Матвія 6:31-33).

– Дж. І. Пакер «Знати Бога»¹⁶

5. Прийняття дисципліни

«У цьому світі діти королівських сімей отримують додаткове виховання та додаткову дисципліну (інші діти цього не мають), щоб згодом перейняти свою високу долю. Те само відбувається і з дітьми Царя царів. Щоб зрозуміти все, що Він робить із нами, потрібно пам'ятати, що впродовж їхнього життя Він навчає і виховує їх до того, що чекає їх у майбутньому, перетворюючи їх на образ Христа».

– Дж. І. Пакер «Знати Бога»¹⁷

Б. Привілеї усиновлених дітей

Ось усі привілеї чи благословення християнського життя, які випливають із синівства.

1. Запевнення

«Соціальні експерти сьогодні б'ють на сполох, кажучи, що сім'я має бути стабільною та безпечною, а виявом будь-якої нестабільності у стосунках між дитиною і батьками є напруга, невроз і зупинка в розвитку, які шкодять самій дитині. Всі ми знаємо про депресії, непередбачуваність, незрілість дітей із розбитих сімей. Але у Божій сім'ї у нас є абсолютна стабільність і безпека... Сама концепція усиновлення є доказом та гарантією збереження спасіння святих, бо лише погані батьки можуть вигнати свою дитину із сім'ї, навіть в результаті провокацій».

– Дж. І. Пакер «Знати Бога»¹⁸

2. Молитва і близькість

«Ось про що насправді свідчить молитва: ми знаємо, що маємо безпечні стосунки з Богом, у яких можемо звертатися до Нього, знаючи, що Він піклується про нас і може допомогти нам... Ісус заохочує нас молитися просто. Це відрізняє Божу дитину від лицеміра. Лицемір настільки невпевнений у своїх стосунках із Богом (і має на те причини!), що зосереджується на тому, скільки часу триває молитва і які красномовні слова йому використати. Дитина ж Божа знає, що розмовляє з Батьком, а тому говорить просто і прямо.

...Ісус також заохочує нас молитися сміливо... Сміливість, яка межує з нахабством, є привілеєм рідних дітей».

– Сінклер Фергюсон «Діти Бога Живого»¹⁹

3. Свобода і впевненість

«Притча про блудного сина розповідає нам про становище деяких християн навіть після того, як вони відновили стосунки з Богом. Десь глибоко в серці закрадається підступна підозра: “Я не гідний бути Божим сином, але, може, буду хоча б слугою, якого Він найняв” (див. Луки 15:19). Коренем такого мислення є невміння повірити, що спасіння цілком залежить від Божої благодаті та любові. Ми нічого не зробили і не можемо зробити, щоб його отримати.

Ми часто не усвідомлюємо наслідки цього. Ми є синами, але над нами висить небезпека, що ми будемо думати як слуги, яких найняли. І навіть більше: якщо диявол не зможе більше нічого зробити, щоб зіпсувати нашу радість у Христі, то він намагатиметься нав'язати нам те, що наші праотці називали "неволею рабського духу". [Коли Павло у Римлян 8:15 говорить, що Бог посилає нам «Духа синівства», а не духа страху, він має на увазі, що] Бог посилає Свого Духа у наші серця, даючи нам глибоку духовну та психологічну безпеку, яка спочиває на об'єктивному факті, що ми належимо Господеві».

– Сінклер Фергюсон «Діти Бога Живого»²⁰

4. Спілкування та зв'язок

«Нам треба навчитися приймати та цінувати одне одного, незалежно від того, які природні відмінності можуть нас роз'єднувати. І до багатих, і до бідних треба ставитися як до братів.

[Ми не повинні «ставити хрест» на комусь, а докоряти і пробачати стільки, скільки потрібно]. Таку суміш дисципліни та прощення можна уявити лише у сімейному контексті... Жодна сім'я не вважає, що невдачі легко вирішити... [Але] тільки коли ми усвідомимо, що Церква – це сім'я, що ми є братами і сестрами, тоді ми будемо мати правильну точку зору щодо тих, які впали, а також правильну мотивацію, щоб правильно застосувати дисципліну, а потім з різних сторін запевнити у своїй любові... Писання говорить про це так: "Братолюбство нехай пробуває між вами!" (Євреїв 13:1)».

– Сінклер Фергюсон «Діти Бога Живого»²¹

5. Спадок

«Усиновлення не є завершеним у цьому світі. Іван говорить, що тепер ми є Божими дітьми, але «ще не виявилось, якими будемо» у майбутньому... (1 Івана 3:1). Подібно до цього Павло навчає, що, хоча ми вже прийняли Духа усиновлення (Римлян 8:15), ми все ще чекаємо повного відчуття синівства "на волю слави синів Божих" (Римлян 8:21). Відкуплення наших тіл, наше усиновлення у всій своїй славі станеться під час остаточного воскресіння. Тоді... образ [сімейні риси], які зараз формуються, будуть сформовані».

– Сінклер Фергюсон «Діти Бога Живого»²²

ОБГОВОРЕННЯ

1. Поясніть усиновлення своїми словами.

2. Як ця істина (осягнена і втілена у життя) може змінити Ваше життя?

3. Що з прочитаного було найкориснішим чи що найбільше Вас підбадьорило?

- ¹ Сінклер Б. Фергюсон «Діти Живого Бога» (Sinclair Ferguson, Children of the Living God, Carlisle, Pa.: Banner of Truth Trust, 1989), с. 5-6.
- ² Дж. І. Пакер, с. 182, 186, 184.
- ³ Дж. І. Пакер, с. 181.
- ⁴ Сінклер Б. Фергюсон, р. 36.
- ⁵ Френсіс Лаял, с. 83, цитовано Фергюсоном, с. 25.
- ⁶ Дж. І. Пакер, с. 183.
- ⁷ Дж. І. Пакер, с. 185-186.
- ⁸ Сінклер Б. Фергюсон, с. 69-72.
- ⁹ Д. Мартін Ллойд-Джонс «Римлян 8:5-17» (D. M. Lloyd-Jones, Romans, Chapter 8:5-17, Grand Rapids: Zondervan, 1975), с. 240-243
- ¹⁰ Роуз Марі Міллер «Від страху до свободи» (Rose Marie Miller, From Fear to Freedom, Colorado Springs, Colo.: Shaw Books, 1994), с. 70-71.
- ¹¹ Дж. І. Пакер, с. 190.
- ¹² Джон Оуен «Спільність з Богом» (Communion with God (1657), цитовано Фергюсоном, с. 29.
- ¹³ К. С. Люїс, лист датовано 18 липня 1957 р.
- ¹⁴ Дж. І. Пакер, с. 191.
- ¹⁵ Дж. І. Пакер, с. 200-203.
- ¹⁶ Дж. І. Пакер, с. 193.
- ¹⁷ Дж. І. Пакер, с. 201.
- ¹⁸ Дж. І. Пакер, с. 189.
- ¹⁹ Сінклер Б. Фергюсон, с. 64, 66.
- ²⁰ Сінклер Б. Фергюсон, с. 69, 70, 72.
- ²¹ Сінклер Б. Фергюсон, с. 59, 61-63.
- ²² Сінклер Б. Фергюсон, с. 38.

Послання апостола Павла до галатів

Місія, що ґрунтується на Євангелії

Заняття 8 | Галатів 4:8-20

Це Послання було написано до галатських церков у зв'язку з появою лжевчителів. Павло порівнює своє вчення з їхнім вченням, але у цьому уривку він порівнює своє служіння з їхнім служінням. Отож, тут ми маємо інформацію про те, як Євангеліє практично впливає на наші стосунки.

ПРОЧИТАЙТЕ ГАЛАТІВ 4:8-20

1. Яку релігію сповідували грецькі галати до Євангелія – біблійну чи ідолопоклонницьку? Перед небезпекою повернення до яких релігій вони опинилися зараз? Коли Павло називає таке «поверненням назад» до ідолопоклонства, то які наслідки має така характеристика?

2. У вірші 9 Павло говорить, що вони пізнали Бога, а потім наче виправляє себе словами «чи радше Бог пізнав вас». Чому Павло додає цю «поправку»? Який принцип він намагається пояснити? Як це стає протиотрутою від схеми «діла – праведність»?

3. Що привело Павла до галатів? Що це навчає нас про страждання та зірвані плани (див. 2 Коринтян 12:7-10)? Чи можете Ви навести схожі приклади з власного життя?

4. Як і чому змінилися стосунки галатів з Павлом (вірші 14-16)? Чому Павло згадує про цю зміну?

5. Як у віршах 16-17, 19-20 видно, що мета Павлового служіння відрізняється від мети служіння лжевчителів? У чому відмінними були засоби?

6. Прочитайте вірші 12-14, 19-20. Які інші риси здорових стосунків можна виокремити з цих п'яти віршів? Чи ці риси характеризують спілкування у Вашій малій групі?

Послання апостола Павла до галатів

Ідоли серця

Заняття 8 | Вправа

Читайте з олівцем

«!» – щось, що було для вас корисним.

«?» – є запитання.

А. ВИЗНАЧЕННЯ ІДОЛІВ (ЩО ЦЕ ТАКЕ)

У Римлян 1:25 читаємо, що ідоли – це не грішні речі, а *добрі та основні речі, значення яких було підняте до верховного* (вірш 25: «...І служили творінню більше, ніж Творцю»). Ми шукаємо в них сенс життя. Ми довіряємо їм, щоб вони приховали наше відчуття незначущості та покладаємося на них у своїй «праведності» чи гідності.

«Ідол – це будь-що у нашому житті, що займає місце, яке має належати тільки Богові. Все, що є центральним у моєму житті, те, що здається мені необхідним... Ідол – це те, чим я живу і на що покладаюся, те, що має владу у моєму житті, що дає мотивацію та на що я витрачаю багато часу та уваги, енергії та грошей».

– Д. М. Ллойд-Джонс «Ідолопоклонство» у житті з Богом: вивчення 1 Івана¹

«[Кожна людина] поводиться так, *наче Бог не може її задовольнити без чогось іще*. Тому ненажера створює собі бога з ласощів. Амбітна людина – зі своєї честі. Нестримна людина – з хтивості. Жадібна людина – зі свого майна. Люди ставляться до цього всього, як до основних благ і найшляхетніших речей, і всі їхні думки звернені до яких... Усі люди поклоняються якомусь золотому тельцю, сформованому освітою, традиціями, природними схильностями та вподобаннями... Якщо захоплюють генерала, то армія розбігається. Ключовий ідол є основним потоком, а інші гріхи – просто його притоками. Це – найсильніший ланцюг, яким диявол тримає людину, його основний бастион...»

– Стівен Чарнок «Існування та характеристики Бога»²

«... Основне питання, яке Бог постійно ставить кожному людському серцю: “Чи щось або хтось, окрім Ісуса, стало твоєю довірою, турботою, лояльністю, служінням, страхом і насолодою?”»

[Ці запитання можуть витягнути на поверхню деякі системи ідолів у нашому житті: “До кого чи чого ми звертаємося в пошуках стабільного життя, безпеки та прийняття? Чого ми насправді хочемо та очікуємо від життя? Що зробить нас насправді щасливими? Що дасть нам справжнє прийняття? До чого ми звертаємося за владою та успіхом?” Ці та інші запитання показують, чи справді ми служимо Богові, чи, може, ідолам, чи шукаємо ми спасіння у Христі, чи у фальшивих спасителів].

Це те, що дає основну мотивацію моїй поведінці, думкам, почуттям. У концепціях Біблії питання про мотивацію є питанням про владу: хто або що “керує” моєю поведінкою? Господь чи фальшивка?»

– Дейвід Поулісон «Ідоли серця та ярмарок марнославства»³

Б. ВПЛИВ ІДОЛІВ

1. Спотворене мислення.

У Римлян 1:21 читаємо, що кожен ідол створює *оманливе поле* – цілий набір припущень і хибних визначень успіху та невдач, які спотворюють реальність, яку і приносить нам ідол (вірш 21: «зникчменіли своїми думками, і запаморочилось нерозумне їхнє серце»).

«[Ваші] ідоли визначають добро і зло діаметрально протилежно до Божого визначення. [Вони породжують цілу хибну систему вірувань]. Вони встановлюють земний контроль: чи то через якусь річ (як-от жадібність до грошей), інших людей (як-от «мені треба догоджати моєму прискіпливому батькові») чи нас самих (як-от покладання на себе, щоб досягти своїх цілей). Такі фальшиві боги створюють фальшиві закони, фальшиві визначення успіху та падінь, цінностей та стигми. Ідоли обіцяють благословення та застерігають від проклять, залежно від того, чи дотримуємося ми їхніх стандартів, чи ні. «Якщо я зароблю достатньо грошей, то почуватимуся в безпеці. Якщо я зможу сподобатися цим людям, то моє життя матиме цінність».

– Дейвід Поулісон «Ідоли серця та ярмарок марнославства»⁴

2. Емоційне поневолення.

У Римлян 1:25 читаємо, що кожен ідол «запаморочує серце» та поневолює нас (вірш 25: «І честь віддавали, і служили творінню»). Ми поклоняємося тому, чому і служимо. Ідол поневолює нас, створюючи «надмірні бажання» або *невпорядковані прагнення*.

«Ідоли серця яскраво зображено у Єзекіїля 14:1-8. Якщо «ідолопоклонство» – це характеристика та підсумок нашого відходу від Бога, тоді «розпуста» [невпорядковані бажання] – «*epithumiai*» – це характеристика та підсумок новозавітного слова про такий самий відхід. (Див. такі твердження-підсумки Павла, Петра, Івана та Якова у Галатів 5:16; Ефесян 2:3, 4:22; 1 Петра 2:11, 4:2, 1 Івана 2:16; Якова 1:14, де «*epithumiai*» – це все, що з нами не так). Десята заповідь [проти пожадання, тобто ідолопоклонського, неспорядкованого бажання чогось] також робить гріх «психодинамічним». Вона оголює жадібну природу людського серця, як бачимо в потужному описі Павла у Римлян 7. Новий Завіт зливає воедино концепцію ідолопоклонства та концепцію неспорядкованих бажань, які керують життям. Уся людська хтивість, бажання, жадоба, вимоги – це ідолопоклонство. (Ефесян 5:5 та Колосян 3:5)».

– Дейвід Поулісон «Ідоли серця та ярмарок марнославства»⁵

3. Гріх під кожним гріхом.

Десять заповідей починаються з двох заповідей проти ідолопоклонства. Далі йдуть заповіді 3-7. Чому саме у такому порядку? Тому що фундаментальною проблемою завжди є ідолопоклонство. Іншими словами, *ми ніколи не порушимо заповіді 3-7 без порушення перших двох*.

«Ретельне прочитання Старого та Нового Завітів показує, що ідолопоклонство зовсім не схоже на грубу, примітивну картину, яка виникає у нас у голові та пов'язана з ідолом у якійсь далекій країні. Це *основна категорія опису невірства*. Це дуже складна ідея і вона складається з людської мотивації в індивідуалістичній психології соціального середовища, а також невидимого світу. Ідоли – це не просто фігурки на язичницьких вівтарях, а високоосвічені людські серця та розуми (Єзекіїля 14). Апостол Павло ототожнює динаміку людської заздрості, хтивості, жадібності та жажерливості з ідолопоклонством (Ефесян 5:5; Колосян 3:5). Біблія не дозволяє нехтувати ідолопоклонством, адже саме воно є центральною дійовою особою нашого життя».

– Річард Кіз: «Фабрика ідолів» у книзі «Немає Бога, крім Бога».⁶

Отже, це означає, що *ідолопоклонство завжди є причиною будь-якого нашого гріха*. Чому ми брешемо, не любимо, не дотримуємось обіцянок чи живемо егоїстично? Звісно, загальна відповідь: «Бо ми слабкі та грішні», але якщо бути

конкретним, то це тому, що завжди є щось інше, окрім Ісуса Христа, що ми *мусимо мати*, щоб бути щасливими, щось, що для нашого серця є значно важливішим за Бога, щось, що заводить нас на поле омани та поневолює наше серце через невпорядковані бажання. Секрет навернення полягає в тому, щоб завжди помічати ці ідоли серця. Біблія не вважає ідолопоклонство одним гріхом із багатьох (так ніби це рідкісний гріх, який притаманний примітивним людям). Натомість це – *єдина альтернатива справжній та повній вірі в Бога*. Уся наша неспроможність довіряти Богові цілковито чи жити праведно сягає корінням в ідолопоклонство – ми робимо щось важливішим за Бога. Завжди є *причина для гріха*. За нашими гріхами стоять ідолопоклонницькі бажання.

В. ЯК ПОМІЧАТИ ІДОЛІВ

1. «Кожна людина живе у певній системі цінностей, які надають її життю значущості. *Цінність* – це будь-яка добра створена річ: ідея, стосунки, предмет чи людина, в якій зацікавлена людина і з якої черпає свою значущість...
2. Ці цінності дають відчуття повноти. Людина схильна обирати *центр цінностей*, за яким оцінює інші цінності... Цей центр щоразу перебирає владу й отримує перевагу над іншими цінностями.
3. Коли якась скінченна цінність піднімається на центральне місце та стає центром сенсу життя людини, тоді людина обрала *бога*... Людина отримує бога, коли скінченна цінність стає настільки важливою, що без неї людина не може жити радісно... Щось має бути достатньо добрим, щоб поклонятися цьому, як богіві. ... Якби моя дочка не була джерелом виняткової любові та насолоди, вона не була б для мене потенційним ідолом, однак у мене є спокуса обожнювати її, чого робити не можна.

Тривога [ідолопоклонство та майбутнє]

- [4]. Тривога невротично підсилюватиметься до того рівня, до якого я ідолізував якусь скінченну цінність... Скажімо, моїм богом є секс, моє здоров'я чи Демократична партія. Якщо я відчую, що чомусь буде загрожувати справжня небезпека, це схвилює мене до глибини душі.

Провина/гіркота [ідолопоклонство та минуле]

- [5]. Провина невротично підсилюватиметься до того рівня, до якого я ідолізував якусь скінченну цінність. Скажімо, я ціную свою здатність чітко спілкуватися... Якщо чітке спілкування стало для мене абсолютною цінністю, центром цінностей, згідно з яким я пріоритезую інші цінності, то якщо мені не вдасться добре навчати, мене охопить невротична провина.
- [6]. [Гіркота невротично підсилюється, коли хтось чи щось стоїть між мною та моєю найбільшою цінністю].

Нудьга/порожнеча [ідолопоклонство та теперішнє]

- [7]. Нудьгувати – це почуватися спустошеним [без сенсу]... Нудьга – це передчасний стан смерті... Я виставив скінченні цінності на такий п'єдестал, що коли ці цінності втрачаються, нудьга стає патологічною та примусовою. Тоді я можу почати сприймати цілий Всесвіт крізь призму своєї суб'єктивної нудьги. Таке зображення картини світу називається *відчаєм*. [Слабшими формами є розчарування, цинізм].
– Томас К. Оден: «Два світи: записки про смерть сучасності в Америці та Росії»⁷

Дайте відповіді на запитання

а. Якщо Ви *розлючені*, запитайте себе: «Чи є щось занадто важливе для мене? Щось, що, на мою думку, я *повинен* мати? Невже я розлючений тому, що не можу мати того, що вважаю необхідністю, коли воно таким не є?» Запишіть, що це може бути.

б. Якщо Вас огорнув *страх* чи *тривога*, запитайте себе: «Чи є щось занадто важливе для мене? Щось, що, на мою думку, я *повинен* мати?» Може, я відчуваю страх, бо те, що я вважаю необхідністю, хоча воно таким не є, опинилося під загрозою?» Запишіть, що це може бути.

в. Якщо Ви *пригнічені* чи *ненавидите себе*, запитайте себе: «Чи є щось занадто важливе для мене? Щось, що, на мою думку, я *повинен* мати? Може, я відчуваю пригніченість, бо втратив щось чи зазнав поразки у чомусь, що вважаю необхідним, хоча воно таким не є?» Запишіть, що це може бути.

Підкресліть ті думки, які причаїлися у Вашому серці

Ідолопоклонство влади: «Життя має сенс/я маю цінність лише тоді, коли я маю владу та вплив на інших».

Ідолопоклонство схвалення: «Життя має сенс/я маю цінність лише тоді, коли мене любить(-ять) і поважає(-ють) _____».

Ідолопоклонство комфорту: «Життя має сенс/я маю цінність лише тоді, коли я маю певний рівень задоволення чи конкретну якість життя».

Ідолопоклонство зовнішності: «Життя має сенс/я маю цінність лише тоді, коли у мене є певний вигляд чи будова тіла».

Ідолопоклонство контролю: «Життя має сенс/я маю цінність лише тоді, коли я можу керувати своїм життям у сфері _____».

Ідолопоклонство допомоги: «Життя має сенс/я маю цінність лише тоді, коли люди залежні від мене і потребують мене».

Ідолопоклонство залежності: «Життя має сенс/я маю цінність лише тоді, коли є хтось, хто може мене захистити та вберегти».

Ідолопоклонство незалежності: «Життя має сенс/я маю цінність лише тоді, коли я повністю вільний від зобов'язань чи відповідальностей піклуватися про когось».

Ідолопоклонство праці: «Життя має сенс/я маю цінність лише тоді, коли я дуже працьовитий і багато встигаю».

Ідолопоклонство досягнення: «Життя має сенс/я маю цінність лише тоді, коли мене визнають за мої досягнення та коли я просуваюся в кар'єрі».

Ідолопоклонство матеріалізму: «Життя має сенс/я маю цінність лише тоді, коли у мене є певний рівень достатку, фінансова свобода та багато майна».

Ідолопоклонство релігії: «Життя має сенс/я маю цінність лише тоді, коли я дотримуюся моральних принципів своєї релігії та успіху в їхньому виконанні».

Ідолопоклонство певно людини: «Життя має сенс/я маю цінність лише тоді, коли якась певна людина є у моєму житті і є щасливою/або щаслива зі мною».

Ідолопоклонство нерелігійності: «Життя має сенс/я маю цінність лише тоді, коли я повністю вільний від організованої релігії та сам визначаю мораль».

Ідолопоклонство раси/культури: «Життя має сенс/я маю цінність лише тоді, коли панівною є моя раса чи культура».

Ідолопоклонство внутрішнього кола: «Життя має сенс/я маю цінність лише тоді, коли мені вдасться увійти в конкретне соціальне, професійне чи інше коло».

Ідолопоклонство сім'ї: «Життя має сенс/я маю цінність лише тоді, коли мої діти/або мої батьки є щасливими і пишаються мною».

Ідолопоклонство стосунків: «Життя має сенс/я маю цінність лише тоді, коли «ця принцеса» чи «цей принц» закохана(-ий) у мене».

Ідолопоклонство страждання: «Життя має сенс/я маю цінність лише тоді, коли мене спіткає біль або проблема. Лише тоді я почуваюся шляхетно та гідним любові, й можу впоратися з виною».

Ідолопоклонство ідеології: «Життя має сенс/я маю цінність лише тоді, коли моя політична чи соціальна ідея/партія прогресує та поширює свій вплив і владу».

Дайте відповіді на ці діагностичні запитання:

а. Що є моїм найбільшим страхом? Про що я найбільше хвилююся?

б. Якщо я зазнаю невдачі чи втрачу це, чи примусить воно мене перестати хотіти жити? Що є моїм рушієм у житті?

в. На що я покладаюся та чим себе утішаю, коли все йде шкереберть?

г. Про що мені найлегше думати? До чого прямують мої думки, коли я вільний? Про що я найбільше думаю?

г. Відсутність відповіді на яку молитву змусить мене серйозно замислитися про те, щоб відвернутися від Бога?

д. Що найбільше додає мені власної гідності? Чим я найбільше пишаюся?

е. Чого я дуже хочу та очікую від життя? Що справді зробить мене щасливим?

Підсумок

Тепер, коли Ви відповіли на запитання, наведені вище, знайдіть у них спільні теми. Запишіть, що, на Вашу думку, є Вашими «фальшивими» господами. Які речі видаються Вам надто важливими?

Г. ЗЦІЛЕННЯ ВІД ІДОЛІВ ЄВАНГЕЛІЄМ

1. Уникайте «моралізаторського» підходу.

Це типовий підхід до особистого навернення, популярний у середовищах консервативних і традиційних християн, який можна назвати «моралізаторським». Його основне послання звучить так: *«Твоя проблема в тому, що твої вчинки є поганими. Покайся!»* Це зосередження на поведінці, але не глибше того. Нам потрібно знайти *коріння* нашої поведінки. Чому я хочу робити злі речі? Які невіпорядковані бажання спонукають мене до цих дій? Які ідоли та фальшиві вірування стоять за ними? Просто сказати нещасливій людині (чи собі) «покаятися та змінити поведінку» – це замало, бо брак самоконтролю походить від вірування, яке проголошує: «Навіть якщо ти житимеш згідно з моральними стандартами, то ти все одно невдаха, якщо ти не матимеш цього». Треба замінити таке вірування покаяттям за той гріх, який є підґрунтям цього всього – ідолопоклонство.

2. Уникайте «психологічного» підходу.

Це типовий підхід до особистого навернення серед ліберальніших релігійних груп, який можна назвати «психологічним». Його основна думка звучить так: *«Твоя проблема в тому, що ти не бачиш, що Бог любить тебе таким, який ти є»*. Радій! Це зосередження на почуттях, які здаються «глибшими» за поведінку, але цей підхід також не сягає достатньо глибоко. Нам також

потрібно знайти *корені* наших почуттів. Чому в мене таке сильне відчуття відчаю (чи страху, чи злості), коли це чи це трапляється? Які невідповідні бажання не справджують надій? Які ідоли та фальшиві вірування стоять за ними? Замало просто сказати нещасливій людині (чи собі) «Бог любить тебе – радій!», бо нещастя походить від вірування, яке проголошує: «Навіть якщо Бог любить тебе, ти все ще невдаха, якщо ти не матимеш цього». Треба замінити таке вірування покайням за той гріх, який є підґрунтям цього всього – ідолопоклонство.

3. Прийміть «євангельський» підхід.

Його основне твердження звучить так: *«Твоя проблема в тому, що ти шукаєш щастя у чомусь іншому, окрім Христа»*. Покайся і радій! Цей підхід докоряє людині, у якої під гріхами та під поганими почуттями лежить справжній гріх. Наша проблема полягає в тому, що ми віддали себе ідолам. Кожна ідолська система – це спосіб отримати спасіння через діла, а тому вона тримає нас під нашим власним «законом». Павло говорить нам, що пута гріха розриваються, коли ми виходимо з-під Закону, коли починаємо вірити в Євангеліє спасіння завдяки тому, що зробив Христос. Лише коли ми по-новому усвідомимо, що є праведними у Христі, сила ідола над нами зникне. «Бо хай гріх не панує над вами, ви бо не під Законом, а під благодаттю» (Римлян 6:14). Ми настільки будемо лише «під благодаттю» та станемо вільними від контролю ідолів, наскільки (1) ми покалися в ідолах *та* (2) натомість покладемося і шукаємо насолоди у спасальній праці та любові Христа. Як пояснює Річард Ловлейс:

«Віра, що перевершує ці докази, може запалитися від полум'я Божої любові, замість того, щоб таємно черпати любов і прийняття себе з інших джерел, – це і є корінням святості».

Сьогодні дуже часто у тих колах, які змішують популярну психологію з християнством, лунають думки, що нам треба спочатку полюбити себе, щоб бути вільними любити інших... Але жодна реальна людина не скаже, що легко любити себе чи прощати собі, а тому *їхнє прийняття себе мусить бути вкорінене у їхньому усвідомленні, що Бог приймає їх у Христі...* Є сенс, у якому найсильніша любов до себе – це просто дзеркальне відображення живого відображення того, що Бог любить нас...

Якою б палкою не була проповідь моралізму, зрештою, він може дати нам лише відчуття гріха та провини або якісь штучні чесноти, збудовані на силі волі...

Нас усіх автоматично тягне до припущення, що ми *виправдані рівнем нашого освячення*, а коли ми впускаємо таку думку до серця, це неминуче зосереджує нашу увагу не на Христі, а на адекватності нашого послуху. Ми розпочинаємо кожен день, покладаючи особисту безпеку не на Божу любов і жертву Христа, а на свої почуття тієї миті або ж на нещодавні здобутки у християнському житті. Оскільки ці аргументи не здатні вгамувати людську совість, то ми неминуче впадемо або в розчарування та апатію, або в самоправедність [що теж є формою ідолопоклонства], яка фальсифікує вимоги досягнення відчуття миру».⁸

ОБГОВОРЕННЯ

1. Що допомогло Вам найбільше?**2. Які запитання у Вас виникли?**

¹ Д. Мартін Ллойд-Джонс «Життя у Бозі: вивчення 1 Послання Івана» (Wheaton, Ill.: Crossway, 1995), с. 196.

² Стівен Чарнок «Існування та характеристики Бога», том 1, "On Practical Atheism" (Grand Rapids: Baker Book House reprint, 1979), с. 143.

³ Дейвід Поулісон «Ідоли серця та ярмарок марнославства», журнал біблійних порад, том 13, № 2, Зима 1995, с. 35.

⁴ Дейвід Поулісон, с. 42.

⁵ Дейвід Поулісон, с. 36.

⁶ Річард Кіз «Фабрика ідолів» у книзі «Немає Бога, крім Бога», Os Guinness and John Seel, eds. (Chicago: Moody Press, 1992), с. 31.

⁷ Томас К. Оден: «Два світи: записки про смерть сучасності в Америці та Росії» (Downers Grove, Ill: InterVarsity Press, 1992), с. 94-104.

⁸ Річард Ф. Ловлейс, с. 211-212, 214.

Послання апостола Павла до галатів

Благодать неплідній

Заняття 9 | Галатів 4:21-31

Павло вчив галатських християн – колишніх язичників, що вони повністю стали «дітьми Авраама» в ту мить, коли повірили в Христа (3:7; 4:7). Лжевчителі, з іншого боку, навчали галатів, що їм треба було прийняти увесь Закон Мойсея, зокрема обрізання, щоб бути «дітьми Авраама». Тепер Павло використовує приклад двох Авраамових синів: Ізмаїла та Ісаака, щоб навести вирішальний і драматичний аргумент, основна суть якого полягає в тому, що Євангеліє робить будь-кого дитиною Божою, а горді, моральні та релігійні люди зазвичай є тими, які залишаються поза Божою сім'єю. Євангеліє перевертає світові цінності з ніг на голову.

ПРОЧИТАЙТЕ ГАЛАТІВ 4:21-31

1. Що у вірші 21 означає хотіти бути «під Законом»? (Порівняйте з 4:4-5 та 5:16-20).

2. Чому, на Вашу думку, Павло говорить, що ті, хто під Законом, насправді не слухають того, що каже Закон?

3. Прочитайте з Буття 16:1-4; 18:10-14; 21:1-10 історію, яка лягла в основу цього уривка. Чим відрізнялося народження цих двох синів (вірш 23)?

4. Що, за словами Павла, символізує кожне народження/кожна мати (вірші 24-26)? Чому?

5. Мешканці Єрусалима ставилися до Сари як до своєї матері, а до Агар – як до матері язичників. Чому Павло перевертає ці речі? Як це підкріплює його аргумент у 3:7 та 4:7-9?

6. Прочитайте вірш 27. Що Павло має на увазі, цитуючи Ісая 54:1? Як Сара є підбадьорливим образом для тих, хто вважає, що все зіпсував, чи для тих, хто розчарувався?

7. Беручи до уваги все, що Ви дізналися з цього уривка, дайте відповіді на такі запитання: чому релігійним людям потрібне Євангеліє? Чому нерелігійні люди потребують Євангелія? Чому релігійні люди переслідують вірних Євангелія?

Послання апостола Павла до галатів

Євангельське прощення

Заняття 9 | Вправа

Читайте з олівцем

«!» – щось, що було для вас корисним.

«?» – є запитання.

Вступ: у Галатів 4:12-20 Павло настільки автоматично пробачає галатам зраду, що ми фактично цього навіть не помічаємо. Ми усвідомлюємо силу прощального духа Павла в тому, наскільки всі його заклики (якими б сильними вони не були) пронизані любов'ю і в тому, наскільки в них немає обурення. Згодом він застерігає галатів від обурення та «поїдання» одне одного (Галатів 5:15). Що більше вони втрачають контакт із Євангелієм, то більшими виростають обурення та образи.

На цьому занятті ми дізнаємося, як Євангеліє допомагає нам відновлювати свої стосунки через баланс правди та любові. (Подекуди ви можете помітити, що цей матеріал використовується на семінарах для одружених пар, але ці принципи можна застосовувати до всіх видів стосунків).

А. РЕСУРСИ ДЛЯ ПРОЩЕННЯ

1. Нам потрібно достатньо смиренності.

Ісус пов'язує нашу здатність *пробачати* з нашою здатністю *каятися*. («І прости нам провини наші, як і ми прощаємо винуватцям нашим», Матвія 6:12). Це не означає, що Бог прощає наші гріхи через те, що ми прощаємо іншим. Це означає, що ми загалом є настільки прощеними Богом, наскільки прощаємо іншим, адже люди, які не прощають, – це люди, які не каються. Що більше ми таїмо образи, то менше бачимо своїх помилок і потреби прощення, але що більше ми бачимо, наскільки самі потребуємо прощення, то більше ми схильні пробачати іншим. Чому? Образа змушує людину ставати на позицію судді (Римлян 12:19-20). Ми можемо тримати образу тільки тоді, коли почуваємося вищими щодо іншої людини. Ісус прямо каже нам, що якщо ми тримаємо образу на когось, то ми не усвідомлюємо того, скільки ми заборгували Богові. Тому перша річ, яку нам варто збагнути, – це побачити потребу в прощенні. Нам потрібно достатньо смирення, щоб прощати.

Перехід: але цього недостатньо! Бо хоча гордість і є однією причиною, яка не дає нам прощати, інша причина полягає в емоційній невпевненості. Тому, окрім цього:

2. Нам потрібно достатньо «емоційного багатства».

Чому так буває, що деякі образи ми пробачаємо легко, а інші – ні? Це стається тому, що кожна людина черпає відчуття власної гідності (відчуття, що ми гідні любові та поваги) з певних речей. Люди не можуть «затвердити» самих себе. Ми шукаємо чогось, щоб переконати себе, що ми є важливими. Що більше ми впевнені у цьому, то більш «емоційно здоровими» є. Ми впевнені, врівноважені, у нас є мир. До яких речей ми звертаємося? Стівен Кові називає їх «особистими центрами», а Віктор Франкл називає їх «центрами значення». Це може бути кар'єра, майно, зовнішність, романтичні стосунки, групи за інтересами, досягнення,

добрі справи, моральний характер, релігія, діти, дружба або поєднання цього всього.

Однак це означає, що ми віримо, що нам безумовно *треба* мати все це, бо інакше ми станемо емоційними «банкрутами» і помremo. Усі наші найсильніші почуття пов'язані з цим. Нас огортає відчуття глибокої провини, якщо ми не можемо їх отримати, або глибокого гніву, якщо хтось стоїть на шляху між нами і ними, або глибокої тривоги, якщо вони опиняються під загрозою, або сильної мотивації (адже ми *мусимо* це здобути), або відчуття відчаю, якщо ми втрачаємо це назавжди.

Наприклад, чоловік і дружина виявили, що вчителька у школі емоційно знущала з їхньої дочки, внаслідок чого її навчальний рік зруйновано і з'явилася потреба організувати психологічне консультування. Батьки розлючені, але чоловікові значно легше «вгамувати» свій гнів, аніж дружині. Чому? Невже чоловік менше злиться? Ні, бо він буває імпульсивнішим за темпераментом. Може, він менше любить дочку? Ні. Річ у тому, що дружина прив'язала своє відчуття гідності до успіху та щастя дочки, а чоловік робить те саме зі своєю кар'єрою. Як наслідок, гнів дружини є значно глибшим, оскільки вона «банкрутує». Її почуття приблизно такі: «Якщо моя дочка не досягне успіху, то яка користь від мене?» Тому її гнів на вчительку дуже великий. Підсумок: іронія в тому, що як відчуття зверхності, *так* і почуття меншовартості не дозволяють нам прощати. І парадокс у тому, що вони часто поєднуються. Ми часто даємо раду своїй меншовартості, стаючи в позицію судді щодо когось іншого.

3. Характер прощення.

Визначення. Конкретніше, що таке *прощення*? Коли люди кривдять Вас, то це означає, що вони Вам завинили. У них є борг перед вами, який їм треба сплатити. Але коли Ви прощаєте, то берете на себе сплату цього боргу. Ви платите ціну та відмовляєтеся вимагати її у людини, яка Вас скривдила.

Прощення означає (а) звільнити особу від плати за гріх, (б) самому заплативши ціну.

Взірцевий приклад. Читаємо, що наше прощення має наслідувати Боже прощення у Христі. «А ви один до одного будьте ласкаві, милостиві, прощаючи один одному, як і Бог через Христа вам простив!» (Ефесян 4:32). (а) Як Бог простив? Читаємо, що Він не «пам'ятає» наших гріхів. Це не може означати, що Бог буквально забуває, що сталося, а те, що він «відкидає» наше покарання. Він не згадує цих випадків і не дозволяє, щоб вони впливали на Його стосунки з нами. (б) Як Бог простив «у Христі»? Написано, що Ісус заплатив ціну за наші гріхи. «Звершилося» означає «заплачено повністю» (Івана 19:30). Отець віддав Свого Сина, а Син віддав Своє життя. Бог Сам за все заплатив.

Б. ПРАКТИЧНІ КРОКИ ДЛЯ ПРОЩЕННЯ

1. Розрізняйте між «даруванням» прощення та «відчуттям» прощення.

Усвідомте, що ми *спочатку* даруємо прощення, а *потім* відчуваємо його (часто це *триває довго*). Прощення спочатку дарується, а потім відчувається (Луки 17:3-10). Насамперед це – не почуття, а набір дій і вчинків. Якщо коротко,

то прощення – це обіцянка *не* вимагати заплати ціни за гріх від людини, яка скривдила Вас. Ця обіцянка передбачає також повторний набір «платежів», в яких Ви відмовляєтеся від помсти. Спочатку це важко. Однак якщо активно дотримуватись обіцянки, то згодом відчуття гніву спаде. Важливо розуміти, що прощення – це не форсування чи придушення почуттів, а обіцянка, яку ми даємо і якої дотримуємось, *незважаючи* на свої почуття.

2. Ніколи не стягуйте ціну, однак платіть її самі.

Ден Гемільтон пише:

«[Прощення] – це основний спосіб боротися з емоціями, відмовляючи собі у злій насолоді прокручувати образу в голові. Колись я заручився з молодою дівчиною, яка, зрештою, передумала. Я пробачив їй, але поступовими «виплатами боргу» протягом року. Коли я говорив із нею і відмовлявся згадувати минуле, коли відрікся від своїх ревнощів та свого жалю до себе, коли бачив її з іншим чоловіком, коли хвалив її перед іншими, хоча насправді мені хотілося запламувати її репутацію. Такими були ці «виплати», яких вона, однак, ніколи не бачила. А я не бачив її «виплат»... однак знаю, що вона теж пробачила мені... Прощення – це більше, ніж просто відмова від того, щоб ненавидіти людину. Це також вибір виявляти кривдникові любов і прийняття... Біль є наслідком гріха. З ним неможливо впоратися легко. Дерево, цвяхи та біль – це валюта прощення, це та любов, яка зцілює».¹

3. Два вчинки: стягування ціни; виплачування ціни.

Цитата Дена Гемільтона показує нам, що є безліч способів «стягнути» плату зі свого кривдника. Але кожного разу, коли ми стримуємося від цього, ми самі беремо на себе видатки і «виплачуємо борг». Нижче наведені способи, через які ми часто намагаємося стягувати плату.

а. Щодо своїх кривдників.

1. Ми можемо робити дошкульні зауваження, щоразу згадуючи щось із минулого.
2. Ми можемо бути значно вимогливішими до цієї людини та більше контролювати її, ніж інших. Усе тому, що глибоко в серці ми відчуваємо, що людина все ще нам винна.
3. Ми можемо карати людину самоправедним «милосердям», хоча насправді це спосіб зневажити її та виправдати самих себе.
4. Ми можемо ігнорувати її та прохолодно ставитися до неї як відкрито, так і приховано.
5. Ми можемо активно кривдити її, беручи від неї щось цінне.

б. У своїх стосунках з іншими.

1. Ми можемо обмовляти людину, роблячи вигляд, що хочемо попередити інших.
2. Ми можемо обмовляти людину, шукаючи в інших співчуття, підтримки та розділення кривди.

в. У своїх стосунках зі собою.

1. Ми постійно прокручуємо у думках «касету» кривди, щоб виправдати свій гнів і ворожість.
2. Ми можемо «вболівати» за невдачі людини, її біль.

Прощення – це обіцянка «не піднімати цю тему» перед людиною, перед іншими і навіть перед собою. Коли ми відчуваємо спокусу стягнути з людини «платню», ми відмовляємося від цього, хоча це й боляче – саме так ми сплачуємо борги.

а. Дії щодо кривдника.

У своїх вчинках, які стосуються кривдника, нам треба бути якомога ввічливими та теплішими. Якщо людина кається, то нам треба всіляко шукати можливості відновити стосунки. Чому «всіляко»? Якщо людина заподіяла жакливе зло, то це може означати, що довіру можна відновити лише частково. Якщо людина продовжує чинити щось подібне, то не потрібно полегшувати їй можливість грішити проти Вас. Є також інші обставини. (Наприклад, якщо раніше з цією людиною були романтичні стосунки, то, можливо, буде недоречно відновлювати такі стосунки).

Швидкість і рівень цього відновлення тягне за собою повернення довіри, а на це потрібен час. Також усе залежить від природи та серйозності завданої шкоди. Частиною справжнього покаяння, зазвичай, є запитання: «Що я можу зробити, щоб ти почав(ла) довіряти мені?» А також готовність прийняти відповідь. Частина справжнього прощення – це бути відкритим до можливості справжньої зміни у серці кривдника, а також бути готовим довіряти більше і більше – крок за кроком.

б. Дії щодо інших.

Ми не повинні критикувати свого кривдника перед іншими. Шукаючи підтримку у наших «тягарях» (Галатів 6:1-6), не можна використовувати їх, щоб переконувати інших у тому, якою жакливою є ця людина! Нам треба бути поміркованими. Звісно, це не означає, що ми ніколи не кажемо нічого, що кидає тінь на когось, але нам потрібно бути обережними зі своєю мотивацією.

Якщо людина не кається і залишається ворогом, то, можливо, буде необхідно попередити когось про неї, але знову ж таки, треба стежити за своєю мотивацією.

в. Дії щодо себе.

Що означає «не згадувати це собі»? Це означає не занадто багато розмірковувати про це у серці та не прокручувати «касету» зі скоєним у своїй уяві. Це оновлює відчуття втрати та болю для нас. Це означає, що, коли Ви готові, Вам треба молитися за цю людину і за

себе, нагадувати собі про Хрест (див. нижче) та спрямовувати думки на щось інше.

4. «Бажайте добра» іншим не тільки заради них, але й заради себе!

Зверніть увагу, що на хресті Ісус говорить: «Отче, відпусти їм, бо не знають, що чинять вони!» (Луки 23:34). Він, власне, не каже: «Я прощаю вам». Він, звісно, пробачає, але звертаючись до Отця в молитві та молячись за них, Він показує нам важливий метод прощення. Він визнає, що вони грішать (інакше вони не потребували би прощення!), але він бачить їх нужду і слабкість («бо не знають»). Він хоче, щоб вони це зрозуміли і щоб Бог їм пробачив. Він молиться за них.

Коли ми надто близько ототожнюємо «зло» із «злочинцем», то нас затягує у той самий вир враженої гордості, помсти та надмірних думок про себе, а це провокує ще більше гордині та помсти. Секрет подолання зла – це побачити «зло» і злочинця окремо одне від одного. Якщо так зробити, то це матиме такі два наслідки: (1) Зло не буде поширюватися на Вас. Уся ненависть і гордість не інфікує Вас. Подумайте про таке: єдиний спосіб «перемогти» злі наміри людини – це пробачити їй, щоб не стати такою ж, як вона. Якщо ми опановані гнівом, то кривдник все ще контролює нас. Навіть якщо ми йому протидіємо, однак ми все ще перебуваємо під його впливом. (2) Поширення зла може зупинитися у серці самого кривдника. Через наш докір серце людини може стати м'якшим. Тоді є шанс, що людина побачить своє зло. Ми обираємо бажати людині добра та прагнемо її зростання та зцілення. Ми обираємо молитися за неї.

Зверніть увагу: треба зазначити, що не можна дозволяти людині грішити та чинити зло. Прощення не означає, що ми не можемо критикувати тривалу деструктивну поведінку, протистояти їй чи боротися з нею. Прощення, яке відвертається від докору, не походить із любові – воно служить собі. Зазвичай ми діємо так: (а) гніваємося всередині себе (накопичуємо «платню») та (б) нічого не кажемо назовні. Це створює умови для поширення зла, як у вашому житті, так і в житті іншої людини. Натомість правильним буде: (а) повністю простити всередині себе (самим виплатити борг) та (б) лагідно докоряти назовні. Це запобігає поширенню зла навколо. Також нам не вдасться говорити до кривдника з любов'ю, якщо ми не вгамували свій гнів, самі йдучи дорогою прощення.

Прикладом цього є, звичайно ж, Христос, Який наговорив достатньо для того, щоб Його розп'яли, але Який прощав Своїм кривдникам на кожному кроці. Результатом Його досконалого дотримання цього був триумф благодаті як у Його житті, так і в житті Його кривдників.

В. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ПРОЩЕННЯ

1. Отримати смирення.

Біблія чітко наказує нам прощати, «як і Бог через Христа вам простив» (Ефесян 4:32). Немає кращого способу отримати смирення, необхідне для прощення, ніж прийняти те, що Євангеліє говорить про нас. Воно говорить, що ми були створені на Божий образ і подобу, а тому ми повинні поставити Його у своєму житті на перше місце. Навіть релігійні люди звертаються до Бога лише тоді, коли потребують Його в часи труднощів. Ніхто з нас не любить Його так, як

треба – «усім серцем, душею, силою та розумом». Ісус Сам яскраво показує у Матвія 18:21-35, як це зробити. Коли Петро питає про прощення, Ісус розповідає притчу про слугу, якому було прощено неймовірно великий борг (10 000 талантів, що співвідноситься сьогодні приблизно зі 300 000 000 доларів США), але який відмовився простити боржникові, який заборгував йому кілька талантів. Ісус називає слугу «лукавим» та й каже: «Чи й тобі не належало змилюватись над своїм співтоваришем, як і я над тобою був змилювався?» (18:33). Це виклик для нас. *Ми маємо порівнювати наш борг перед Богом із боргами людей, які завинили нам* ТА порівнювати Христову плату за наше прощення зі своєю заплавою за їхнє прощення. Ми маємо сказати: «Господи, Ти не стягав з мене платню за мої борги. Ти, Ісусе, заплатив за них Своїм життям. Яке я маю право стягувати платню за їхні борги переді мною? Щоб простити, мені й близько не треба платити такої заплати, яку заплатив Христос!»

У Римлян 12 Павло показує нам ще один спосіб, як треба думати про образу та прощення. Він каже: «Не мститься самі, улюблені, але дайте місце гніву Божому, бо написано: Мені помста належить, Я відплачу, говорить Господь» (вірш 19). Тут бачимо нагадування, що будь-яка образа та помста – це ставати на місце Бога у ролі судді. Це означає бавитися у Бога. Але (1) тільки Бог відповідає критеріям Судді (ми недосконалі та самі заслуговуємо покарання), а також (2) лише Бог знає достатньо, що бути Суддею (ми не знаємо всього, з чим зіткнувся кривдник, та чого він заслуговує). І (3) Ісус взяв на Себе осуд Бога. Тому Павло каже: «Подумайте собі! Або людина, на яку ви злитесь, покається одного дня і тоді Ісус візьме на Себе її осудження, або людина не покається і Бог дасть Собі з нею раду. Але як би не було, ви не берете в цьому участі. «Гординя не дає місця прощенню, а прощення не залишає місця для гордині». Якщо ми не можемо пробачати, то це тому, що ми впевнені, що не є такими ж грішними, як наш кривдник.

2. Отримати «емоційне багатство».

Гнів – це результат любові. Це енергія на захист чогось, що ви любите, коли воно опиняється під загрозою. Якщо Ви не любите чогось, то не розлютитеся, коли воно опиниться під загрозою.

Якщо Ви любите щось трішки, то розлютитеся трішки, якщо це опиниться під загрозою. Якщо Ви щось любите «найбільше за все», тоді це те, що дає Вам сенс у житті, і Ви будете неймовірно розлючені, коли це опиниться під загрозою.

Якщо будь-що у житті стає абсолютною вимогою для нашого щастя та власної цінності, то це, по суті, наш «ідол», щось, чому ми поклоняємося. Коли ця річ опиняється під загрозою, то наш гнів стає абсолютним. Саме в кайданах цього гніву цей ідол тримає нас «на службі». Тому якщо ми помітимо, що наш гнів і гіркота не минають попри всі наші зусилля простити, то нам, напевно, слід зазирнути глибше і запитати себе: «Що я захищаю? Чому мені так важливо, що я не можу жити без цього?» Може таке бути, що допоки якісь невпорядковані бажання не будуть знайдені та подолані, ми не зможемо вгамувати свій гнів.

Ось приклад. Одна жінка, якій вже було далеко за 30, ніколи не була заміжньою. Її сім'я та люди в її країні вважали, що з будь-якою жінкою, яка була незаміжньою в таких роках, щось не так. Вона дуже страждала від сорому та відчуття меншовартості, а також мала багато накопиченого гніву на чоловіка,

з яким зустрічалася роками, але який їй так і не зробив пропозицію руки та серця. Вона пішла до психолога. Лікар правильно сказав їй, що вона взяла надто близько до серця підхід своєї сім'ї до її особистої цінності та гідності. Вона тримала гіркоту на цього чоловіка лише тому, що він став між нею і тим, що вона вважала потрібним для отримання власної цінності. Психолог порадив, щоб вона відкинула такий недалекий погляд і зосередилася на здобутті кар'єри.

Десь у цей час вона почала ходити до церкви, де вперше чітко почула Євангеліє. Вона почула, що Євангеліє – це *не* прожити гідне життя, а тоді віддати його Богові, щоб Він став нашим боржником. Але що Ісус Христос уже прожив гідне життя (Він прожив життя так, як мали б прожити його ми, і помер смертю, якою ми мали б померти) і тепер Він дає його нам, коли ми увіруємо. Ми цілковито прийняли та маємо любов Того Єдиного у Всесвіті, любов Якого насправді має значення. Це дає нам найбільше «емоційне здоров'я», відчуття любові, яка є настільки глибокою, що ми можемо пробачити будь-кому. Жінка усвідомила, що психолог із благими намірами пропонував їй замінити неполіткоректну схему «діла – праведність» на політкоректну! Вона сказала собі: «Навіщо мені переходити від системи, де основною цінністю є сім'я, в систему, де основною цінністю є кар'єра? Це ж одне і те ж! Хіба я не буду такою ж спустошеною, коли зазнаю невдачі в кар'єрі, як і тоді, коли зазнала невдачі в романтичних стосунках? Ні. Я отримаю праведність Христа і навчуся радіти у ній. Тоді я зможу дивитися на чоловіків *чи* кар'єру і сказати: Ісус робить мене красивою в очах Бога, а не ці речі. Лише тоді я матиму силу, свободу та силу прощати». Вона знайшла «передумови» для прощення.

Зверніть увагу: один із найпоширеніших «ідолів», яких ми можемо мати, – це наш чоловік або дружина. Ми можемо потребувати його або її схвалення та поваги через ідолопоклонство – ми можемо в ньому або в ній вбачати свого «спасителя», джерело нашої гідності. Немає такої людини, яка могла б витримати такий тиск. Ваш чоловік чи дружина – це обмежена людина. Він чи вона *не* зможе любити Вас послідовно. А якщо Ви намагатиметеся отримати від неї те, що може дати лише Господь, то опинитесь у зачарованому колі.

Ви не зможете прощати провини доти, доки не знайдете Того, Чия любов є такою ж досконалою, як і Його прощення.

Г. КРОКИ ДО ПОКАЯННЯ

Чому ми тільки зараз говоримо про покаяння? І чому так мало? Покаяння та прощення – це насправді різні способи поглянути на одне й те ж. Можна було б левову частку заняття присвятити покаянню, а потім насамкінець додати зауваження про прощення. Ось у чому ці два поняття є однаковими: (1) у них однакові передумови (обидва блокуються гордістю та емоційним банкрутством. Обидва потребують смирення та емоційного багатства). (2) Їхній характер є ідентичними. (Обидва, по суті, говорять: «Я готовий взяти ціну за те, що зробив»). (3) Навіть кроки до їхнього виконання є майже однаковими (див. нижче).

1. Чесне визнання провини з Вашого боку. Можливо, у непорозумінні ви винні лише на 10% або на 30%, або на 80%. Визнайте свою частку провини без будь-яких виправдань чи перекладання вини. Навіть якщо інша людина

вірити, що ви *більше* завинили, ніж ви думаєте, визнайте правду. Лише запропонуйте проаналізувати та описати ту частину безладу, за який Ви відповідальні.

2. Не виправдовуйтеся. Не починайте пояснювати, чому Ви так зробили, починаючи перекладати вину. Ставтеся до інших «факторів-збудників» як до *випадків*, а не *причин*. Справжньою причиною була Ваша егоїстичність або нечутливість тощо. Те, що інші зробили Вам, лише оприявнило ті гріхи у грішній зовнішній поведінці. Якщо Ви цього не зробите, то Ваше покаяння буде спробою не каятися взагалі!

3. Будьте готові вислухати реальну розповідь про те, чого завдана Вами кривда коштувала іншій людині. Можна використати покаяння, щоб «заткнути пельку» іншій людині. Як? (а) Якщо Ваше покаяння дуже драматичне та емоційне, то ви кажете: «Поглянь, як я погано почуваюся! Не говори мені більше нічого про те, як я тебе скривдив!» або навіть: «Подивися, як мені погано через це! Хіба ти не хочеш забрати свої слова назад?» (б) Якщо Ваше покаяння є швидким та аналітичним, то інша людина може відчувати, що не може поділитися своїми почуттями. У такий спосіб Ви наче говорите: «Мені не цікаво слухати про твої почуття».

4. Давайте «плоди» покаяння, а не просто виявляйте жаль. Запропонуйте внести зміни у поведінку, які відновлять або певним чином компенсують заподіяну шкоду. Запропонуйте внести зміни у поведінку, які зроблять повторення інциденту малоімовірним. Якщо Ви такого не зробите, то інша людина матиме право думати, що Ви не покаялися.

Якщо компетентне покаяння та компетентне прощення збігатимуться, то такий досвід може бути радісним оновленням стосунків. Він трохи нагадує досвід навернення через реальність і солодкість стосунків, які були переоцінені по-новому. Ви побачите стосунки як подарунок, а тому знайдете нове емоційне багатство, оскільки любов іншої людини вказуватиме Вам на Самого Господа. Але якщо інша людина не кається, то Вам (а) усе одно *треба* пробачати, оскільки це єдиний спосіб зупинити поширення зла у вас обох (див. вище), а також (б) Ви все ще *можете* пробачити, якщо створите для цього передумови (див. вище).

ОБГОВОРЕННЯ

1. Що допомогло Вам найбільше?

2. Які запитання у Вас виникли?

3. Де ви почнете використовувати те, що дізналися?

¹ Ден Гемільтон «Прощення» (Forgiveness, Downers Grove, Ill.: InterVarsity Press, 1980), с. 7, 10-11, 13.

Послання апостола Павла до галатів

Свобода Євангелія

Заняття 10 | Галатів 5:1-15

У Галатів 5:1 Павло знову говорить про ідею християнської свободи, про яку він згадує раніше у Галатів 2:4. Концепцію християнської «свободи» легко зрозуміти неправильно. Павло говорить, що ми є вільними від «опіки» Закону (3:25) та що ми більше не «під» Законом (5:18). Але чи означає це, що ми маємо свободу не слухатися та відкинути його? Якщо ні, то що означає ця свобода? Павло непрямо відповідає на це у 5:2-6, а прямо – у 5:13-15.

ПРОЧИТАЙТЕ ГАЛАТІВ 5:1-15

1. Підсумкову тезу останніх розділів Павла знаходимо у 5:1. Чого Павло навчає нас у цих двох реченнях?

2. Щодо чого Павло застерігає галатів у 5:2-4? Чи говорить Павло, що галати, які є справжніми християнами, втратять своє спасіння (вірш 4)? (Як вірш 10 прояснює вірш 4?)

3. Чому, на Вашу думку, Павло говорить «ми надіємося на праведність» (вірш 5), коли у 3:6 та в інших місцях він каже, що у нас є праведність? Як ми можемо «надіятися» на неї практично?

4. Що означає, що Євангеліє робить як «обрізання, так і необрізання» (релігійність і нерелігійність) однаково безсилим (вірші 5-6)?

5. З віршів 5:13-15 дайте відповідь на запитання: «Чому християнин слухається Бога?»

6. Порівняйте вірш 5:1 та вірш 5:13. Про які два неправильні застосування євангельської свободи згадує тут Павло? Які помилки мислення приховані за цими неправильними моделями застосування?

7. Підсумуйте: як християни є «вільними» від Закону, а як не є вільними?

8. Поміркуйте над певною сферою свого життя, де Вам потрібно значно більше любові, аніж у Вас є, щоб зіткнутися з чимось або зробити правильний вчинок. Як вірші Галатів 5:5-6 можуть Вам допомогти?

Послання апостола Павла до галатів

Сини чи раби?

Заняття 10 | Вправа

Читайте з олівцем

«!» – щось, що було для вас корисним.

«?» – є запитання.

ДИНАМІКА ХРИСТІАНСЬКОГО ЗРОСТАННЯ

У динаміці християнського зростання є дві частини. (Вона нагадує «цикл двигуна внутрішнього згоряння». Якщо іскра запалилася в серці, то це дасть динамічне зростання характеру). Ці дві частини є «негативом» та «позитивом». Згадки про них можна знайти у багатьох місцях.

Колосян 3

Вірш 1: «шукайте того, що вгорі, де сидить Христос по Божій правиці... Який є вашим життям»

Вірш 5: «Отож, умертвіть ваші земні члени ідолослуження».

Євреїв 12

Вірш 2: «дивлячись на Ісуса, на Начальника й Виконавця віри.... [Який] сів по правиці престолу Божого».

Вірш 1: «...скиньмо всякий тягар та гріх, що обплутує нас».

Римлян 8

Вірш 5: «... хто за духом [думають] про духовне».

Вірш 13: «а коли духом умертвляєте тілесні вчинки, то будете жити».

Галатів 5

Вірш 25: «Коли духом живемо, то й духом ходімо!»

Вірш 24: «А ті, що Христові Ісусові, розп'яли вони тіло з пожадливістями та з похотями».

«Негатив» (права колонка) – це **покаяння**: помічати конкретних ідолів серця (Колосян 3:5), свої гріхи, які нас тривожать (Євреїв 12:1), та викорінювати їх на рівні мотивації (Римлян 8:13). «Позитив» (ліва колонка) – це **віра**: бачити себе досконалими у Христі (Колосян 3:1), Який зробив усе від початку до кінця, що було необхідним для нашого прийняття (Євреїв 12:2), щоб ми стали усиновленими синами та дочками Бога (Римлян 8:14). Ось як працює ця динаміка: (а) ми викорінюємо ідолів серця та (б) живемо тими, ким ми є, – дітьми Божими.

Ці два елементи є сторонами однієї медалі. Починаючи робити щось одне, ми помічаємо, що виконуємо також інше. Один елемент стимулює інший. Якщо один не працює, то інший втрачає силу. Як це відбувається? З одного боку, без знання про наш неймовірний гріх та ідолопоклонство, ціна, яку Христос заплатив на хресті, здається мізерною, а тому таке

послання не заряджає нас і не змінює. З іншого боку, без знання про наше цілковите прощення та усиновлення через Христа, послання про гріх так тиснутиме на нас, що ми його або заперечуватимемо, або придушуватимемо. Але що більше ми знаємо про Божу непохитну батьківську любов, то більш реалістично ми зможемо поглянути на свої вади та падіння. А що більше ми будемо бачити свій гріх, то ціннішою здаватиметься нам Його спасальна любов і благодать.

У цій вправі ми розглянемо, як жити життям дитини Божої.

СИНИ ЧИ РАБИ?

У Галатів 4:5-9 написано:

1. Коли ми стаємо християнам, ми «[приймаємо] усиновлення» – отримуємо усі права синів (Галатів 4:4-5). Ми стаємо синами Божими.
2. До того ми були «рабами», але це вже в минулому. «Тому ти вже не раб, але син» (Галатів 4:7).
3. Тим не менше, навіть якщо ми – християни, ми все одно можемо повертатися до певного рівня рабства та втрачати своє «усвідомлення синівства». «Раніше... ви були рабами... Чи бажаєте стати поневоленими знову?» (Галатів 4:8-9) (див. також Римлян 8:15: «бо не взяли ви духа неволі [=що поневолює вас знову]»). Ми насправді можемо бути Божими дітьми, але повертатися до страху/рабства.

Саме тому два основні шляхи в житті не в тому, щоб жити релігійно чи нерелігійно, але жити (а) або як раб, сповнений страху, або (б) як дитина Божа, сповнена віри, що виявляється у любові.

Порівняння сина та раба.

Як Галатів 4:1-7 та Римлян 8:15-16 порівнюють рабство з синівством.

Два різні розуміння: брехня та правда

Раб: «благодать» Божа додатково допомагає мені докладати зусиль, щоб прожити добре життя (див. Заняття 5: «Євангеліє та віра»).

Син: благодать – це незаслужена Божа праця у моєму житті, щоб зробити мене схожим на Христа.

Раб: «віра» – це спроба повірити без сумніву та любити Бога для того, щоб Він прийняв мене.

Син: віра – це дисципліна пам'ятати та жити життям усиновленої дитини Божої.

Раб: «послух» означає уникати основних гріхів та дотримуватись правил етичної поведінки.

Син: послух – це насамперед зростання у плоді Духа та характері Христа.

Два різні життя: життя страху та життя віри, що проявляється через любов

Раб: примусовий послух. Я слухаюся Бога та моральних принципів, тому що боюся бути відкинутим. Це примусовий, вимушений моралізм. Низька мотивація в роботі. Нереалістичні цілі, багато самокритики.

Син: я слухаюся Бога з радості у своєму Батькові та з вдячності і впевненості у любові. «Як я можу невдячно жити перед Тим, Хто ніколи мене не відкине?»

Раб: приховування. Є багато стратегій приховування зовнішніх та внутрішніх вад від себе та від інших. Багато пліток, перекладання вини, гніву на інші раси/класи, захисна позиція.

Син: відкритість і прозорість. Свобода від того, що потрібно захищатися. Здатність цінувати інакших і скривджених людей. Покаяння щодо інших є природнішим та робиться з радістю.

Раб: ізоляція. Відчуття, що ніхто не розуміє і не піклується. Небажання довіряти або ж надмірна, ідолопоклонницька довіра до когось, хто, рано чи пізно, підводить.

Син: через відкритість, прозорість і відсутність егоцентричного жалю до себе з'являється коло друзів, від яких я не надто незалежний, але й не надто залежний.

Раб: під контролем через думку інших людей. Очікування та схвалення від інших стають справжнім моральним стандартом. Коли ми відходимо від інших християн, то впадаємо у гріх.

Син: порядність та сміливість, незалежно від того, хто поруч із нами. «Лише думка мого Батька є важливою! Що мені до того, що думають інші».

Раб: відчай у труднощах. Труднощі – це «відплата» Бога за гріхи. Раб, у якого є труднощі, переповнений або провинною (бо відчуває, що заслужив), або гіркотою (бо відчуває, що не заслужив!).

Син: труднощі – це мудрість Батька. Ми знаємо, що Бог не дасть нам того, на що ми заслужили (тому ми не маємо провини), але ми заслуговуємо на значно гірше, ніж те, що отримуємо (тому ми не відчуваємо гіркоти).

Раб: неохоче покаяння. Визнання провини руйнує наш «вигляд» (який ґрунтується на відчутті моральної адекватності). Тому покаяння перед Богом – це неприємний винятковий захід.

Син: визнання провин зміцнює наш «вигляд» (нагадуючи нам, що попри свої вади ми маємо прощення та любов). Покаяння тепер ґрунтується не на тому, що ми боїмося бути відкинутими, а на тому, що сумуємо, бо ми зневажили/засмутили Того, Хто стільки постраждав, щоб ми ніколи не були відкинутими. Сум від того, що ми кривдимо Батька, Який любить нас безумовно, є значно сильнішим, але він також значно більше сповнений надії, ніж той страх, який приходить через кривду Бога, Якого ми просто боїмося. Покаяння раба рідкісне, вимушене, травматичне та дає мало довготермінових змін. Покаяння дитини є регулярним, бажаним, у ньому є багато солодкості, змішаної з сумом, що й зумовлює постійні зміни.

ОБГОВОРЕННЯ

- 1. Що допомогло Вам найбільше? Які запитання у Вас виникли?**
- 2. Погляньте на список рис «сина» та «раба». Над чим Вам потрібно зараз найбільше працювати?**
- 3. Поділіться ситуацією з минулого, теперішнього або майбутнього, у якій «рабська» ментальність була для Вас особливою проблемою.**

Послання апостола Павла до галатів

Євангельський характер

Заняття 11 | Галатів 5:16-25

У першій половині розділу 5 Павло показує, що «християнська свобода» дає нам нову мотивацію для життя. Дехто може сказати: «Якби я думав, що Бог приймає мене пропри все, то я втратив би будь-який стимул вести святе життя». Правильна відповідь така: «Якщо ти, втративши весь страх бути відкинутим, помічаєш, що також втратив стимул до святості, то єдиним твоїм стимулом був страх!» У більшості релігій мотивацією до моралі є страх. У Євангельському християнстві мотивацією є динаміка любові (5:6, 14). У цьому уривку Павло пояснює, як ми зростаємо у характері через цю нову динаміку.

ПРОЧИТАЙТЕ ГАЛАТІВ 5:16-25

1. З огляду на цей уривок, які дві «природи» діють у житті кожного християнина (вірші 16-18)?

2. Як вони впливають на нас? Що християнин справді «хоче» і чому?

3. Що протиставляється Духові у вірші 5:16? А що, своєю чергою, протиставляється цьому у вірші 18? Що це говорить нам про те, як діє «грішна природа» чи «плоть»?

4. Що у світлі вірша 5:18 означає «розіп'ясти грішну природу» з її «надмірними бажаннями»? Що означає «жити» або «ходити за Духом»?

5. Які звичні помилки роблять люди, намагаючись зрозуміти слова «розіп'ясти плоть» (вірші 5:24-25)?

6. Вірші 5:19-21 розбивають «вчинки» плоті на категорії. Що цей список розповідає нам про людське серце? Що ми дізнаємося про себе?

7. Як Ви розумієте таке твердження: «Радісне покаяння у залишковій самоправедності, яка ховається і за нашими гріхами, і за нашими добрими справами, є ключем до змін»? (Чому?)

Послання апостола Павла до галатів

Плід Духа

Заняття 11 | Вправа

Читайте з олівцем

«!» – щось, що було для вас корисним.

«?» – є запитання.

ЧАСТИНА А. ВСТУПНЕ СЛОВО ПРО ПЛІД

«Господь же то Дух, а де Дух Господній, там воля. Ми ж відкритим обличчям, як у дзеркало, дивимося всі на славу Господню, і змінємося в той же образ від слави на славу, як від Духа Господнього» (2 Коринтян 3:17-18).

Мета Духа

Найвища мета діяльності Святого Духа у житті християн – це не просто дати нам відчуття загального комфорту чи сили, але змінити наш характер на характер Ісуса (див. Римлян 8:29: «...і призначив [нас], щоб були подібні до образу Сина Його» та Ефесян 4:13: «аж поки ми всі не досягнемо з'єднання віри й пізнання Сина Божого... Христової повноти»). Кінцевою метою не є якийсь загальний комфорт, сила чи влада, але конкретна, практична зміна у нашому характері – у тому, як ми думаємо, відчуваємо та діємо *звично і природно*.

Метод Духа

(Дивовижний) метод Духа – це показати нам славу Христа. Складне слово, яке використовує Павло – це *katoptrizdomenoi*, що означає «поводитися в дзеркалі». Це слово поєднує такі ідеї: (а) довго і сильно дивитися на щось та (б) нагадувати або відображати щось. Отож, ми покликані до (а) тривалого та вдумливого споглядання Господа Ісуса та до (б) зміни, яка відображала б Його образ. Яка яскрава картина! Що більше ми роздумуватимемо про Ісуса, то більше Дух показуватиме нам Його славу, а ми будемо перетворюватися на подобу того, що будемо бачити. Що означає «бачити славу» чогось? Це означає усвідомлювати у своєму серці його важливість, красу та цінність для нас. Дух змінює наш характер, впливаючи на серце та життя тим, що ми бачимо в Особі та ділах Христа.

Процес Духа

Дух не дає нам характеру Христа автоматично, Він робить це поступово. Саме тому подібність до Христа є процесом, а не одноразовою дією. Це зростання не відбувається рівномірно, але радше «ривками», як і в природному світі.

Відчуття Духа

Християнин відчуває цей процес перетворення як «свободу». Це не означає, що немає зусиль, болю чи суворої дисципліни, але що христоподібний характер насамперед визволяє. Зростання у любові, мирі та стриманні дає відчуття, що ми «стаємо собою».

«Коли я говорю мовами людськими й ангольськими, та любови не маю, то став я як мідь та дзвінка або бубон гудячий! І коли маю дара пророкувати, і знаю всі таємниці й усе знання, і коли маю всю віру, щоб навіть гори переставляти, та любови не маю, то я ніщо! І коли я роздам усі маєтки свої, і коли я віддам своє тіло на спалення, та любови не маю, то пожитку не матиму жадного! Любов довготерпить, любов милосердствує, не заздирить, любов не величається, не надимається, не поводить нечемно, не шукає тільки свого, не рветься до гніву, не думає лихого...» (1 Коринтян 13:1-5).

Випробовування Духа

Коринтяни мали чудесні дари («дар пророкувати»), дари навчання («знаю всі таємниці й усе знання»), дари бачення та лідерства («віру, щоб гори переставляти»), турботу про суспільство («роздам вбогим») та готовність померти за віру. Однак вони були нетерплячими, різкими, критичними, грубими, заздрісними та егоцентричними. Павло прямо говорить, що *дари Духа* (навички, те, що ми робимо) є набагато менш важливими, ніж *плід Духа* (характер, те, ким ми є). Він каже, що дари Духа – це таланти, які Дух використовує, щоб допомогти іншим та досягти мети, але Дух може використовувати нас навіть тоді, коли їх у нас мало або взагалі немає благодаті в серці («я – ніщо»). Дух може використовувати дари, які походять із серця, зміненого благодаттю, або навіть якщо це серце ще не змінилося. Дух використовував також Саула та Юду, щоб пророкувати, робити чуда тощо. Дари також можуть діяти, коли наша любов, радість і стримання є дуже низьким. Але зростання плоду Духа відбувається лише у Божій дитині. Єдиним справжнім доказом, що Дух живе у нас, як у Божій дитині, – це наше зростання у плоді Духа.

«Багато лихих людей мають ці духовні дари. *“Багато-хто скажуть Мені того дня: Господи, Господи, хіба ми не Ім'ям Твоїм пророкували, хіба не Ім'ям Твоїм демонів ми виганяли, або не Ім'ям Твоїм чуда великі творили?”* А Ісус скаже їм: *“Я ніколи не знав вас...”* [Матвія 7:21]. Такі люди мають дари Духа, але Дух не працює у їхньому житті. Дари [таланти та вміння] – це чудово, але це зовсім не стосується справжньої благодаті та святості. [Вони] неначе коштовне каміння, яке людина носить із собою. Але справжня благодать – це коли саме серце стає коштовністю. Божий Дух може впливати на багато речей, до яких прямо не промовляє. Ось Дух Божий ширяв над водними просторами, однак не промовляв прямо до води. Але коли Дух через Свій вплив дарує благодать, що спасає, то Він Сам втілює Себе у душі. Тому благодать – це свята природа Святого Духа, втілена у душі».¹

– Джонатан Едвардс «Доброчинність та її плоди», проповідь друга

Динаміка Духа

Згадки Павла про «мідь» (цимбали) та «бубон» стосуються, напевно, язичницьких поклоніння у коринтських храмах Деметри та Кібели. Язичницькі поклоніння були видовищами, метою яких було показати свої заслуги та привабити ласку богів. Павло вказує, що ми можемо так само вести і християнське служіння. Ми можемо допомагати іншим провадити широку християнську діяльність, щоб довести собі та іншим (а також Богові), що ми «щось».

Це різновид схеми «діла – праведність». Коли дари використовуються так, то вони вказують на нетерплячість, роздратування, гордість, зранені почуття та

заздрість. Плід Духа зростає, коли ми пам'ятаємо Євангеліє, радіємо у своєму спасінні та використовуємо наші дари як жертву подяки. Тоді наша допомога іншим буде у смиренні, любові, терплячості та лагідності.

ЧАСТИНА Б. ЄДНІСТЬ ПЛОДУ

«Любов усе зносить, вірить у все, сподівається всього, усе терпить!» (1 Коринтян 13:7). «А плід духа: любов, радість, мир, довготерпіння, добрість, милосердя, віра, лагідність, здержливість» (Галатів 5:22).

Ці два твердження є дивовижними. Хоча Павло говорить про «віру, надію і любов» в 1 Коринтян 13:13, у вірші 7 він каже, що любов має і віру, і надію, тобто якщо у нас буде любов, то буде й віра та надія. У Галатів 5:22 він навмисно використовує слово «плід» в однині, щоб подати цілий перелік рис характеру. З цього ми дізнаємося про сутнісну характеристику плоду Духа.

Йдеться про те, що плід Духа завжди росте цілісно. Коли ми дивимося на перелік рис у цих «списах плоду» (1 Коринтян 13:4-7; Галатів 5:22-23), то помічаємо, що за природою ми є сильнішими у деяких із них, ніж інші. Але наші сильні сторони, окремо від Святого Духа, є властивостями природного темпераменту (ми маємо якусь рису через хімічні процеси в мозку або ранній розвиток), або ж природного самозацікавлення (ми навчилися якоїсь риси, щоб впоратися з чимось у житті). Наприклад, дехто є природно ввічливим та дипломатичним (що нагадує духовний плід *лагідності*). Але зазвичай такі люди водночас не є хоробрими чи сміливими, коли це потрібно (духовний плід *вірності*). З огляду на те, що Павло каже про єдність плоду, виходить, що лагідність не є справжнім смиренням, але просто м'яким характером. Іван говорить: «Якщо хтось каже: «Я люблю Бога», але брата свого ненавидить, той неправдомовець» (1 Івана 4:20). Зверніть увагу, що він не каже: «Якщо хтось любить Бога, але не любить брата, то він просто ще не доріс у любові». Ні, він називає таку людину брехливою. Справжня любов до Бога (*любов*) завжди поєднується з любов'ю до інших (*лагідністю*). Якщо обидві ці риси не присутні, то насправді жодна з них не є присутньою в житті.

Таких випадків є дуже-дуже багато. Дехто може здаватися щасливим і енергійним (плід радості) і йому легко зустрічати нових людей, але він є ненадійним і йому важко зберегти дружбу («вірність»). Це не радість, це – екстравертність. Дехто здається незворушним та безтурботним щодо всього. Такі люди ніколи не хвилюються й не засмучуються. Це виглядає наче духовний плід *миру*, але часто такі люди не є співчутливими до інших, це може бути байдужість або цинізм. Така риса дає змогу без болю пройти крізь труднощі життя, але вона віддаляє нас від людей і не підпускає їх до нас.

ЧАСТИНА В. ВИЗНАЧЕННЯ ДУХА

1. Аґапе (любов)

а) *Визначення*: готовність служити людям за те, ким вони є, а не за те, що вони можуть нам дати.

б) *Протилежність*: страх, самозахист і брутальне поводження з людьми.

в) *Підробка*: егоїстична любов. Спасіння інших людей, але насправді спасіння самих себе. Привабливість не самої людини, а того, які відчуття ми отримуємо від її любові.

2. Хара (радість)

а) *Визначення*: задоволення Богом та Його спасінням просто через Його красу та цінність.

б) *Протилежність*: безнадія, відчай.

в) *Підробка*: ейфорія, яка зосереджується на благословенні, а не на тому, Хто благословляє! Радість, яку можна втратити через обставини.

3. Ейріні (мир)

а) *Визначення*: впевненість і спокій у Божій мудрості та суверенності, замість своєї мудрості.

б) *Протилежність*: хвилювання та неспокій.

в) *Підробка*: байдужість, апатія, індиферентність. «Мені однаково».

4. Макротумія (терплячість)

а) *Визначення*: вміння зносити труднощі (через інших або через життя) без зривів чи «опускання рук», страждати з радістю.

б) *Протилежність*: почуття образи на Бога та інших.

в) *Підробка*: цинізм, самоправедність. «Це дрібниці, не варто ними перейматися».

5. Хрестотес (добрість)

а) *Визначення*: практична лагідність та вразливість, що впливає з глибокої безпеки.

б) *Протилежність*: заздрість, невміння розділити чужу радість.

в) *Підробка*: маніпулятивні добрі справи. «Права рука знає, що робить ліва». Прославлення самого себе і самоправедність.

6. Агатосуне (милосердя, цілісність)

а) *Визначення*: чесність, прозорість. Залишатися послідовним у будь-яких ситуаціях.

б) *Протилежність*: фальш, лицемірство.

в) *Підробка*: правда без любові. «Скинути тягар з плечей» без любові чи мудрості.

7. Пістіс (вірність, віра)

а) *Визначення*: відданість і хоробрість. Керуватися принципами, залишатися абсолютно надійним і вірним своєму слову.

- б) *Протилежність*: ненадійна дружба, корисливість.
- в) *Підробка*: любов без правди. Відмова дорікати чи кидати виклик, прагнучи зберегти лояльність.

8. Праутас (лагідність, смирення)

- а) *Визначення*: забуття про себе
- б) *Протилежність*: зверхність, величання себе – егоцентричне прагнення до величі.
- в) *Підробка*: відчуття нижчовартості; величання себе – егоцентрична самовдоволеність

9. Егкратея (самовладання, здержливість)

- а) *Визначення*: здатність обирати термінове над важливим.
- б) *Протилежність*: вмотивована, імпульсивна, неконтрольована людина.
- в) *Підробка*: сила волі через гордість чи інших фальшивих ідолів.

Висновок

Мета цього проекту показати, що ми потребуємо зростання у плоді Духа значно більше, ніж нам здавалося. У частині А ми побачили, що у нас є схильність дивитися на свої *дари* як на знаки своєї подібності на Христа, але це хибно. У частині Б ми побачили, що у нас є схильність вбачати у своїх *природніх сильних сторонах* знаки, що ми є схожими на Христа. Хоча Бог робить світ добрим, бо дає багатьом людям природні таланти, це не те саме, що плід Духа. Коли ми порівнюємо природу, єдність і визначення плоду Духа, то більше розуміємо, наскільки нам бракує всього цього.

ОБГОВОРЕННЯ

**1. У якому одному чи двох плодах Ви нещодавно помітили зростання?
Знайдіть час, щоб подякувати за це Богові.**

2. У якому одному чи двох плодах Вам потрібно найбільше зростати?

¹ Джонатан Едвардс «Добричинність та її плоди», проповідь друга (London: Banner of Truth Trust, 1969), с. 30, 35-36.

Послання апостола Павла до галатів

Євангельські стосунки

Заняття 12 | Галатів 5:26-6:5

Це дуже короткий уривок, але він рясніє практичними принципами ставлення до інших. Євангеліє дає нам цілковито новий погляд на себе (5:26, 6:3-5), який не базується на порівняннях з іншими. Лише Євангеліє дає нам рівновагу між самовпевненістю та заниженою самооцінкою, дозволяючи водночас бути сміливими та смиренними. У Євангелії ми не заробляємо свою цінність схваленням від людей або виявляючи силу над людьми. Ми ані не є надто залежними від інших, ані не боїмося віддатися стосункам чи бути вразливими. Це проявляється у наших стосунках з усіма.

ПРОЧИТАЙТЕ ГАЛАТІВ 5:26-6:5

1. Беручи до уваги контекст 6:1-5, як би Ви дали визначення «чванливості»? Згідно з віршем 26, які є два потенційних наслідки «чванливості» у стосунках?

2. Як може «чванливість» і гордість призводити і до «зверхності», і до відчуття «заниженої самооцінки»?

3. Яка тенденція переважає у Ваших стосунках – провокувати чи заздрити?

Як за допомогою Євангелія подолати будь-яку крайність?

4. Порівняйте текст 6:2 з 5:13-14. Визначте, що таке «Закон Христа» та «носіння тягарів». Як «носіння тягарів» допомагає нам окреслити свої стосунки з іншими?

5. Прочитайте вірші 6:2 та 6:5 та поясніть, чому в цьому контексті вони не суперечать один одному. Як наш погляд на себе (вірші 3-5) впливає на наше ставлення до інших (вірш 2)?

6. Які принципи Павло викладає в 6:1? Як вірш 2 проливає світло на вірш 1?

7. Складіть список причин, чому християнам так важко даються стосунки на зразок 6:2 та 6:1.

Наскільки добре, на Вашу думку, Вашій малій групі чи церковній спільноті вдається досягати «відновлення» з Галатів 6:1?

**Що практично можна покращити, щоб бути успішнішим у 6:2?
А також у 6:1?**

Послання апостола Павла до галатів

Євангельські стосунки

Заняття 12 | Вправа

Читайте з олівцем

«!» – щось, що було для вас корисним.

«?» – є запитання.

А. ПОГЛЯД НА СЕБЕ ТА ПОГЛЯД НА ІНШИХ

Євангеліє дає нам цілковито новий погляд на себе (5:26, 6:3-5), який не впливає з порівняння з іншими. Лише Євангеліє дає нам рівновагу між самовпевненістю та заниженою самооцінкою, але водночас дозволяє бути сміливими та смиренними. Завдяки Євангелію ми не заробляємо нашу цінність схваленням від людей або застосовуючи силу над людьми. Ми не є ані надто залежними від інших, ані не боїмося будувати стосунки чи бути вразливими. Це проявляється у наших стосунках з усіма.

Євангеліє – єдине, що виступає проти чванливості та марнославства. Що більше ми будемо заробляти на власну гідність своєю поведінкою (тобто за схемою «діла-праведність»), то більше ми будемо поводитися або зверхньо, або крізь призму комплексу неповноцінності. Чому? Якщо ми спасаємося власними вчинками, то я можу бути або впевненим, але не смиренным (якщо живу згідно з правилами), або смиренным, але невпевненим (якщо мені не вдається жити відповідно до правил). Іншими словами, без Євангелія ми будемо змушені або залишатися зверхніми, або жити з почуттям неповноцінності, або ж поводитися то так, то інакше, залежно від того, які люди будуть навколо. Нас постійно кидатиме у крайнощі нашої людської природи.

Але ми вже говорили раніше, що Євангеліє витворює в нас новий образ самих себе. Воно дає смирення перед усіма, кажучи, що кожен із нас є грішником, якого було врятовано лише благодаттю. Але воно також наділяє мене хоробрістю перед усіма, кажучи, що Творець Всесвіту любить і цінує мене, а це – єдине, що має значення. Тому Євангеліє дає хоробрість і смирення, які не ворогують між собою, але доповнюють одне одного.

Б. «ДВА ЗЛОДІЇ» ТА СТОСУНКИ

Раніше ми бачили, що є дві помилки, які є однаково протилежними і противляться Євангелію: «законництво» та «антиноміанізм», які тут можна назвати «моралізмом» та «гедонізмом».

Законництво

Спасіння через самозречення.

Наголос на виконанні обов'язків.

Ти – грішник, а отже, не прийнятий.

Істина є важливішою за любов.

Моралізм: роби те, що правильно.

Антиноміанізм

Спасіння через самопізнання.

Наголос на задоволенні потреб.

Ти прийнятий, а отже, не є грішником.

Любов є важливішою за істину.

Гедонізм: роби те, що тебе ошчаслиблює.

Який «третій шлях» у стосунках пропонує Євангеліє?

Моралізм часто перетворює стосунки на гру взаємних звинувачень. Чому? Мораліст дуже свідомо намагається заслужити спасіння добрими вчинками, а сюди входять також і стосунки. Моралісти повинні підтримувати «обличчя доброї людини».

Деякі моралісти роблять це, перекладаючи вину на інших, осуджуючи та завжди наполягаючи на своїй правоті. Вони не здатні вчитися (сприймати нове), у них немає смиренного визнання помилок чи слухання. Але моралісти також можуть грати у цю гру, звинувачуючи себе. Моралісти можуть «заробляти власне спасіння» своєю готовністю допомогти іншим, доводячи собі у такий спосіб, що вони є достойними людьми. Такий вид самоспасіння начебто робить мораліста дуже відкритим, щоб вислуховувати, смиренным і здатним учитися. Однак це може бути способом заробити спасіння і створити переконання, що вони є достойними людьми. Це часто створює так звану «взаємозалежність» – таку форму самоспасіння, у якій ми потребуємо інших людей, або ж нам потрібні люди, які потребували б нас (наприклад, щоб спасати себе, спасаючи інших). Тому моралізм діє або через звинувачення інших, або звинувачення себе. За будь-яких обставин він робить стосунки нестерпними.

Гедонізм нівелює любов у стосунках до рівня взаємної вигоди. Це звучить так: «Стосунки – це добре тільки тоді, коли дві людини допомагають одна одній досягнути своїх цілей». Але щойно стосунки починають вимагати серйозних жертв, гедоніст ставить на них тавро «невдалих» і виходить із них (існують невдалі стосунки, але тільки тоді, коли жертву звершують з огляду на «голодний» егоїзм, а не з повноти любові). Тому гедоніст підтримує стосунки доти, доки йому це нічого не коштує.

Тому вибір (без Євангелія) – це егоїстично використовувати інших (гедонізм) або ж егоїстично дозволяти, щоб інші використовували нас (моралізм). Євангеліє не веде нас ні до того, ні до іншого. Так, ми жертвуємо і посвячуємо себе, але не через потребу переконати себе чи інших, що ми чогось варті. Тому ми можемо любити іншу людину настільки, що можемо їй дорікнути, але також і залишатися з людиною навіть тоді, коли це нічого нам не дає.

В. ВИДИ СТОСУНКІВ

1. Євангеліє та сімейні стосунки

Моралізм може зробити з нас раба батьківських очікувань. Ми можемо бути (а) настільки прив'язаними до них, що не можемо жити без постійної думки про них, або (б) настільки розлюченими за їхній контроль або недбалість, що не можемо жити без постійної думки про них. Життя у постійній дії або протидії щодо них означає, що ми все ще залишаємося рабами їхньої думки про нас. У якийсь спосіб вони все ще нас переслідують. Гедонізм, однак, не бачить потреби у вірності сім'ї чи дотриманні обіцянок, якщо ті «не задовольняють моїх потреб».

Євангеліє звільняє нас від того, щоб перетворювати батьківське схвалення на абсолютне або психологічне спасіння, оскільки вказує на те, як Бог став нашим найбільшим Батьком. Тоді ми не будемо ані надто залежними, ані надто ворожими у ставленні до своїх батьків.

2. Євангеліє та сексуальні стосунки

Моралісти дивляться на секс як на щось брудне чи, щонайменше, як на небезпечний імпульс, який постійно призводить до гріха. Щодо сексу тут переважатиме стратегія уникнення. Обтяжена совість мораліста вестиме або до цілковитого уникнення сексу або ж до напруженої потреби в сексуальній активності.

Одне і друге походить із «вакууму слави» всередині людини, яка використовує секс для того, щоб заповнити в собі якусь порожнечу. Гедоністичний погляд на секс говорить, що це суто біологічна та фізична потреба, тому гедоністи не надто ним переймаються. Однак вони також ігнорують глибоку потребу своїх сердець розділити сексуальну єдність із кимось, хто абсолютно, безумовно та постійно їм вірний.

Євангеліє показує нам, що сексуальність має відображати самопожертву Христа. Він віддав Себе повністю, безумовно. Тому ми не повинні шукати близькості, одночасно контролюючи власне життя. Якщо ми віддаємо себе сексуально, то маємо віддавати себе повністю – юридично, соціально, особисто. Секс має мати місце лише у цілком присвячених, постійних стосунках шлюбу. Коли Христос перемінює нас, то цей ідеал можна відчувати навіть між двома грішниками.

3. Євангеліє та інші стосунки

Ставлення до інших рас і культур. Ліберальний підхід полягає в тому, щоб усі культури зробити відносними. («Ми всі можемо порозумітися, оскільки немає абсолютної істини»). Консерватори стверджують, що існує істина для оцінки культур, тому вони обирають певну культуру, роблять її вищою за інші та перетворюють на ідола, ставлячись до інших зверхньо в пориві самовиправдальної гордості. Євангеліє ж спонукає нас, (а) з одного боку, дещо критично ставитися до всіх культур, зокрема й до своєї (оскільки істина є), а з іншого – (б) ні до кого не ставитися зверхньо. Адже ми всі спасенні лише благодаттю. Християни проявлятимуть моральні переконання зі співчуттям і розумінням.

Ставлення до свідчення нехристиянам. Ліберальний/прагматичний підхід зовсім відкидає легітимність євангелізації. Консерватори/моралісти дотримуються ідей прозелітизму, адже «ми маємо рацію, а вони – ні». Такий прозелітизм завжди ображає. Але Євангеліє формує у нас цілий спектр рис.

По-перше, спонукає нас до того, щоб ділитися Євангелієм з любові та щедрості, а не з почуття провини. По-друге, ми є вільними від страху перед насмішками або образами інших, адже у нас є Божя ласка, яку ми отримали через благодать. По-третє, ми ставимося до інших смиренно, бо знаємо, що спасенні лише благодаттю, а не вищістю свого характеру чи розуму. По-четверте, ми плекаємо надію щодо всіх, навіть «найважчих випадків», бо ми були спасенні лише благодаттю, а не тому, що були добрими кандидатами на християнство. По-п'яте, ми є люб'язними й обережними у ставленні до людей. Нам не потрібно тиснути на них чи змушувати їх, бо лише Божя благодать може відкрити серця, а не наше красномовство чи наполегливість. Усі ці риси не лише формують чудових місіонерів, але й прекрасних людей у багатокультурному суспільстві.

Ставлення до людської влади. Моралісти схильні надмірно коритися людським інститутам влади (сім'ї, племені, уряду, культурним традиціям), адже вони потрібні їм, щоб надути «щоки» моральної та порядної людини. Прагматики або занадто коряться людській владі (оскільки у них немає вищої влади, щоб судити інші культури), або ж замало (адже вони можуть коритися лише тоді, коли знають, що їх не піймають на гарячому).

Це призводить або до авторитаризму, або до анархії. Але Євангеліє дає нам такий стандарт, за яким можна і протистояти людській владі (якщо вона суперечить Євангелію), і мати стимул підкорятися світській владі з усього серця, навіть якщо непослух може зійти Вам із рук.

Висновок

Поза Євангелієм ми або впевнені (якщо нам щось вдається), або смиренні (якщо не вдається), але з нашого нового євангельського погляду на себе виростає смілива смиренність, яка переображує всі стосунки.

Без Євангелія наша самооцінка ґрунтуватиметься на намаганні жити згідно з якимось стандартом – або нашим, або тим, який хтось нав'язав. Якщо ми житимемо відповідно до нього, то будемо впевненими, але не смиренними. Якщо не житимемо, то будемо смиренними, але невпевненими. Лише в Євангелії можна бути як неймовірно хоробрим, так і дуже чуйним і смиренным, бо ми є і досконалими, і грішниками! Павло показує нам, що цей новий, унікальний погляд на себе змінює всі стосунки. «Не будьмо чванливі, не дражнімо один одного, не завидуймо один одному!» (Галатів 5:26). Через те, що ми упокорені Євангелієм, ми не «провокуємо» нікого та ні до кого не ставимося з відчуттям зверхності. Маючи у Євангелії величезну любов, ми нікому не «заздримо» і ні до кого не ставимося з відчуттям меншовартості. Євангеліє застерігає нас і від взаємозалежності, і від незалежності від людей. Адже обидва підходи є, по суті, намаганнями через стосунки заслужити собі свою цінність. Тепер нам *не потрібно* мати людей, які служили б нашим потребам, і нам також *не потрібно* служити тому, чого вони потребують. Ми є достатньо вільними, щоб жертвувати себе і посвячуватися у стосунках, але й також достатньо любимо людину, щоб докорити її.

Лютер так пише про цей новий погляд на себе:

«Тому тепер ми з упевненістю можемо думати: «Хоча я все ще грішу, я не падаю духом, бо Христос живе, Він є моєю праведністю та вічним життям». У цій праведності я не маю гріха, страху, провини на совісті та страху смерті. У цьому житті та в цій своїй праведності я насправді є грішником, але у мене є інше життя, інша праведність, що перевершує це життя, – вона у Христі, Сині Божому, Який не знає ні гріха, ні смерті, але є вічною праведністю та вічним життям».¹

ОБГОВОРЕННЯ

1. Що було найкориснішим для Вас особисто?

2. Які запитання у Вас виникли?

¹ Мартін Лютер «Передмова до Послання до галатів», адаптовано Тимоті Келлером.

Послання апостола Павла до галатів

Що посієш – те й пожнеш

Заняття 13 | Галатів 6:6-18

Останні слова Павла, на перший погляд, видаються набором непов'язаних між собою тверджень, але Павло, власне, дає останнє застереження (вірші 6-10) та останній заклик (вірші 11-18) галатам жити згідно з Євангелієм.

ПРОЧИТАЙТЕ ГАЛАТІВ 6:6-18

1. На основі контексту віршів 4-7 чому, на Вашу думку, Павло включає вірш 6? Чому у вірші 7 Павло пише: «Не обманюйте себе»?

2. Який принцип бачимо у віршах 6:7-8? Сформулюйте цей принцип своїми словами. Як ми можемо практично його дотримуватися?

3. На основі цього контексту, що, на Вашу думку, Павло мав на увазі під «роблячи добре» (вірш 9)? Зважаючи на свій досвід та спостереження, розкажіть, як ми «пожинаємо» від того, що робимо добро?

4. Що вірші 12-13 виявляють про мотиви Павлових противників? Як Павло використовує це, щоб відрізнити справжнє Євангеліє від «релігійності»?

5. Чи погодилися б Ви, що вірші 14-15 підсумовують усе, що Павло говорив у цьому Посланні? Чому?

6. Який стосунок має це «правило» до миру, милосердя та благодаті (вірш 6:16)? Що, на Вашу думку, є «Ісусовими ранами»? Чи є вони у Вас?

Послання апостола Павла до галатів

Ще одне слово Лютера

Заняття 13 | Читання та роздуми

Читайте з олівцем

«!» – щось, що було для вас корисним.

«?» – є запитання.

ТЕЗА: Євангеліє пропонує не лише прощення наших поганих вчинків, але й цілковите прийняття завдяки досконалим вчинкам Христа.

ХРИСТОС НЕ ЛИШЕ ПОМЕР ЗАМІСТЬ НАС, АЛЕ Й ПРОЖИВ ЗАМІСТЬ НАС ДОСКОНАЛЕ ЖИТТЯ, САМЕ ТОМУ МИ НЕ ПРОСТО ОТРИМУЄМО ВІД ХРИСТА ПРОЩЕННЯ СВОЇХ ГРІХІВ, АЛЕ Й ЦІЛКОВИТЕ ПРИЙНЯТТЯ. ЙОГО ДОСКОНАЛЕ ЖИТТЯ (У БОЖИХ ОЧАХ) ТЕПЕР СТАЄ НАШИМ.

Лютер: «Це вчення є абсолютно унікальним у всьому світі. Тож тепер ми можемо думати: «Хоча я все ще грішу, я не впадаю у відчай, бо Христос живе, Він є моєю праведністю і вічним життям». У цій праведності у мене немає ні гріха, ні страху, ні провини на совісті, ні страху смерті. Я справді грішник у цьому своєму житті та у своїй праведності, але я маю інше життя, іншу праведність, що є більшою за це життя. Вона у Христі, Сині Божому, Який не знає гріхів чи смерті, але є вічною праведністю та вічним життям».¹ Деякі інші релігії навчають, що Бог простить гріхи, якщо ми будемо мати моральні здобутки. Але жодна релігія не говорить, що Бог дає нам досконалі вчинки, тобто ставиться до нас, як до абсолютно святих, прийнятих і непорочних. Інші релігії говорять: «Дай Богові добрі справи і тоді Він перед тобою в боргу». Але Євангеліє говорить: «Бог (через Ісуса Христа) дає нам досконалі добрі справи, а тоді ми живемо для Нього».

ТЕЗА: Євангеліє не має альтернативи, але існує схема «діла – праведність». Як релігійність, так і нерелігійність є її проявами.

НЕРЕЛІГІЙНІ ЛЮДИ НАМАГАЮТЬСЯ ЗДОБУТИ «ПРАВЕДНІСТЬ» СВОЇМИ ВЛАСНИМИ ЗУСИЛЛЯМИ ТА РЕЛІГІЙНІ ЛЮДИ НАМАГАЮТЬСЯ ЗДОБУТИ «ПРАВЕДНІСТЬ» СВОЇМИ ЗУСИЛЛЯМИ. ФАКТИЧНО МІЖ НИМИ НЕМАЄ ВІДМІННОСТЕЙ.

Лютер: «Сатана у раю переконав наших прабатьків, що вони самі своєю мудрістю та силою можуть бути немов боги. З тих часів увесь світ вигадує собі численні релігії та способи, якими без Христа завдяки своїм ділам хочуть відкупити себе від злого та гріхів».² Усі люди прагнуть отримати відчуття гідності та цінності – «праведності» (хоча рідко це так називають) – своїми спробами та зусиллями, бо у кожного є вроджене відчуття провини та сорому, успадковане від гріха та людського гріхопадіння. Також: «Не існує жодного компромісу між християнською праведністю та схемою «діла – праведність». Немає альтернативної християнської праведності, яка не вкладалася б у схему «діла – праведність»: якщо ми не будемо своєю впевненістю на ділах Христа, то, без сумніву, будемо її на впевненості у своїх ділах».³ Кожен, хто не до кінця довіряє Христовій праведності почуття власної гідності (наша «впевненість») та статус перед Богом, неминує здобуває їх, використовуючи схему «діла – праведність», і ці діла можуть бути або релігійними, або нерелігійними.

ТЕЗА: Коренем кожного гріха є ідолопоклонство, що впливає зі схеми «діла – праведність».

ОСТАТОЧНОЮ ПРИЧИНОЮ ТОГО, ЩО ЩОСЬ, ОКРІМ ХРИСТА, Є НАШОЮ АЛЬТЕРНАТИВНОЮ «ПРАВЕДНІСТЮ» АБО ДЖЕРЕЛОМ ВПЕВНЕНOSTІ, А ТОМУ «ІДОЛОМ», Є ПСЕВДОСПАСИТЕЛЬ, ЯКИЙ СТВОРЮЄ НАДМІРНІ БАЖАННЯ.

Лютер *«Вступ до Послання до Галатів»*: «Цим каменем, який ми називаємо доктриною виправдання через віру, затряс був сатана у раю, коли переконав наших прабатьків, що вони самі своєю мудрістю та силою можуть бути немов боги. З тих часів увесь світ поводить ся, як божевільний, вигадуючи собі численні релігії та способи, якими без Христа, завдяки своїм ділам хоче відкупити себе від злого та гріхів. Усе це підтверджують вчинки та свідчення хронік усіх народів».⁴ Також Лютер каже: «Усі ті, хто у всій своїй праці не довіряють Його [Божій] ласці, благодаті та добрій волі, але натомість шукають Його волі в інших речах або ж у самих себе, не дотримуються цієї [першої] заповіді та беруть участь у справжньому ідолопоклонстві, навіть якщо збираються виконувати всі заповіді».⁵ Будь-яка спроба заслужити своє спасіння створює «ідолів» необхідності. Бо якщо ми робимо свою кар'єру, мораль чи шлюб своєю фундаментальною «впевненістю» у житті, своєю «мудрістю» та «силою», тоді все це стає ідолами, до яких ми звертаємося за нашим «спасінням» замість Христа. Тому ті, хто «виконують» дев'ять інших заповідей і вбачають у цьому спосіб заслужити своє спасіння, насправді своєю моральністю порушують першу заповідь! А тому їхні добрі діла служать ідолові задля того, щоб уникнути Спасителя Христа.

ТЕЗА: Каятися потрібно протягом усього життя – не так за свої гріхи, як за свою праведність.

БУДЬ-ЯКА НЕВДАЧА У СПРАВЖНІЙ ПРАВЕДНОСТІ – ЦЕ ЗАВЖДИ НЕВДАЧА ЖИТИ ЗГІДНО З ПОДАРОВАНОЮ НАМ ПРАВЕДНІСТЮ. МИ РОБИМО ЩОСЬ, ОКРІМ ІСУСА, СВОЄЮ СПРАВЖНЬОЮ НАДІЄЮ ТА ЖИТТЯМ. ВІРИТИ В ЄВАНГЕЛІЄ – ЦЕ КАЯТИСЯ НЕ ПРОСТО У СВОЇХ ГРІХАХ, АЛЕ У СВОЇЙ (САМО)ПРАВЕДНОСТІ, ЯКА Є КОРЕНЕМ НАШИХ ВЧИНКІВ. ЦЕ КЛЮЧ ДО НАВЕРНЕННЯ.

Лютер *«Вступ до Послання до Галатів»*: «Коли Закон підкрадається до вашої совісті, навчіться використовувати проти нього аргументи Євангелія. Скажіть: "О, Законе!.. Не турбуй мене! Бо я не дозволю тобі... владарювати у моєму серці та совісті, бо вони є тронієм та храмом Христа, Сина Божого, Який є Царем праведності та миру та моїм найсолодшим Спасителем і Посередником. [Тоді] Він вбереже спокій і радість у моїй совісті через чисту істину Євангелія, через усвідомлення незаслуженої небесної благодаті"».⁶ (Він називає цю спробу «дотриманням Христової праведності у серці»⁷). Нерелігійні люди взагалі не каються, а релігійні каються лише у своїх гріхах. Але християни «каються у своїй праведності». Це те, через що вони і *стають* християнами – коли вони каються не лише у поганому, але й у численних способах бути добрими *задля того, щоб уникнути довіри лише до Христа щодо своєї надії, гідності та спасіння*. Покаяння – це також те, через що вони *зростають* у подібності до Христа. Кожна невдала спроба жити так, як потрібно, – усі спокуси, страх, гнів, зневіра – означає, що щось, окрім Христа, продовжує бути для нас надто важливим, а тому є ідолом, тобто засобом отримання «праведності». Отже, зростання відбувається у такий же спосіб, як відбулося перше навернення – через покаяння у відмові від Христа-Спасителя.

ТЕЗА: Євангельське покаяння дає нову мотивацію у наших стосунках із Богом, з іншими та собою, а також до нашого життя у світі.

ЛИШЕ ЧЕРЕЗ ЄВАНГЕЛІЄ Є НОВЕ ПОЧУТТЯ НАСОЛОДИ У СЛУЖІННІ БОГОВІ, А ТАКОЖ У СЛУЖІННІ ЙОМУ З ОГЛЯДУ НА ТЕ, КИМ ВІН Є, А НЕ ЧЕРЕЗ ТЕ, ЩО ВІН НАМ ДАЄ. ЦЕ ЗВІЛЬНЯЄ НАС, ЩОБ ЛЮБИТИ ІНШИХ І РОБИТИ ДОБРІ СПРАВИ ЗАРАДИ НИХ САМИХ, А НЕ ЗАРАДИ ТОГО, ЯКУ КОРИСТЬ ВІД НИХ МИ ОТРИМАЄМО.

Лютер «Вступ до Послання до Галатів»: «Будь-хто, хто без сумнівів переконаний, що Христос є його праведністю, не лише бадьоро і радісно працює у своєму покликанні... але й упокорюється перед усіма тягарями та небезпеками земного життя, адже знає, що такою є воля Божа і що такий послух Йому подобається».⁸ По-перше, Євангеліє перемінює нашу працю. Тепер ми виконуємо її з «радості», адже наша праця та кар'єра вже не є способами отримати «впевненість» та «силу». Коли ми поклалися на свої власні зусилля, щоб отримати відчуття важливості та гідності, то вся ця діяльність була тільки для нас. Ми не робили це, радіючи самими добрими справами. По-друге, підґрунтям та умовою наших стосунків із Богом тепер вже не є те, наскільки добре нам вдається жити правильно. Якщо ми слухаємося Бога лише для того, щоб отримати від Нього добре життя, тоді наші стосунки з Ним – це постійні злети і падіння, залежно від нашого успіху, процвітання та комфорту. Якщо щось іде не так, то ми відкидаємо Бога, і це показує нам, що ми використовували Його, щоб задовольнити наших справжніх богів. Але тепер Євангеліє дає стабільність і безумовне прагнення догоджати Йому заради Нього Самого. Лютер пише: «Ніхто хай не думає, що ми відкидаємо важливість добрих справ чи виконання Закону. Коли ми отримуємо Христову праведність, то ми вже природно можемо жити добрим життя – просто з вдячності. Якщо ми намагаємося заслужити свою праведність, виконуючи багато добрих справ, то насправді ми не робимо анічого істинно. Ми ані не догоджаємо Богові, ані не зважаємо на причину, з якої було дано Закон».⁹ «Добрі» справи, які зроблені, щоб маніпулювати Богом, насправді взагалі не є «добрими». Ми їх робимо не заради Нього чи інших, а тільки заради себе. Це способи контролювати Бога та спасати себе самотужки. Лише тоді, коли ми визнаємо, що наші добрі діла не були добрими, вони нарешті зможуть стати добрими і стати прийнятними для Бога!

ТЕЗА: Євангеліє – це не лише спосіб увійти в Боже Царство, але й також спосіб вирішити будь-яку проблему, постати перед будь-яким викликом та зрости у Христі.

Лютер: «Зі всіх фронтів нас атакують і пригнічують різноманітні спокуси, щоб цієї доктрини не викладали, до неї не заохочували та не повторювали її. Якщо її втратити, тоді це означатиме втрату всього знання про істину, життя та спасіння. Якщо ж ця доктрина процвітатиме, тоді процвітатимуть усі добрі справи».¹⁰ Він також каже, що Євангеліє – це спосіб постати перед будь-яким випробуванням та трудностю: «Цю різницю легко висловити, але дуже важко застосовувати в житті. [Тому Ви, майбутні вчителі та порадики іншим], я застерігаю вас, щоб ви постійно вправлялися [у цій науці] через вивчення, читання та роздумування у Слові та молитві, щоб у часи спокуси Ви змогли *настановити* та *потішити* себе та інших, щоб привести їх від Закону до благодаті, від активної праведності, яку ми заробляємо собі самотужки, до пасивної незаслуженої Христової праведності».¹¹ Багато людей вважають, що Євангеліє – це спосіб «спастися», а зростаємо ми потім уже докладаючи зусиль у житті згідно з біблійними принципами. Однак Лютер показує нам, що не тільки наше перше навернення відбувається через Євангеліє, але й усе зростання та «освячення» відбувається лише через постійне повернення до Євангелія та зосередження на ньому.

ОБГОВОРЕННЯ

1. Що Ви помітили такого, чого ніколи не помічали раніше?

2. Що було найкориснішим із прочитаного?

ПОВТОРЕННЯ ПОСЛАННЯ ДО ГАЛАТІВ

Галатів 1:1-6:18

1. Придумайте заголовок до Послання до галатів з 3-4 слів. Напишіть його головну тему одним реченням.

2. Пригадуючи все Послання, які основні уроки були для Вас найкориснішими?

3. Поділіться одним або двома улюбленими віршами з Послання та поясніть, чому вони є важливими для Вас.

4. Розкажіть, яка вправа чи розділ «читання» після занять були для Вас найкориснішими.

¹ Мартін Лютер «Передмова до Послання до галатів», адаптовано Тимоті Келлером, розділ 4.

² Мартін Лютер, с. 16, розділ 1.

³ Мартін Лютер «Передмова до Послання до галатів», адаптовано Тимоті Келлером, розділ 5.

⁴ Мартін Лютер, р. 16, розділ 1.

⁵ Мартін Лютер, Трактат «Про добрі діла», Проповідь 1, розділ 10.

⁶ Мартін Лютер «Коментарі до Послання Святого апостола Павла до галатів», с. 28, розділ 5.

⁷ Мартін Лютер, с. 28, Розділ 5.

⁸ Мартін Лютер, с. 28, Розділ 5.

⁹ Мартін Лютер «Передмова до Послання до галатів», адаптовано Тимоті Келлером, розділ 4.

¹⁰ Мартін Лютер, с. 21, Розділ 1.

¹¹ Мартін Лютер, с. 27.

www.kraynebo.com

Видавництво «Крайнебо»
Львів, Україна